

CONSILIUL JUDEȚULUI GALAȚI

DUNĂREA DE JOS

FONDAT ÎN 1908 - SERIE NOUA (ANUL X) - NR. 109 MARTIE 2011
REVISTA LUNARA A CENTRULUI CULTURAL DUNAREA DE JOS

EMERGENCY

dunărea de jos

152 de ani de la Unirea Principatelor Române

foto 1

foto 2

foto 4

foto 3

foto 5

foto 6

foto 7

foto 8

foto 9

foto 10

ALBUM FOTO DUNĂREA DE JOS 2011

Foto-reportaj de a.g.secară (vezi pag.2)

Revista *Dunărea de Jos* este membră
APLER
(Asociația Publicațiilor Literare și a
Editurilor din România)

Revista *Dunărea de Jos*
este membră ARPE
(Asociația Revistelor și
Publicațiilor Europene)

Lansarea Proiectului C.A.N. - Rețeaua Cultural-Artistică a Euroregiunii Dunărea de Jos

I
d
u
n
ă
r
e
a
d
e
j
o
s

Foto, de la stânga la dreapta: **Gheorghe Vasilachi**, Președinte al Consiliului Raional Cahul, **Eugen Chebac**, Președinte al Consiliului Județului Galați, **Sergiu Dumitrescu**, Directorul Centrului Cultural „Dunărea de Jos” și **Igor Băbaian**, Director Executiv al Agenției de Dezvoltare Durabilă și Integrare Europeană Euroregiunea „Dunărea de Jos”, Izmail, Odesa.

Joi, 10 februarie 2011, a fost lansat la Centrul Cultural « Dunărea de Jos » proiectul « C.A.N. (Cultural and Artistic Network) in the Lower Danube Euroregion ». Acest eveniment, primul dintr-o serie de manifestări dedicate consolidării parteneriatului cultural dintre instituțiile de profil din euroregiune,

(continuarea la pagina 10)

Din sumarul acestui număr:

Evenimente: 24 ianuarie 2011- Ziua Unirii Principatelor Române (coperta 2 și pag.2); 27 ianuarie - Ziua Comemorării Victimelor Holocaustului (p.2-3); Vernisajul expoziției de fotografie „Țara Soarelui Răsare” (p.13); Lansarea Proiectului C.A.N. - Rețeaua Cultural-Artistică a Euroregiunii Dunărea de Jos (p.1 și 10), vernisaje la Muzeul de Arte Vizuale Galați (p.46), inaugurarea casei de Creație de la Năeni (cop.3). Dosar Holocaust: **Mărturii documentare gălățene privind “problema” romilor din timpul regimului Antonescu - Ioana Ignat și Charlotte Barbu (p.4-5).**

În acest număr semnează “La temă”: Simona Frosin, Adina Fuică, Ion Grosu, George Lateș, D.Popoiu (p.6-9).

Semnale revuistice: „Studii danubiene”, „Obiectiv cultural” (p.10). Galații de altădată: Valentin Bodea (p.11)

Un document inedit analizat de către Pr.Eugen Drăgoi: Cartea de transfer a preotului Nicolae Drăguș (p.12-13).

Poezie de Marina Stan (debut - G.Ș.Gh.Asachi), Ignatie Grecu, Mihai Mercicaru, Ovidiu Mihăilescu. Proză de Russell Baker (în traducerea lui Petru Iamandi), Ion Avram și Constantin Tănase. Teatru de Virginia Paraschiv.

Interviuri cu Alexandru Jula și Mihai Gălățanu (realizate de Gh.Nazare și Nicoleta Onofrei - p.40 și 30). Gabriela Țopa - despre un obicei folcloric inedit (p.32). Cronici la cărți de Ana Blandiana, Ștefan I.Nenițescu, Ionel Necula, Ofelia Prodan, Ioan Crișan semnate de a.g.secară, C.Stoica, Ana Dobre, Andrei Velea. Cronica de film de M.Popoiu.

Românii literare: Anamaria Cheșcu, Dumitru Ioan Dincă, Dumitru Anghel. Vederi tecucene: Ionel Necula. Dicționar de artiști plastici gălățeni, cronici plastice de Corneliu Stoica.

152 de ani de la Unirea Principatelor Române

2

d
u
n
ă
r
e
a

d
e
j
o
s

Manifestările închinat Actului istoric de la 24 ianuarie 1859 au debutat în Galați la Biserica „Vovidenia” din Galați, în prezența Arhiepiscopului locului - Înalt Prea Sfințitul Casian al Dunării de Jos, care a săvârșit o slujbă de pomenire pentru Domnul Alexandru Ioan Cuza, pentru mama sa, doamna Sultana Cuza, o creștină deosebită, pentru doamna Elena Cuza, soția Domnitorului, și pentru tatăl său, Ioan, de fapt pentru o familie fără de care istoria Românilor ar fi arătat altfel. În „regia” părintelui paroh Octavian Pelin și a părintelui Gabriel Pelin au fost evocate momentele Unirii de la 24 ianuarie 1859, prin scurte momente artistice realizate de elevii de la Liceul de Artă „Dimitrie Cuclin” ori copiii grădinițelor „Elena Doamna” și „Omul de Zăpadă”. Au fost prezente o parte dintre oficialitățile municipiului și județului (foto 2: președintele Consiliului Județului, Eugen Chebac, directorul Centrului Cultural Sergiu Dumitrescu, lângă actorul Lică Dănilă), oficialități care s-au reunit cu mic și mare, împreună cu câteva sute de gălățeni, în special tineri mobilizați de către școli și licee, la monumentul lui Alexandru Ioan Cuza de lângă Grădina Publică, unde, după ce Gheorghe Turda a încălzit atmosfera și inimile de români, s-a încins o horă mare (parcă prea brusc întreruptă) la care au participat personalități politice reînviat (Cuza interpretat de actorul Florin Toma) sau cât se poate de active astăzi (deputatul Florin Pâslaru – foto 8, în centru). Onorabila adunare s-a reîntâlnit mai apoi la Casa Cuza, unde o horă mai mică (foto 9: cu primarul Dumitru Nicolae și prefectul Cosmin Păun) a pefațat omagierea personalității lui Cuza dar și evenimentul care pune oficial piatra de temelie a istoriei moderne a Românilor. Gazdă călduroasă ca întotdeauna, directorul Muzeului de Istorie, Cristian Căldăraru, a pefațat o nouă întâlnire cu A.I.Cuza, Doamna Elena (Svetlana Friptu), Mihail Kogălniceanu (Lucian Pânzaru, foto 6, stânga)... Oleg Mereoară (f.6, dreapta), de la Teatrul din Cahul, a susținut un emoționant moment liric, iar istoricul Mihalache Brudiu (foto 12) a făcut, printre altele, un nou apel la demnitate și la străduința ca noile generații să se ridice la nivelul înaintașilor.

foto 1

foto 2

foto 12

foto 13

„Așa ceva nu trebuie să se mai întâmple!”, pare a spune domnul Devy Abraham, supraviețuitor al Holocaustului, relatând numerosului public prezent în ziua de 27 ianuarie 2011 (zi în care sunt comemorate victimele Holocaustului din timpul celui de-al doilea război mondial), la Centrul Cultural Dunărea de Jos, cutremurătoare amintiri din timpul deportării la vârsta copilăriei, dincolo de Nistru, de către reprezentanții regimului Ion Antonescu.

Ziua Comemorării Victimelor Holocaustului

3

d
u
n
ă
r
e
a
d
e
j
o
s

foto 3

foto 4

foto 5

foto 6

foto 7

foto 8

foto 9

Centrul Cultural „Dunărea de Jos” a găzduit un adevărat colocoliu (având și proiecții de filme) început cu momentul de reculegere propus de către directorul instituției, plasticianul Sergiu Dumitrescu (foto 2, pagina 2). Ca mai întotdeauna când se poate prezent la manifestările culturale ale Centrului, deputatul Florin Pâslaru (foto 3, centru) a salutat inițiativa organizatorilor. O expoziție cu fotografii ale ororilor naziste a fost organizată de către profesoara Daniela Popa (foto 4), director al Colegiului Costache Negri. Au urmat cutremurătoarele mărturii ale lui Devy Abraham, asupra cărora vom reveni cât de curând. Materialul proiectat, cu fotografii făcute de americani la eliberarea lagărelor sau chiar de naziști, a fost prezentat de reprezentanta Consiliului Județului, Laura Teodor (foto 5), care a reușit să viziteze cele două lagăre Auschwitz din Polonia. Profesoara Charlotte Barbu (foto 7), a cărei bunică a pățimit la Birkenau, a făcut o expunere despre ceea ce a însemnat Auschwitz, acum muzeu cu 250 de ghiși. Profesoara, ajunsă în Polonia, ca beneficiară a programului educațional Pestalozzi, ne-a spus și cum învață copiii Europei despre Holocaust și toleranță. În sală au fost însă și trei dintre supraviețuitorii Samudaripen-ului romilor (termenul înseamnă „Uciderea tuturor”), mobilizați de către doamna Viorica Gotu (foto 3, stânga)- deportarea și uciderea prin frig și înfometare, la Bug, a peste 38.000 de suflete după date oficiale, deși neoficial au fost poate chiar peste 300.000 de morți! Romii din sală (Domnul Ichim – a se vedea pagina următoare - s-a născut chiar în deportare) dădeau din cap, aprobând cele povestite de dl Abraham despre atrocitățile îndurate. Profesorul de limba romani Antonel Tabac (foto 6) a făcut și o prezentare a Samudaripen-ului în Europa, precizând că „holocaustul romilor” nu este recunoscut de populațiile majoritare europene. Președintele Asociației Pro Basarabia, Radu Moțoc, a întrebat: „pe bieții români din Basarabia în ce categorie să-i încadrăm: în Holocaust, în genocid sau în progromuri?”. Deoarece peste 800.000 români din Basarabia au fost uciși sau deportați în Siberia! Foto 9: Directorul Muzeului de Istorie, prof. Cristian Căldăraru, mulțumind pentru documentele primite din mâinile supraviețuitorului D. Abraham. (Foto-reportaj de a.g.secară)

Mărturii documentare gălățene privind “problema” romilor din timpul regimului Antonescu.

4

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

Instalarea în România, începând cu martie 1938, a unor regimuri autoritare (dictatura regală, “statul național regional” și guvernarea I. Antonescu) și adoptarea unei legislații rasiste, aduce schimbări profunde în ceea ce privește situația țiganilor, îndeosebi începând cu anul 1942, când aceștia sunt supuși unui regim forțat de deportare.

Ignorată cu desăvârșire de istografia română de până în ultimul deceniu al sec. XX, tema “deportării” țiganilor în timpul celui de-al doilea război mondial a căutat și ea să recupereze decalajul și să scoată din uitare încă unul din mecanismele regimului antonescian care manifesta, printre altele, o vădită ostilitate față de acei supuși ne-români, cu sau fără cetățenie.

Iar contribuțiile ultimului deceniu nu sunt de neglijat, cu atât mai mult cu cât ele au căutat să-și întărească analizele pornind mai ales de la acele surse documentare provenite de la principalele instituții ale statului totalitar implicate în mecanismul epurării: Președinția Consiliului de Miniștri; Inspectoratul General al Poliției, Inspectoratul General al Jandarmeriei, Prefectura Poliției Capitalei și, într-o oarecare măsură, Marele Stat Major al Armatei.

În felul acesta s-a putut cuantifica ponderea romilor¹ care au luat calea dezrădăcinării într-un spațiu cât mai la est de România și care nu beneficia încă de un statut cert: Transnistria. Defrișarea fondurilor arhivistice a putut stabili până acum criteriile pe baza cărora s-a făcut deportarea și numărul aproximativ al celor trimiși dincolo de Nistru. Au fost expulzați din țară *totalitatea țiganilor nomazi (corturari) recenzați la data de 25 mai 1942, în număr de 11.441 persoane (bărbați: 2352; femei: 2375; copii: 6714) și 13.176 țigani sedentari- cifre înregistrate într-o sinteză a deportărilor din 9 octombrie 1942.*²

Într-un document aparținând Inspectoratului de Jandarmi din Galați, Serviciul Poliției se evidențiază clar în rezoluția dată: *Inspectoratul nu poate cere guvernului hrană pentru leneși. Cine vrea să muncească va trăi; cine nu- în Transnistria, unde îi ține Administrația!*³

“Problema țiganilor” nu apare în documente ca una strict rasială, ca în cazul evreilor, întărită de legi și prevederi discriminatorii pe temeiul etnicității, ci în primul rând ca o chestiune de apărare a ordinii publice și asanare morală, prin impunerea “cultului muncii”. Chiar conducătorul statului aprecia ceva mai departe că *printre acești țigani sunt și muncitori care trebuie lăsați în pace*⁴, iar cifra avansată de el

pentru cei care trebuie să fie sedentarizați în Bărăgan- maxim 20.000 oameni- părea în epocă puțin semnificativă prin raportările la statistica din 1930.⁵

“Țiganii nomazi și seminomazi să fie internați în lagăre de muncă forțată. Acolo să li se schimbe hainele, să fie rași, tunși și sterilizați. Cu prima generație am scăpa de ei. Cei stabili vor fi sterilizați la domiciliu, pentru ca în cursul unei generații, să fie curățit locul și de ei” declara în 1941 Gh. Facaoaru, unul din coordonatorii școlii de eugenie rasială, reflectând asupra familiei și statutului biopolitic român. În aceeași notă, Ion Antonescu declara la o ședință a Consiliului de Miniștri următoarele: “Dacă nu profităm de situația care se prezintă azi pe plan internațional

și european pentru a purifica Neamul Românesc, scăpăm ultima ocazie pe care istoria ne-o pune la dispoziție. Și eu nu vreau s-o scap, pentru că dacă aș scăpa-o, desigur că generațiile viitoare mă vor blama.”

Deportarea s-a făcut pe baza unui recensământ din data de 25 mai 1942, efectuat prin organele poliției și jandarmeriei, care a clasificat romii propuși pentru deportare în două mari categorii: 1) romi “nomazi” (căldărari,

lingurari) și 2) romi “stabili” care nu aveau mijloace de existență sau ocupații precise ori care făcuseră pușcărie. Romii nomazi au fost primii atinși de persecuții, prin Ordinul No. 70S/ 1942 al Președinției Consiliului de Miniștri, ordonându-se deportarea lor în Transnistria, fără nici o excepție, începând cu 1 iunie 1942. Numărul și identitatea acestora vor rămâne pentru totdeauna necunoscute. Dintre romii sedentari, primii propuși pentru evacuare au fost un număr de 12.497 “foști condamnați și periculoși ordinii publice”. Evacuarea s-a făcut între 12 și 20 septembrie 1942, numărul lor fiind 13.176, mai mare decât cel propus inițial.

Operația de evacuare a țiganilor sedentari a fost pregătită până la detaliu de Inspectoratul General al Jandarmeriei, fapt ce a constituit mai târziu, cu ocazia “procesului mării trădări naționale”, unul din capetele importante de acuzare a generalului C. Z. Vasiliu, la care el a declarat, în apărare, că a trimite *24.000 de oameni din toate colțurile țării fără să faci o organizare, înseamnă să-i trimiți pe toți la moarte.*⁶ Și într-adevăr, documentele de arhivă indică eforturi organizatorice deosebite, am putea spune matematice: au fost pregătite *9 trenuri menite a-i colecta pe țiganii din cele mai importante centre ale țării, cu orare precis stabilite și respectate, cu asigurarea hranei pe timpul transportului.*⁷

Situația numerică a romilor evacuați din raza Inspectoratului Regional de Poliție Galați din 30 septembrie 1942: *Bărbați 47, Femei 54, Copii 85. Total 186.*⁸ Este vorba de primul val al deportării.

Semnificativ este faptul că în urma executării celor două valuri de deportări, absolut toți țiganii au ajuns la destinație, fapt confirmat de procesele-verbale de predare- primire, chiar dacă din numărul total al acestora două treimi o constituiau femeile și copiii, situație sensibil diferită dacă o raportăm la evacuarea evreilor din Iași, de pildă, la sfârșitul lunii iunie 1941, finalizată prin mai multe sute de morți.⁹

Datorită diverselor zvonuri conform cărora vor fi înproprietăți în Transnistria, mulți dintre ei s-au imbarcat clandestin în trenurile destinate deportațiilor de facto, unii declarând mincinos, că sunt autorii unor infracțiuni, numai să fie trecuți, în categoria “evacuabililor”. Alții, de regulă cei mobilizați, au înscenat căsătorii false cu femei destinate deportării¹⁰ numai pentru a avea motiv de a scăpa de serviciul militar.

Ajunși în Transnistria, țiganii, de ambele categorii- au fost organizați în virtutea deciziei 3149 a guvernatorului Gh. Alexianu, care prevedea așezarea lor în sate, în grupuri de 150-350, sub conducerea unui lider de al lor și cu obligația de a munci potrivit calificării ce o au “fiind retribuiți ca și muncitorii locali”, iar în caz de randament superior se prevedeau bonificații de 30 % din valoarea surplusului. În schimb, li se limita dreptul de a părăsi localitatea fără autorizația pretorului, în caz contrar fiind internați într-un lagăr de represalii existent în fiecare județ. Țiganii au aflat aici condiții de existență departe de nădejdiile lor și intențiile autorităților. *Din cauză că nu li s-a dat lemne sau alt combustibil pentru fierberea hranei și încălzimentul* menționează un raport din 5 decembrie 1942-, *țiganii au devastat aproape toată partea lemnoasă a clădirilor și le-au pus pe foc. Fiind iarnă și neputând fi lăsați în respectivele incinte, prin faptul că sunt dezbrăcați într-un așa hal că sunt de plâns¹¹*, autoritățile au decis să fie cazați prin comunele din apropiere, ucrainenii fiind mutați într-o jumătate a localității. Transportați în căruțe, datorită slăbiciunii fizice și a frigului, dintr-un lot de 300 de țigani mutați, pe drum au murit 4. Au ajuns în această stare în numai trei luni datorită hranei insuficiente ce o primeau (400 gr. de pâine cei care munceau, 200 gr. bătrânii și copiii, puțini cartofi și arareori pește sărat). *Din cauza proastei alimentări- țiganii au slăbit într-atât că au ajuns numai schelete. Zilnic mureau- mai ales în ultimul timp- câte 10-15 țigani. Erau plini de paraziți. Vizita medicală nu li se făcea deloc iar medicamente nu aveau. Din cauza foametei la care sunt supuși, i-au speriat pe ucrainenii cu furturile. În general situația țiganilor este groaznică și de neînchipuit.*¹²

Ceea ce s-a preconizat inițial de către autorități a devenit aproape imediat după încheierea operațiunilor de deportare sursa unor drame care anevoie ar putea fi surprinse în doar câteva rânduri. La numai câteva săptămâni, din luna octombrie 1942, Președinția Consiliului de Miniștri, Inspectoratele generale de jandarmi și poliție, prefecturile județene au fost asaltate de o sumedenie de petiționari care cereau readucerea în țară a diverselor rude expulzate în Transnistria. Mare parte din aceste cereri constituie “minibiografii” ale țiganilor anonimi, care în fond trăiseră ca veritabili români, perfect asimilați și activi în momentele cruciale ale țării. Este și cazul lui Nicu Sultan și Mitriță Sultan, doi copii din Galați care au scăpat

inițial deportării dar care, conform unei adrese a Inspectoratului Regional de Poliție Galați către Direcția Generală a Poliției *trebuie să evacuați de urgență în Transnistria după mama lor.*¹³ Raportul informativ al Inspectoratului Regional de poliție Galați, Serviciul Poliției de siguranță către Direcțiunea Generală a Poliției preciza că *printre țiganii din Galați s-a produs o mare neliniște, în urma trimiterii în Transnistria a acelor țigani care se încadrau în categoriile de evacuabili prevăzute de ordinele superioare. Această neliniște s-a propagat de la om la om, lansând ei singuri și colportând zvonul că, așa cum au fost trimiși în Transnistria, unii dintre ei, vor mai fi și alții trimiși. Pe de altă parte, rudele unora dintre cei care au fost evacuați în Transnistria au făcut plângeri la forurile superioare, invocând motive că cei evacuați nu au nici un fel de vină și cerând readucerea lor la vechiul domiciliu.*¹⁴

Numărul celor deportați este încă necunoscut, variind între 25.000 până la 300.000 de romi. Documente disparate vorbesc de reîntoarcerea în țară a 6000 de copii romi orfani. Comisia română pentru victimele Holocaustului a declarat 36.000 de morți, dar alte estimări propun o cifră mult mai mare. În anii '70, 36.000 de supraviețuitori au depus cereri de despăgubire, fără ca statul român să recunoască oficial deportarea.

Ioana Ignat și Charlotte Barbu

Note:

¹ Cuvântul rom se scrie în limba română cu un singur *r* (conform Dex 98), iar în limba romani cu doi *r*.

² Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, *Inspectoratul General al Jandarmeriei*, ds.126/1942, f.204-205.

³ *Ibidem*, ds. 86/1944, f. 96.

⁴ Stenogramele ședințelor Consiliului de Miniștri. Guvernarea lui Antonescu, II (ianuarie-martie 1941), ed. M.D. Ciucă, A. Teodorescu, B. Fl. Popovici, București, Arhivele Naționale ale României, 1998, p. 181.

⁵ Recensământul general al populației României, din 29 decembrie 1930, Vol.II, publicat de Sabin Manoilă, București, Imprimăria Națională, 1938.

⁶ *Procesul mării trădări naționale*, București, 1946, p.108.

⁷ D.A.N.I.C., *Inspectoratul General al Jandarmeriei*, ds. 126/1942, f. 7

⁸ D.A.N.I.C., *Direcția Generală a Poliției*, ds. 185 / 1942, f.277-278.

⁹ vezi R. Ioanid, *Evreii sub regimul Antonescu*, p.107.

¹⁰ D.A.N.I.C., *Inspectoratul General al Jandarmeriei*, ds. 126/1942, f. 213-214.

¹¹ *Ibidem*, ds. 130/1942, vol. I, f. 128-132.

¹² *Ibidem*, ds. 43/1943, f. 47.

¹³ D.A.N.I.C., *Direcția Generală a Poliției*, ds. 195/1942, f. 3.

¹⁴ *Ibidem*, ds. 195 / 1942, f. 149.

Foto: Maria Ilie, Ilinca Bănică și Nicolae Ichim, supraviețuitori ai Samudaripen, prezenți la comemorarea victimelor Holocaustului din ziua de 27 ianuarie 2011. A se vedea și paginile 2-3. (foto: a.g.secară)

Empatie și înțelegere în creștinism

Tendința omului actual, atunci când i se vorbește de Hristos, poate fi de două feluri: fie, urmând trendul actual al demitizării browniene, bagatelizează persoana divină și mânjește cu noroi pe omul Iisus, fie, urmând tradiția, înțelege că modelul hristic este imposibil de atins: El a făcut atâtea lucruri minunate și a fost pur pentru că e Dumnezeu. Prin urmare, noi, pământeni, putem să îl urmăm cumva, de relativ departe, dar în niciun caz nu îl putem egala. O asemenea pretenție echivalează cu îndrăzneala omului de a-și egala creatorul și ar fi un mare păcat, chiar un sacrilegiu.

Așadar, în cel mai bun caz, ca bun creștin, aplic principiul imitării lui Hristos: simpatizez cu el, ader la sistemul moral descris de evanghelii, din când în când mai calc pe la biserică, îmi plătesc contribuțiile, urmez riturile și... cam atât. Ba ar mai fi de adăugat că mă uit în fiecare an în preajma Paștelui la filme despre Iisus și eventual mai vărs o lacrimă la momentul când e bătut, schingiuit și în cele din urmă trimis la moarte.

Fără a arunca pisica moartă în ograda Occidentului prin supradimensionarea comorii răsăritene, îmi amintesc că prin secolul al XV-lea teologul german Toma de Kempis scria „Despre imitarea lui Hristos” (*De imitatione Christi*), o operă magistrală cu conținut devoțional, în care se pornește de la indicații asupra vieții comune și se ajunge la viața interioară. Un ghid nemaipomenit pentru creștinul devotat, dar ceva totuși parcă scapă printre degete: virtuțile sunt o imitare, despre primirea Euharistiei se spune că „este bine” să se recurgă la ea.

Duhovnicul Teofil de la Sâmbăta de Sus, nu de mult trecut la cele veșnice, spunea într-o conferință că ființa virtuților creștine este însuși Hristos. Nu țința faptelor este Dumnezeu, ci înseși faptele. Creștinismul e o dinamică, dar nu tinde spre un ideal undeva sus, exterior. Dumnezeu nu este undeva la capătul unei scări mistice, ci este însăși scara. Dacă ar fi să trecem în revistă numeroasele pasaje cu caracter interior din scrierile lui Pavel, am putea umple o pagină numai cu trimiteri, fără a mai și menționa citatele înseși. E totuși de remarcat că undeva la Coloseni, capitolul 3 acesta afirmă: “Cuvântul lui Hristos locuiește în voi”, iar Iisus însuși spune

undeva pe la Luca 17 că împărăția lui Dumnezeu este înăuntrul nostru. Și, ca să continui în nota personalist-existențialistă, murim cu Hristos prin afundarea de la Botez și înviem împreună cu El. Îl mâncăm pe Hristos, pentru ca El să trăiască în noi. Nu noi ne rugăm, ci Duhul care este în noi și e de sus. Ne îmbrăcăm cu iubire, pentru ca pacea lui Iisus să stăpânească în inimi. Viața creștină este o rodire, toate virtuțile sunt roada Duhului, toate acestea le spune Pavel în epistolele, numite de Marin Preda *plicticoase*, în “Cel mai iubit dintre pământeni”. Câți în Hristos ne-am botezat, în Hristos ne-am și îmbrăcat. Am mai putea continua câțeva vreme cu declarații de același gen, care spun cam toate același lucru. Creștinismul nu prea e imitare, pentru că Hristos nu a plecat în cer și gata, nu a lăsat un cod de bune mainere și apoi și-a văzut de treabă. Nu, Iisus nu e Buddha care e în Nirvana, El pune osul la treabă, vorba lui Antonie Plămădeală, e în fiecare dintre noi. Numai că noi, ca oameni liberi, suntem cei care înțelegem asta și Îi dăm spațiu să se desfășoare.

Esența creștinismului este iubirea și nu ascultarea de lege, nici simpatizarea cu un sistem etic anume, cu o modă, cu un trend. Iubirea înseamnă asumare, înțelegerea că o virtute te implică personal, direct, nemijlocit și nu e doar o chestiune formală. Nu se fac faptele bune pentru că ar aduce cine știe ce rezultate de genul unor bonusuri la contabilitatea finală, ci pentru că ele schimbă omul pe dinăuntru. Când iubesc pe aproapele, cuprind pe el în mine însumi, spunea același Teofil. Creștinismul nu este simpatia mea pentru Hristos și nici măcar empatia, identificarea mea cu Dumnezeu. Nu eu mă identific cu El, ci El cu mine. Imitatio Christi este prea puțin lucru pentru o viață, e doar vârful aisbergului pe care îl poartă în spinare nu omul, ci Dumnezeul făcut om.

Fapta dragostei stă în mine și în același timp nu stă. „*M-am răstignit împreună cu Hristos; și nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăiește în mine. Și viața de acum, în trup, o trăiesc în credința în Fiul lui Dumnezeu, Care m-a iubit și S-a dat pe Sine însuși pentru mine*” (Galateni 2, 20).

D.Popoiu

Sub umbrela empatiei

Între variatele forme ale inteligenței umane, știința, numită psihologie, a identificat și una de tip afectiv, emoțional, adică facultatea psihicului de a înțelege ușor și bine, de a sesiza ceea ce este esențial la nivelul afectului, adică stări, emoții, trăiri. Unii psihologi adaugă la acestea și sentimentele, deși acestea nu țin de domeniul psihicului uman, ci de capacitatea lui de a genera un discurs despre psihicul subiectului intrat în rezonanță cu obiectul. Incidențe cu afectul ar avea și stările nevrotice (pulsuni, spaime, frici, angoase, obsesii), cercetate preponderent de psihiatrii (ca practicieni) și de psihanalisti (ca teoreticieni), numai că acestea țin de domeniul maladivului și mai puțin de logica afectului, dacă există așa ceva. În esență, omul ca ființă rațională și afectivă este o realitate complexă și stratificată. La un prim nivel, de suprafață, omul se raportează la real prin simțuri care-i permit o cunoaștere și o înțelegere primară a lumii în care trăiește. La nivelul următor, plasat sub cel dintâi, s-ar afla psihicul cu tot ce presupune el ca procese de tip perceptiv, intelectual și afectiv. E zona emoțiilor și a trăirilor delicate, a bucuriilor și a supărărilor, a iluziilor și dezamăgirilor, într-un cuvânt e un teritoriu personal pe care fiecare îl gestionează cum poate și-n care trebuie pășit cu delicatețe, chiar dacă ești prieten cu stăpânul zonei, ori ai abilități de psiholog sau de mărturisitor/preot. La ultimul nivel, cel mai de jos și cel mai obscur, se află zona obsesională la care are acces limitat subiectul, care, de cele mai multe ori, nu se înțelege nici el pe sine, apoi psihiatrul sau comunicatorul profesionist. Într-o reprezentare vizuală, omul din subteranele afectului ar lua forma piramidei inversate, care în partea ei superioară este extrem de generoasă ca întindere și profunzime, se îngustează apoi în zona mediană și devine extrem de restrictivă în zona ei abisală. Altfel zis, ceea ce e dincolo de suprafața vizibilă presupune un soi de coborâre în infernul sufletesc ce poate fi explorat fie rațional, fie afectiv. Călea rațională implică inteligența, cea de-a doua implică intuiția, senzația, instinctualul, toate trei fiind dependente de ceea ce psihologii și esteticienii numesc prin termenul de empatie, echivalabil prin intuiție simpatetică, identificare afectivă, transpunere.

Psihologii descriu empatia ca fiind un proces complex, ceea ce presupune că nu e la îndemâna oricui și că e produs al învățării, constând în identificarea subiectului cu obiectul cunoașterii și în proiectarea stărilor proprii asupra obiectului (o persoană), altfel zis, subiectul trăiește (se iluzionează că o face) viața altuia. În plan estetic, procesul empatic presupune o raportare intensă și vibrantă la obiectul artistic care poate fi o persoană dar și o imagine, un text, o melodie, un peisaj etc., față de care subiectul e atras din rațiuni de cunoaștere și de emoție transmisă intuitiv. Ca și sentimentul, capacitate discursivă asumată prin actul învățării, empatia nu este înfărcată, ci se dobândește rațional și afectiv în urma unui efort semnificativ de însușire a acestui mod de raportare la frumos și la categoriile estetice conexe acestuia.

În termeni specifici comunicării, empatia s-ar identifica, într-o oarecare măsură cu feed-back-ul, numit de psihologi *aferențație inversă*, întrucât confirmă sau infirmă mesajul transmis de la emitor la receptor. În ceea ce numim tehnicist feed-back există și o componentă empatică, întrucât funcția poetică a limbajului din mesaj (subiectivitate și vibrație) se regăsește în mesajul secund, ce vine dinspre receptor sau este perceput în cod poetic de către emitor. În termeni semiotici, empatia s-ar identifica cu interpretantul, adică ceea ce rezultă în mintea celui care interpretează semnele obiectului/realului și care nu are decât legături subiective și personalizate

cu exteriorul perceptibil prin simțuri. Tocmai de aceea, empatia acționează cu preponderență la nivelul artisticului, insul cu percepție estetică (cu sau fără cunoștințe avansate din domeniul respectiv), posibil de numit *homo aesteticus*, trăiește afectiv, prin transpunere simpatetică, viața eroilor din opere literare, film, teatru, muzică etc., fiind uneori mai impresionat de ceea ce citește, vede sau aude urmărind un subiect posibil în real, decât ceea ce-i oferă viața de zi cu zi. Pe această potențială empatie a publicului au mizat mereu autorii de melodrame, generând reacții în masă precum plânsul sau sinuciderea chiar. Oricine are în minte reacția sălilor de cinematograf la proiecția filmelor indiene sau secvențe din ceremonialul de înmormântare, când cei veniți să-l petreacă pe ultimul drum plâng mai amarnic decât rudele apropiate, de fapt nu-l plâng pe cel decedat, ci pe cei care ar trebui să-l plângă. Pentru sinucidere, ca reacție empatică, avem în vedere trei episoade distincte, preluate din istoria literară, cu efect holistic extrem de rezistent în timp: *Romeo și Julieta*, de William Shakespeare, *Suferințele tânărului Werther*, de Goethe și *Love Story* de Erich Segal. Fiecare dintre acestea a generat fenomene în masă mergând de la gândul sinuciderii până la faptul în sine. Pentru ultima ipostază ilustrativ este personajul goethean care a impresionat atât de mult tinerii epocii preromantice, încât a generat un șir de sinucideri printre aceștia. Romantismul a preluat mai apoi acest mecanism psihic al empatiei și l-a exploatat până aproape de epuizarea lui ca resursă afectivă.

Ulterior, creatorii de frumos au fost obligați să regândească empatia, identificarea afectivă nemaiaivând în vedere persoane/personaje, ci simboluri cu grad înalt de abstractizare. Avem în vedere un poet român postromantic, cu o acută conștiință estetică și cu o remarcabilă capacitate de a empatiza, Mihai Eminescu și un text reprezentativ al acestuia, *Lucașfărul*, liric prin excelență, ceea ce exclude ideea de personaj și reconsiderarea lui ca simbol. În consecință, Cătălin și Cătălina, Lucașfărul-Hyperion și Demiurgul nu sunt altceva decât simboluri generice cu grad înalt de abstractizare și beneficiind de o empatie lirică evidentă, încât afirmația că acestea sunt, de fapt, ipostaze ale eului liric, alter ego, al poetului, ține de domeniul evidenței. Poetul, el însuși o instanță lirică, își proiectează componentele eului empatic, în cele patru simboluri, fără a se identifica în totalitate cu unul dintre acestea și a le desconsidera pe celelalte, așa cum ar sugera plauzibila analogie cu Lucașfărul-Hyperion. Astfel, Cătălina corespunde nevoii de inocență, de frumusețe și grație din sufletul său; Cătălin sintetizează componenta telurică, ludică și instinctuală a eului său lumesc; Lucașfărul-Hyperion ar sintetiza aspirația spre înalt, combustia gândirii și revolta satanică din firea sa; Demiurgul ar ilustra capacitatea creatoare de universuri ale gândirii fără de margini. Doar empatia, ca formă de intuire a realității sufletești, poate explica acest mecanism subtil și unic de cavadruplare a eului în simboluri cu valoare generică.

În invocata piramidă a eului subteran, empatia se regăsește mai ales în zona mediană a mecanismelor subtile și delicate ale psihicului (sentimentul e o realitate metapsihică și nu-și află locul aici), dar percepția realului prin simțuri (falia superioară) îi oferă motivații și forme de manifestare analoge. Tot astfel, din zona obscură, abisală și insondabilă a eului îi vin intuiții, trăiri și forme manifeste de irațional fără de care empatia ar fi un simplu mecanism de identificare. Sub umbrela ei trăiește o lume de gânduri, de stări, de vibrații fără de care viața ne-ar fi mai simplă, dar și mult mai săracă.

IMPACTOLIGENȚĂ SAU EMPATELIGENȚĂ? (INTELOPATIE?!)

8

d
u
n
ă
r
e
a
d
e
j
o
s

Ce este empatia? Identificarea - prin trăire afectivă - cu alte persoane, cu personajele unui roman.

Ce este inteligența? Capacitatea de a înțelege ușor și bine, de a sesiza ceea ce este esențial, de a se adapta la împrejurări noi.

Inteligența fiind o înțelegere profundă a lucrurilor, iar empatia abilitatea de "a te pune în papucii altcuiva", putem spune că cele două sunt strâns legate. Dacă nu ești inteligent, nu ai cum să fii empatic. Nu spun că persoanele cu o inteligență medie nu pot fi empatic, doar că acestea ascultă, par să înțeleagă sau chiar înțeleg, dar nu au capacitatea oamenilor foarte inteligenți de a da un sfat, de a veni cu o soluție.

La fel de adevărat este că un om inteligent, dacă nu are bunăvoința de a asculta, de a căuta o soluție la problema cuiva, poate părea incapabil de empatie. Poate doar alte preocupări îl îndepărtează de interlo cutor, răpindu-i oportunitatea de a gândi cazul cuiva. Pentru că atunci când gândești pentru altcineva încercând să te pui în locul lui, e ca și cum te-ai regândi pe tine. Iar dacă găsești soluția potrivită pentru celălalt și acela e mulțumit, te bucuri și mai mult, căci e semnul că ești capabil de a nu mai locui doar în tine pentru câteva clipe, putând să te transferi temporar pe schelele sufletului celui de lângă tine, punând și tu o cărămidă la viitoarea construcție.

Putem avea de-a face cu situația următoare: un om poate fi inteligent, dar pentru că efectiv nu e interesat de situația altora - din cauza egoismului care îl domină, nu poate fi empatic. De fapt, ar putea fi, dacă ar vrea! Dar nu este, pentru că nici măcar nu și-a pus problema de a pleca urechea la "poveștile" altora.

Am putea spune că inteligența i-a făcut pe romancierii să scrie, iar empatia i-a făcut pe cititorii să înțeleagă. Dar nu e deloc adevărat! Scriitorul are mai multă empatie decât oricine altcineva pentru că din preaplinul lui a dăruit și altora, iar cititorul are cel puțin un minimum de inteligență, pentru că altfel nu ar putea înțelege ce se întâmplă și nici nu ar putea adera la punctul de vedere al unui personaj sau altuia.

Aprofundând ideea de empatie, ne dăm seama cu ușurință că și personajele literare pot fi mai mult sau mai puțin empatic, în funcție de disponibilitățile lor sufletești.

Cele două - empatia și inteligența - sunt înrudite, depind una de cealaltă într-o oarecare măsură, mai mult, alcătuiesc o combinație extraordinară, căci degeaba ai una din ele, dacă n-o ai și pe cealaltă.

Cum spunea cineva, empatie înseamnă să-ți amorțească degetele când îți vezi semenul umblând în zăpadă...

Empatia presupune automat altruism sau acea bunăvoință de care pomeneam ceva mai devreme.

Schema celor două noțiuni aduse în discuție ar fi următoarea: experiența personală - inteligența - bunăvoința de a asculta activ - transpunere în viața celuilalt - găsirea unui sfat/a unei soluții.

Un stimulent al empatiei este muzica. Da, când ascuți un hit consacrat sau muzica lină a unui compozitor, devii cu ușurință empatic, începi să intuiești ce-a simțit respectivul. Mai mult, începi să îți construiești propria poveste pornind de la o muzică bună care te-a sensibilizat. Imaginația are aici un rol

foarte important - desigur că e nevoie de puțină imaginație pentru a recrea ceva.

În concluzie, pentru că nu vreau să fac o dizertație și excurs demne de un exeget, empatia și inteligența merg mână în mână și sunt combinația necesară și ideală pentru un om care se respectă și care își respectă semenii. Pentru a desăvârși această combinație, mai e nevoie de un ingredient esențial: iubire! L-am amintit acum pentru că fac parte dintre aceia care lasă ce-i mai bun la urmă. Așadar, degustare plăcută!

Simona Frosin

Ion Grosu... la temă!

Femeia și inteligența

Inteligență e acea femeie
Care adună din prezent umorul,
Făcând din el o eficace cheie
Cu care să-și deschidă... viitorul!

Politicianul și inteligența

El socotește această calitate
Pornind de la o logică formală
Cum are el, și-i dau dreptate
Că-i invers... proporțională!!

Test de inteligență

De vrei să vezi că e inteligent
Să-i studiezi foarte mult timp figura,
Și-apoi la gesturi tu să fii atent
Dar mai ales... când va deschide ...gura!

Spionul și inteligența

Ascunzându-și mult prezența
Printre caractere nule,
Afirm că inteligența
Este lada lui... de scule!

Prostul și coeficientul de inteligență

Sigur în orice problemă
Afirmă că nu-l întreci,
Însă Q-ul cel din temă
E puțin peste... cincizeci!

Trăind pe margine

„Iată care-i taina mea. E foarte simplă: limpede nu vezi decât cu inima. Ochii nu pot să pătrundă-n miezul lucrurilor...” A suspendat pentru câteva momente povestea „Micului prinț”, pentru a-i urmări zvăcnirile. Era obișnuit cu ea așa, înfrigurată, agățată de sensul cuvintelor cu care se acomodase și pe care învățase să le stimeze cu timpul. În sfârșit, înțeleșeră amândoi că pentru unii, scrisul era un remediu contra durerii, o sutură pentru sufletele și ochii care, privind

cuvintele, încetau să mai piardă lacrimi. Tocmai în clipa în care el își concentrase în privirile pentru ea atâta liniște, i-a apărut clar în minte imaginea acelor două cutii cu funde; a ei, în care era cartea pe care nu a cerut-o, dar pe care a vrut-o dintotdeauna și cealaltă, goală, ursită dorințelor. Da, a revăzut cutia- o dâră lăsată în urma unor corpuri aflate deja în altă parte- pe care o adăpostiseră într-un vagon părăsit de pe o șină ruginită de cale ferată, pe care au consimțit să o expună tuturor primejdiilor.

Pe vremea aceea, li s-a părut firesc să aleagă alte feluri de a-și orându-i viața, diferite de ale celorlalți, pentru că ei, de fapt, căutau cu obstinție vaccinul contra omogenizării. N-au lipsit efectele colaterale, adică excluderea lor dintr-o lume de lumini orbitoare, de farduri, de carduri și de mașini scumpe. Dar fiindcă inteligența dă naștere la conștiință, ei au simțit, din ce în ce mai puternic, frustrare și revoltă față de cercul în care nu mai încăpeau. Pentru cei care sunt perfect integrați în societate, există un anotimp perpetuu, care le bronzează creierul. Și, cu toate că în fiecare zi se distruge ceva, un ram, un adevăr, o viață, ei își petrec timpul într-o tentativă lamentabilă de a recompune armoniile.

În fond, era din ce în ce mai evident că la rădăcina tuturor relelor exista lipsa de empatie; se putea citi pe chipurile oamenilor mici care simulau afectarea. Și apoi, când ne prefacem inexistenți este infam să ne întrebăm : cine suntem? Justificarea unei absențe este regretul unei premature dispariții. În acele momente arogante în care nu învățau nimic, dar în care intuiau că secunde mici fac istoria, ei aveau nevoie de orice, doar ca să acopere zgomotul aceluia deșert.

Ei bine, fiindcă se simțeau tot mai înghesuți printre oameni, au căutat să suprapună peste viețile lor trecute patina aceea de ireal care grăbește uitarea, îndepărtându-se de locurile molestate de prezențe ridicole. E clar că pentru cei mai mulți, ei erau bolnavi de liniște și de iarbă și de frică de ființe care-și banalizează viața. Pentru cei mai mulți, ei erau bizari, doar pentru că și-au asumat diversitatea și pentru că au refuzat să se uniformizeze. Însă cum ar mai fi putut-o face, câta vreme țipătul de atâtea ori sufocat, neascultat, a devenit mut. Cu toate astea, el ieșea uneori pentru plăcerea de a respira ploaia, luminile grăbite și știrile învechite, însă capitula rapid, fiindcă zidurile de afară, această nouă estetică a siguranței în fața viitorului, nu-l făceau decât să se retragă mai grabnic înăuntru. Își spunea apoi că există un moment potrivit pentru toate. Se așeza. Îl aștepta. Câteva cuvinte mai puțin ...și ar fi fost mai mult aer în încăperea. Dar, în definitiv, nu de aer avea nevoie... Îi venea în minte gândul că nu mai știm să locuim spațiile tocmai pentru că, iată, am reușit să desacralizăm timpul și această viziune îngustă, restrânsă a cotidianului fără dimensiuni, îl determina să folosească o limbă de urgență. Atunci apărea mereu ea și, împreună, smulgându-se din somnolența prezentului, se hrăneau cu istorii, cu pagini întrerupte și se temeau de explicit așa cum un pictor se teme de prea mult adevăr... Trecând dintr-o lume în alta, dintr-o poveste în alta, se colorau cu toate visele pe care le aveau și întotdeauna aveau grijă să păstreze din ele ce e mai frumos, cu speranța ca unele să fie rețrăite dimineața. Apoi, au deprins o nouă artă: ascultau tot ceea ce nu făceau și unele lucruri li se păreau chiar reușite. Din când în când, se întorceau pe câmpul dintre gări pentru a-și îngriji cutia asemeni unui mormânt: cu smerenie și decentă. Panglica cea destrămată fusese mai apoi înlocuită cu alta, care să mascheze barbaria vântului. Cutia cu dorințe... spațiul în care cuvintele coborâte din inimă, nevăzute cu ochii, și-ar putea găsi refugiu. Ea, singură, în felul ei, ar putea sfida timpul, fiindcă viitorul, se știe, este o călătorie îngrozitor de lentă. Iar acest spațiu va fi și atunci prezent. Va fi prezentul...

Oare unde se duce tot ceea ce dispare? Iată una dintre puținele întrebări cărora li se cuvine respect.

Adina Fuică

Lansarea Proiectului C.A.N. - Rețeaua Cultural-Artistică a Euroregiunii Dunărea de Jos

10

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

a beneficiat de prezența reprezentanților principalelor instituții de cultură gălățene care și-au manifestat interesul și disponibilitatea de sprijinire a acestei inițiative, o idee mai veche care își va găsi acum conturul.

Proiectul vizează crearea unei rețele a instituțiilor culturale din Euroregiunea „Dunărea de Jos” care să permită acestora să-și împărtășească experiența, ideile, problemele și soluțiile în vederea atingerii unui obiectiv comun, acela de dezvoltare și promovare a potențialului cultural și artistic al Euroregiunii. Cu alte cuvinte, proiectul « C.A.N. in the Lower Danube Euroregion » va crea bazele pentru o nouă abordare a parteneriatului dintre operatorii culturali din județele Galați, Brăila și Tulcea (România), raioanele Cahul și Cantemir (Rep. Moldova) și regiunea Odesa (Ucraina) care vor avea posibilitatea de a se grupa și susține reciproc sub umbrela unei strategii comune.

Prefigurând un viitor parteneriat de succes care, prin crearea rețelei C.A.N., se va extinde și dezvolta și în afara orașului și județului Galați, evenimentul de lansare a proiectului a fost organizat cu sprijinul tuturor instituțiilor de cultură din Galați, care au participat, alături de Centrul Cultural „Dunărea de Jos” și partenerii săi în proiect la organizarea unei serii de manifestări artistice: Expoziția „Galațiul în imagini”, realizată cu sprijinul Muzeului de Istorie Galați, un recital de pian susținut de elevii ai Liceului de Artă „Dimitrie Cuclin” Galați și o expoziție de publicații și materiale de prezentare realizate de instituțiile culturale gălățene.

Prezentarea proiectului s-a realizat în cadrul unei conferințe de presă susținută de conducătorii instituțiilor partenere - domnul **Eugen Chebac**, prezent de altfel în triplă calitate, de Președinte al „Euroregiunii Dunărea de Jos”, Președinte al Asociației de Cooperare Transfrontalieră Euroregiunea „Dunărea de Jos” și Președinte al Consiliului Județului Galați, domnul **Gheorghe Vasilachi**, Președinte al Consiliului Raional Cahul, Rep. Moldova, domnul **Igor Babaian**, Director Executiv al Agenției de Dezvoltare Durabilă și Integrare Europeană Euroregiunea „Dunărea de Jos”, Izmail, Odesa, Ucraina și Directorul Centrului Cultural „Dunărea de Jos” Galați, domnul **Sergiu Dumitrescu**.

Cu un buget total de 16,300 euro, proiectul „C.A.N. - Rețeaua Cultural - Artistică a Euroregiunii Dunărea de Jos” este finanțat de Fundația Culturală Europeană și va fi implementat în perioada februarie-iulie 2011 de Centrul Cultural „Dunărea de Jos” Galați, România în parteneriat cu Asociația de Cooperare Transfrontalieră „Euroregiunea Dunărea de Jos”, Galați, România, Consiliul Raional Cahul, Rep. Moldova și Agenția de Dezvoltare Durabilă și Integrare Europeană Euroregiunea „Dunărea de Jos”, regiunea Odesa, Ucraina. (foto medalion: Carmen Coca, coordonator proiect; fotografiile de a.g.s.).

Noul număr al unei reviste care a convins de la început prin seriozitate, sobrietate, spirit științific, exemplu elocvent pentru revuistica locală și nu numai, „Studii danubiene” (consultant științific conf.dr.Mihaela Denisia Liușnea, redactor pr.Eugen Drăgoi), cuprinde, printre alte articole la fel de interesante și de instructive, un „Raport de cercetare arheologică preventivă, în vederea delimitării limitei sudice a rezervației arheologice „Cartier Dunărea Galați” (semnat M.D.Liușnea), un studiu asupra Palatului Arhiepiscopal din Galați (de Valentin Bodea), un consistent studiu asupra icoanei făcătoare de minuni de la Vlădești, realizat de către părintele Eugen Drăgoi, considerații asupra Decretului 177 din 4 august 1948 și a consecințelor acestuia pentru viața religioasă din România (O „Privire comparativă” semnată George Enache), „Pagini inedite din viața episcopului Cosma Petrovici al Dunării de Jos” (de Cristian Dragoș Căldăraru), prezentarea Institutului Elen „Venieris” din Galați (de Ioana Ignat), cuvânt despre „Sensul mărturisitor al slujirii preotești a părintelui Constantin Galeriu (de părintele Ionel Rusu), „Bibliografia Istoriei orașului Galați de la origini până la 1918” (de Constantin Ardeleanu), monumentală operă a regretatului istoric Paul Păltânea, căreia, după cum observă tânărul istoric profesor C.Ardeleanu, de la Universitatea Dunărea de Jos, îi lipsea tocmai componenta bibliografică... Tot părintele Eugen Drăgoi scrie despre „Dascălul Vasile de la Vlădești și nemărginita sa dragoste față de biserică” iar același George Enache, de la aceeași Universitate ca și C.Ardeleanu ori M.D.Liușnea, mai publică

semnal

și un eseu asupra rolului parohiei ca nucleu de cultură, subliniind de la început: „De parte de a se exclude, termenii de creștinism și cultură întrețin legături trănice și profunde.(...) Cincizeci de ani de comunism, care au obligat ca Biserica să nu se mai aventureze pe tărâmurile culturii „laice”, au produs o separație care nici azi, după douăzeci de ani de libertate, nu s-a vindecat...” *** La Brăila, direcționată de către Marian Coman (redactor-șef) și Cristian Robu-Corcan (redactor șef adjunct), o nouă revistă de cultură a pornit la drum. Lunar, iubitorii revuisticii de calitate se pot răsfața în stilul cititorilor tradiționali de „Dilema... veche ori ba”, „Dilemateca” ori „România literară”... Și aceasta nu numai pentru că realizatorii revistei nu s-au oprit numai la colaboratori brăileni ci și la nume importante ale literaturii ori culturii românești, ci și pentru că stilul își spune cuvântul și în cazul revistelor de cultură... Șarmant, începând de la interviul realizat de către Diana Corcan cu Ana Blandiana, necruțător, ca în ancheta care a pus în discuție „rezistența prin cultură”...

Altfel spus, avem de-a face cu o revistă serioasă, complementară fenomenului cultural brăilean contemporan, căreia nu putem decât să îi urăm nenumărate numere... și colaboratori la fel de valoroși precum deja semnatarii George Șipoș, Liviu G.Stan, Laszlo Alexandru, Radu Aldulescu, Mihail Vakulovski, Michael Hăulică, Adrian Buzdugan, Dan Bistricean, Bogdan Hrib, Ion Zubașcu, Luca Pițu, Liviu Antonesei, Lucian Merișca și deja amintiții de mai sus... Să fie într-un ceas bun! (a.g.secară)

Palatul Școlilor Comerciale „Alexandru Ioan Cuza“ Galați (II)

Galații de altădată

În anul 1948, prin legea privind reforma învățământului din R.P.R., liceele comerciale au fost transformate în Școli Medii Tehnice de Administrație Economică. Durata anilor de studiu era de 4 ani, iar director era Ioan Brezeanu. Elevii erau recrutați prin concurs din rândurile absolvenților gimnaziului unic. Școala pregătea cadre medii necesare serviciului de contabilitate, organizare, planificare și statistică, din cadrul întreprinderilor industriale, comerciale, agricole, bancare etc.. Disciplinele de studiu erau: limba română, limbile străine, istoria, geografia, fizica, chimia, științele naturale, matematica, evidența contabilă, revizia contabilă, finanțe și credit, planificarea economică, drept și legislație economică. Practica se desfășura în întreprinderi și era de 6 săptămâni pe an. În anul școlar 1948/49 efectivul școlar a fost de 366 elevi. La sfârșitul anilor de studii elevii susțineau un examen la limba română, matematică și contabilitate în scris și oral la limba rusă, franceză, istorie, geografie, constituția R.P.R., economie politică, mărfuri (merceologie), statistică, administrarea întreprinderilor, finanțe¹.

Din anul 1950 se transformă în Școala medie tehnică de comerț (1950-1955) cu durata studiilor de 4 ani. A avut același director și a funcționat cu 3 secții de specializare: evidența contabilă, merceologia produselor și statistica. Până în anul 1953 școala a funcționat în strada Carnabel, numărul 63, după care s-a mutat în strada Egalității, numărul 8. Localul cuprindea un număr de 7-8 săli de clasă, 4 săli pentru laborator prevăzute cu instalații sanitare, 2 săli pentru serviciul administrativ, cancelarie și cabinet medical. În primii doi ani de studiu predominau disciplinele de cultură generală (limba română, limba rusă, limba franceză, științele naturale, fizica, chimia), disciplinele de cultură tehnică (evidența, istoria, geografia, caligrafia și desenul), iar în ultimii doi (contabilitatea, merceologia, statistica, economia, planificarea comerțului, tehnica și organizarea întreprinderilor, dreptul și legislația economică, corespondența și biroul comercial, finanțarea, matematica și calculația). Examenul la terminarea studiilor consta în probe de verificare la limba română și evidența contabilă (scris și oral), istoria României, organizarea întreprinderilor și planificare (oral). Din anul școlar 1953/54 a fost introdus examenul de diplomă, iar probele erau: evidența contabilă (scris și oral), planificare și finanțare (oral). Un an mai târziu se mai adaugă încă o materie, revizia contabilă (oral). Absolvenții primeau diplomă de tehnician în specializarea urmată: evidența contabilă, statistică sau merceologia produselor industriale².

Din anul școlar 1954/1955 prin Hotărârea Consiliului de Miniștri numărul 1358 din luna august a anului 1954, școlile medii din întreaga țară au fost dizolvate. Între anii 1954-1959 Sfatul Popular din Galați menține Școala Medie Teoretică Mixtă de 10 ani, director fiind Ioan Brezeanu. Școala trece de la Ministerul Comerțului Interior la Ministerul Învățământului. A funcționat în regim de tranziție în anul școlar 1954/55, clasele a VIII-a fiind recutate prin concurs, iar clasele a IX-a constituite din absolvenții anului al II-lea al Școlii Medii Tehnice de Comerț și anul IV S.M.T.C. în lichidare. În următorul an școlar a funcționat cu structura specifică învățământului teoretic, cu clasele I-X. Secția de Învățământ a orașului Galați, prin ordinul numărul 1316 din 19 iulie 1954, hotărâ comasarea Școlii generale numărul 1 de băieți și a Școlii generale numărul 1 de fete cu Școala Medie (aproximativ 700 elevi), cu sediul în strada

Egalității, numerele 8 și 12. În vara anului 1957 s-a construit o aripă nouă în partea de est a școlii, cu 5 săli de clasă, un laborator, grupuri sanitare, o casă a scârilor în corpul vechi, au fost amenajate spații pentru cancelaria profesorilor, secretariatul și biblioteca, toate acestea fiind evaluate la suma de peste 400.000 lei³.

În anul 1959 prin Decretul Prezidiului Marii Adunări Naționale al R.P.R., numărul 257 art. 1 dispune ca Școala Medie numărul 3 din Galați să poarte numele de Școala Medie numărul 3 „Alexandru Ioan Cuza“. În același an școala se mută în clădirea din Aleea Școlii numărul 1⁴. Localul are o suprafață de 2325 m² destinată spațiilor de învățământ: cancelaria, secretariatul și birourile (112 m²), sala de sport (327 m²), curte asfaltată și amenajată pentru exerciții sportive (1200 m²), spații pentru arhivă (36 m²). În sediul din strada Egalității, numărul 12, au rămas clasele I-VII, unde s-a constituit Școala numărul 24. În urma Hotărârii C.C. al P.C.R. și a Consiliului de Miniștri ai R.S.R. cu privire la îmbunătățirea învățământului de cultură generală, din luna iulie a anului 1956 s-a trecut de la școala medie de 10 ani la școala medie de 11 ani, cu ultimele două clase, a X-a și a XI-a, profilate pe secții: reală și umană. În urma Congresului al VIII-lea al P.C.R. din anul 1960, s-a prevăzut generalizarea învățământului de 7 ani până în anii 1962-1963 și trecerea treptată la școala de 8 ani⁵.

În anul 1977, prin Hotărârea C.C. al P.C.R. și decretele numerele 207, 208, liceul a fost transformat în liceu industrial. Liceul a funcționat cu două secții: mecanică fină și optică, prelucrarea prin așchiere. În anul școlar 1989/90 numărul elevilor a ajuns la 1154. Practica se desfășura în atelierele improvizate într-o fostă școală generală din strada Științei și în secțiile Întreprinderii Hidromecanice, din Bulevardul Coșbuc. Intrarea la liceu se realiza pe bază de concurs la disciplinele limba română și matematică (scris). În anul 1990 prin ordinul ministrului învățământului, liceul a revenit la statutul de școală teoretică. În anul școlar 1990/91, în cadrul liceului au fost înființate primele clase din Galați cu predare în limba franceză a principalelor obiecte: matematica, fizica, istoria și geografia Franței, cultură și civilizație, liceul fiind al patrulea din țară cu astfel de clase. Liceul s-a înfrățit cu Colegiul elvețian „Cessev“ din Tour-de-Peilz și cu liceul „Jean Moulin“, în anul 1992. Profesorii liceului au obținut burse la Paris sau în Germania, a fost modernizată baza materială, s-au primit donații de carte, casete video sau audio, calculatoare, aparate video și televizoare color, din partea colaboratorilor francezi⁶.

Astăzi fostul sediu construit pentru a adăposti odinioară Palatul Școlilor Comerciale „Alexandru Ioan Cuza“, se regăsește într-o stare deplorabilă pe strada Gării, numerele 63-65 colț cu strada Al. Carnabel. Clădirea nu se află pe *lista monumentelor istorice din anul 2004*, din județul Galați, aici fiind sediul mai multor facultăți din orașul Galați.

Note:

¹ *Ibidem*, p. 123-124.

² *Ibidem*, p. 125-127.

³ *Ibidem*, p. 129-133.

⁴ *Lista monumentelor istorice 2004. Județul Galați*, sub egida Ministerul Culturii și Cultelor. Institutul Național al Monumentelor Istorice, p.15. Poziția 173, Cod GL-II-m-B-03068. La această adresă este trecut Liceul israelit (1890), astăzi Colegiul „Alexandru Ioan Cuza“.

⁵ Ioan Brezeanu, *op. cit.*, p. 135-137.

⁶ *Ibidem*, p. 141-151.

Valentin Bodea

MMXI

Pr. Eugen Drăgoi

12

d
u
n
ă
r
e
a
d
e
j
o
s

La sfârșitul anului trecut am publicat un mic volum referitor la unul dintre renumiții preoți gălățeni, autor al unei cronici, de altfel singurul exemplu de acest fel din prima jumătate a secolului al XIX-lea cunoscut în sudul Moldovei¹. Este vorba de preotul *Nicolae Drăguș* (1776-1861), care a slujit la altarul bisericii Sf. Spiridon din Galați vreme de 47 de ani (1814-1861).

Recent am descoperit în Colecția de documente a Muzeului de Istorie Galați un document inedit referitor la acest slujitor. Este vorba de *Cartea de transfer a preotului Nicolae Drăguș* de la parohia Puțeni, ținutul Covurlui, la biserica Sf. Spiridon din Galați, semnată de episcopul Gherasim al Romanului, care poartă data 14 decembrie 1814. Redăm conținutul acestui document (foto), în continuare, pe care îl vom comenta în lumina altor mărturii cunoscute.

Gherasim, din mila lui Dumnezeu, episcopul Romanului,

La biserica ce iaste în orașul Galați al Eparhiei noastre, cu hramul Sfântului Spiridon, după înștiințarea cucerniciei sale, protopopul Gheorghie de acolo, fiind trebuință încă de un preot slujitoriu (am) rânduit pe molitva sa, preotul Nicolai Drăguș, carele s-au aflat slujind până acum bisericii Sfinților Voievozi din satul Puțanii al ținutului aceuia Covurlui, carele cu toate ale sale mutându-să în orașul Galați să sluj(e)ască neapărat ale preoției sale la biserica ce s-au arătat că iaste trebuitoriu, purtând grijă și creștinilor poporâni pentru cele sufletești rânduiiele. Iar de a pune epitrahil într-alt loc fără știrea noastră iaste poprit². 1814, dechemvrie 14. Gherasim episcopul Romanului³.

Episcopul care eliberează și semnează documentul de mai sus este Gherasim Clipa-Barbovschi, care a păstorit Eparhia Romanului între anii 1803-1826, ca succesor al lui Veniamin Costachi, trecut în scaunul mitropolitan de la Iași⁴. Probabil că

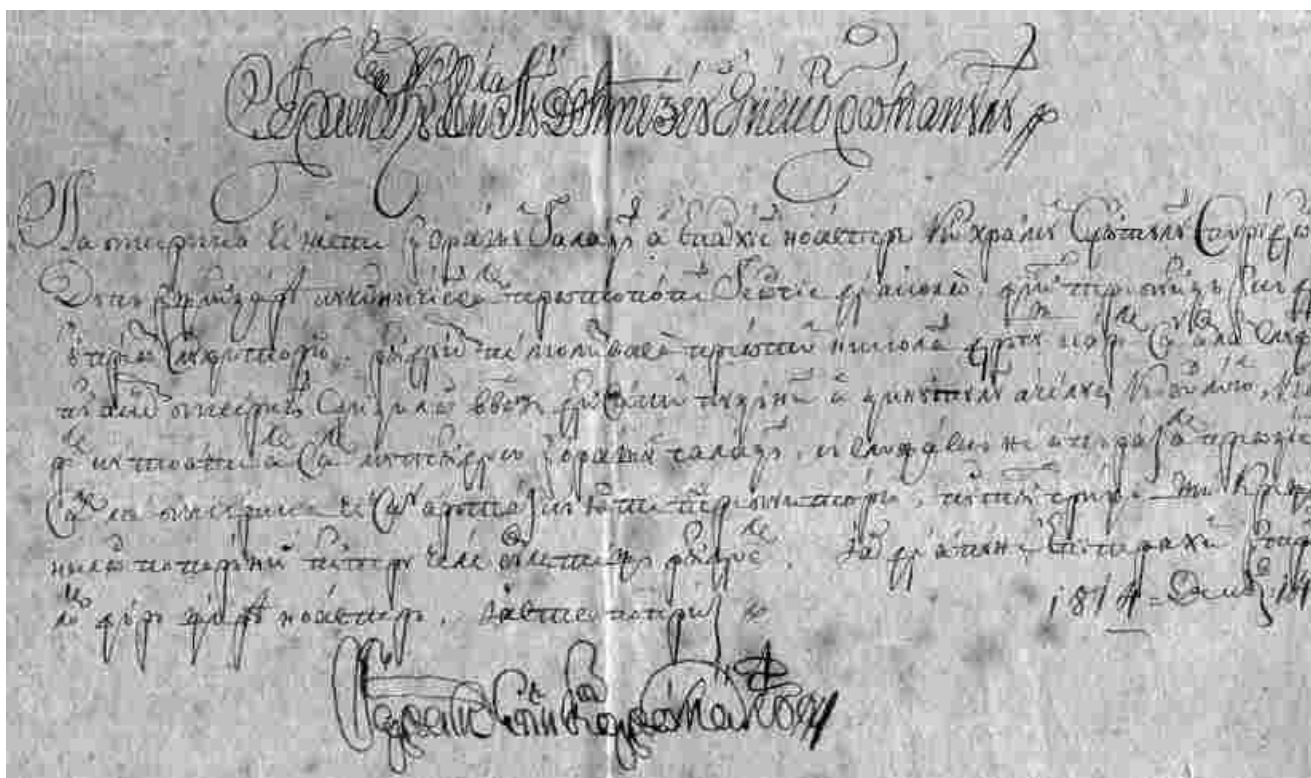
tot acest arhiereu îl hirotonise pe Nicolae Drăguș întru preot, în urmă cu șase ani, pe seama bisericii Sf. Voievozi din Puțeni (azi Valea Mărului, jud. Galați)⁵.

În document se face precizarea că orașul Galați este „al Eparhiei noastre“, adică se află în jurisdicția canonică a Episcopiei Romanului. Istoricii recunosc absența documentelor certe, în intervalul 1504-1632 care să ateste faptul că ținutul Covurlui făcea parte din Mitropolia Moldovei, însă presupun că partea de sud a Moldovei a fost încredințată păstoririi canonice a Episcopiei Romanului de la înființarea acesteia eparhii⁶. În 1852 ținutul Covurlui va trece de la Episcopia Romanului în ascultarea canonică a Episcopiei Hușilor, iar din noiembrie 1864 până în prezent se află sub jurisdicția Eparhiei Dunării de Jos⁷.

Biserica *Sfântul Spiridon* menționată în document nu este locașul de astăzi din Galați, situat pe str. Sf. Spiridon nr. 13, ci o altă biserică, a cărei dată de întemeiere n-o cunoaștem. Din cronica scrisă de preotul Nicolae Drăguș aflăm că biserica aceasta era din lemn și a fost demolată în primăvara anului 1815, în locul ei zidindu-se din piatră biserica aflată în funcțiune și în vremea noastră, care a fost sfințită la 29 noiembrie 1817⁸. Vechea biserică de lemn, la care a fost transferat preotul Drăguș era situată „puțin mai la deal“ de actualul locaș⁹ în partea de Apus.

Protopopul *Gheorghie*, care comunicase episcopului necesitatea numirii a încă unui preot la biserica gălățeană, este preotul *Gheorghie Avram* (? - 1 martie 1824), slujitor la biserica Vovidenia și protopop al ținutului Covurlui (1786/1790-1824). Este bunicul generalului Alexandru Cernat (1828-1893), șef al Marelui Cartier General al Armatei Române în Războiul pentru Independență (1877-1878)¹⁰.

În documentul respectiv, afirmându-se că este „trebuință încă de un preot slujitoriu“, se dezleagă o nedumerire pe care n-am putut s-o clarificăm în volumul dedicat preotului Drăguș,

întrucât nu cunoșteam dacă fostul slujitor la Puțeni era transferat în locul altui preot sau se crease un post pentru el. În cataografia bisericească din 1809 la biserica Sf. Spiridon din Galați erau înscrși doi preoți: *Ioan Grigorii și Pascal Stratul*¹¹. Despre preotul Ioan știm că a murit răpus de ciurma din anul 1818¹². El este pomenit în pisanăa noii biserici întocmită la 1 decembrie 1817¹³. Cel de-al doilea slujitor, preotul Pascal Stratul, ori decedase înainte de toamna anului 1814, ori se transferase la altă biserică¹⁴. Cert este acum că preotul Drăguș a fost transferat în locul aceluia.

Amănunte despre slujirea preotului Drăguș la biserica Sf. Voievozi din Puțeni am relatat în lucrarea pe care i-am dedicat-o¹⁵; documentul în cauză confirmă și completează cele relatate de respectivul cleric în cronică sa¹⁶.

Am văzut că documentul poartă data de 14 decembrie 1814. Este data oficială a transferului preotului Nicolae Drăguș la Sf. Spiridon. În fapt însă, conform relatării sale, își începuse slujirea la biserica din Galați cu două luni mai înainte, anume în octombrie¹⁷. O astfel de practică era curentă în epocă și se datora, în parte, perioadelor mai lungi necesare întocmirii documentelor, precum și distanței geografice dintre Protopopia din Galați și Eparhia de la Roman, care prelungea timpul de circulație a corespondenței oficiale.

În fine, să reținem și afirmația că părintele Nicolae se mutase în Galați „cu toate ale sale”, adică familia (soția Măriuța, de loc din Băleni, fiica sa Zoiața, în vârstă de 5 ani și jumătate și pruncul Grigoraș, care n-avea, în octombrie 1814, decât 11 luni)¹⁸ și, evident, bunurile necesare traiului.

Documentul publicat și comentat aici este important întrucât, pe de o parte, el clarifică unele aspecte ale biografiei preotului cronicar Nicolae Drăguș, iar pe de altă parte, confirmă informații pe care le cunoaștem din alte surse documentare vechi.

Note:

¹ Pr. Eugen Drăgoi, *Preotul Nicolae Drăguș și cronică sa*, Editura Partener, Galați, 2010, 56 p. + 3 p. foto.

² Adică îi este interzis să slujească cele ale preoției în afara enoriei din parohia Sf. Spiridon.

³ *Muzeul de Istorie Galați*, Colecția documente, inv. nr. 4041, document original, format 39,4 x 24,3 cm. Mulțumesc și pe această cale dlui prof. Cristian-Dragoș Căldăraru, directorul muzeului, pentru sprijinul oferit în documentare.

⁴ Despre episcopul Gherasim vezi pr. Scarlat Porcescu, *Episcopia Romanului*, Roman, 1984, p. 258-269 (ed. a doua, Editura Filocalia, Roman, 2008, p. 262-273).

⁵ Pr. Eugen Drăgoi, *op. cit.*, p. 13.

⁶ Econ. I. C. Beldie, *Șchițe istorice asupra județului Covurlui. Contribuțiuni*, Galați, 1925, p. 16; pr. conf. Al. I. Ciurea, *Scurtă contribuție la istoria Mitropoliei Moldovei (1504-1632)*, în MMS, an. XXXI, nr. 10-11, 1955, p. 711-712; pr. Scarlat Porcescu, *op. cit.*, p. 44-47. Vezi și pr. Eugen Drăgoi, *Spațiul misionar al Eparhiei Dunării de Jos*, în rev. „Axis libri” (rev. culturală editată de Biblioteca Județeană V.A.Urechia), an II, nr. 5, Galați, 2009, p. 32.

⁷ Pr. Scarlat Porcescu, *Episcopia Hușilor, pagini de istorie*, Roman, 1990, p. 33-35; pr. Eugen Drăgoi, *Spațiul misionar...*, p. 32; Idem, *Ierarhi și preoți de seamă la Dunărea de Jos (1864-1989)*, Galați, 1990, p. 13-21.

⁸ Pr. Eugen Drăgoi, *Preotul Nicolae Drăguș și cronică sa*, p. 13, 27.

⁹ Primăria comunei Galați, *Starea bisericilor comunale și a clerului lor în 1887*, Galați, 1887, p. 11. Gh. N. Munteanu-Bârlad (*Galații*, Galați, 1927, p. 64) scrie că actuala biserică s-a ridicat „pe locul din apropierea alteia mai vechi”.

¹⁰ Colonel Constantin Olteanu, *Patru decenii sub drapel. Generalul Alexandru Cernat*, Editura Militară, București, 1971, p. 5-6; *Biserica „Vovidenia” Galați. Pagini de istorie, mărturii de credință*, Galați, 2002, p. 31; General Alexandru Cernat, *Memorii, campania 1877-1878*, ediție îngrijită de Constantin Olteanu, Editura Militară, București, 1976. Despre legăturile generalului Cernat cu Galații vezi: Paul Păltănea, *Casa din Galați a generalului Alexandru Cernat*, în „Cronica”, nr. 27, 8 iulie 1977, p. 9; Idem, *Istoria orașului Galați de la origini până la 1918*, I, Editura Partener, Galați, 2008, p. 241, nota 4; *Alexandru Cernat, general de armată*, în vol. „Oameni în memoria Galațiului”, Editura Axis libri, Galați 2009 (volum întocmit de Camelia Toporaș, Rocșana Ilie, Otilia Badea, Mihaela Bute), p. 3-15.

¹¹ Constantin Tomescu, *Știri catagrafice din Biserica Moldovei în 1809*, în „Arhivele Basarabiei”, an. III, nr. 3, 1931, p. 193; Idem, *Biserica din principatele române la 1808-1812, mărturii și documente* (ediție îngrijită și note de pr. Eugen Drăgoi), Editura Partener, Galați, 2010, p. 66.

¹² Pr. Eugen Drăgoi, *Preotul Nicolae Drăguș...*, p. 13, 27.

¹³ Vezi textul la Paul Păltănea, *Istoria orașului Galați...*, I, p. 244, n. 1.

¹⁴ Pr. Eugen Drăgoi, *Preotul Nicolae Drăguș...*, p. 13.

¹⁵ *Idem*, p. 9-13.

¹⁶ *Idem*, p. 27. Preotul Drăguș scrie că a slujit la Puțeni ca preot 6 ani, fără să arate hramul bisericii. Potrivit catagrafiei din 1809 la Puțeni existau în funcțiune patru biserici: două închinăte Sfinților Voievozi, una Sf. Ierarh Nicolae și una cu hramul *Nașterea Maicii Domnului*. La prima din cele două biserici cu hramul Sf. Voievozi, ultimul dintre slujitori (conform ordinii din catagrafie) era Nicolae Drăguș. Vezi Constantin Tomescu, *Știri catagrafice...*, p. 195 (în text Puțani); Idem, *Biserica din Principatele române...*, p. 70. Așadar, documentul publicat aici confirmă știrile catagrafiei întocmite la începutul secolului al XIX-lea.

¹⁷ Vezi relatarea din cronică la pr. Eugen Drăgoi, *Preotul Nicolae Drăguș...*, p. 27.

¹⁸ *Idem*, p. 26-27.

Expoziția de fotografie „Țara Soarelui Răsare”

Sâmbătă, 5 februarie 2011, la orele 11, la Casa Colecțiilor de pe Strada Eroilor a avut loc vernisajul expoziției „Țara Soarelui Răsare”.

Evenimentul, organizat de Muzeul de Istorie Galați în colaborare cu Asociația Artiștilor Fotografi din România (AAFR), Asociația „Rădăcini Culturale” (ARC) și Japan Culture Advanced Team (J-CAT), a fost prezentat publicului de către directorul Muzeului de Istorie, Cristian Căldăraru, și muzeograful Sorina Caloian (foto 1, de la stânga la dreapta, lângă Camelia Bașta, președinte a ARC), care au subliniat importanța acestui pas făcut de gălățeni în direcția cunoașterii culturii și civilizației japoneze. Invitații de seamă ai vernisajului au fost Yasuhiro Marui - profesor de limbă și cultură românească la Tokyo și membru de onoare a ARC - și Yumiko Matsumoto (foto 2), membră a J-Cat, care i-a delectat pe gălățeni cu acordurile muzicii folclorice nipone interpretate la shamisen, un instrument specific japonez. Cele 101 lucrări expuse la muzeul gălățean aparțin unor fotografi din Kyoto, Hiroshima, Matsuyama și Aomori. (foto-text:a.g.s.)

Sunt doar un suflet.

N-am ochi să privesc oamenii,
pentru că ei mi-au furat ochii
și m-au lăsat cu două puncte
negre-n văz.

N-am gură să-ți spun ce mă doare
și cât de tare doare că n-am ochi,
ci două puncte negre
pline ochi.

N-am limbă să-ți cânt cuvântul
ce-l îndrăgești și glasul tău ce-l umbrești
cu vorbe desprinse din gura
unui zeu.

N-am nas, nu-ți simt mirosul
n-am cum să-ți îndulcesc glasul

În schimb am inima care-i
irigată de un sânge dulce,
înmiresmat, ce-l gust,
căruia-i vorbesc și pe care-l simt
învolburat.

Apatie-n sânge.

Nu-mi mai suport picioarele,
le simt împiedicându-se.
Îmi amorțesc gleznele,
îmi scârțâie genunchii.

Sunt pline de furnici,
ce mișună într-un dans
îmi sug sângele
îmi beau vitalitatea.

Mă mănâncă,
dintr-un interior într-un interior.

Rămân doar cu suprafața
și profunzimea se clatină,
într-un delir constant
ce atârna de-o clipă, două.

Acum, merg în mâini
cu capul în jos mătur
tot praful cu părul,
iar trupul îmi zbiară, vibrând
sub durere.

Marina-Alexandra Stan**DEbut****Grupul Școlar Gheorghe Asachi****Moment**

Am să dezbrac copacii de scoarță,
lăsându-le sângele să curgă-nadins.

Am să fur luna de pe cer
și am să o pun lângă soare.

Să-i fac fericiți. O clipă.

Doi de tu în tine.

Hai!

Apucă-mă de mâna goală pe care vântul mi-o îndoiaie,
prinde-te de brațul meu ce se aseamănă cu o mică ramură a unui pui de
copac abia înverzit,
spune-mi TU și nu vorbi de un EU că nu-mi face bine,
doar lasă-mă să cred că suntem doar doi de TU într-un tine.
Ține-mi minte părul ce se zbate-n vântul care-l străbate,
adu-ți aminte de ai mei ochi, ca două stele ce sclipeau și se luminau numai
atunci tu te uitai.

Simte-mi glasul care nu-ți cântă nici odată,
ci doar îți spunea povești și te adormea cu o șoaptă.
Observă-mi pasul cum calcă iute spre tine,
fuge și nu știe pe unde fuge.
Uită-te la silueta strâmbă sictirită albă în întuneric și întunecată-n alb.

Vezi, aripile se fac din dorințe arzătoare,
dorește-ți să le vezi și le vei vedea.
Crezi, de vei vrea să vezi apoi va trebui să crezi ca să le vezi,
Pe aripile ce s-au născut din cenușa reveriilor.
Știi? E doar o umbră a ceea ce-ți doreai tu să fie.

Acum deschide ochii și strânge-mi brațul gol.

Când nu poți să-ți spui cuvântul

Când cuvintele îți aleargă pe limbă
Caii sălbatici urlă spre cer,
Cu tropotul lor zguduit de tăcere
Schimbând ziua-n penumbră.

Și mistuie-n tine forța osului
Din mijlocul trupului prins între umeri și gură,
Încercând să iasă la suprafață
Caii ce urcă-n penumbră.

Iar cuvintele se zbat pe a ta limbă,
Prinse fiind ca într-o colivie,
Și ochii îți scapă și inima-ți fuge,
Iar caii se adâncesc într-o amintire.

Nero redivivus

Te-ai hotărât să scrii o carte
care să ia foc în mâinile cititorului,
să provoace furtuni cu fulgere și trăznete
pe cerul magicienilor din lumea întreagă,
să declanșeze cutremure devastatoare
pe pământul celor care trăiesc
cu capul în nori,
să cuprindă esența esențelor înțelepciunii
tuturor cărților care au ars
în Biblioteca din Alexandria
și a celor mai valoroase cărți
ce nu s-au scris niciodată
ori au rămas închise în niște sertare
pierdute pentru totdeauna.

ca să scrii o asemenea carte,
știi că trebuie să arzi tu mai întâi.

arzi?

Poveste colorată

Și-atunci
deodată s-a ridicat negura veacurilor
și un tărâm fabulos s-a descoperit
privirilor tale siderate.

pielea ei albă,
câmp de zăpadă fierbinte,
tremura pe pajștea înflorită
a brocarturilor.

bobیțele roșii-violacee ale sânilor înciorchinați
îți făgăduiau o beție pe vecie cu vin rubiniu.

pletele ei aurii, ogor de grâu în pârgă,
îți șfichiau ochii holbați.

coapsele ei de abanos rotund, strălucitor,
chiuiuau în urechile tale clăpăuge.

genunchii ei orgolioși, viclene păsări de pradă,
zburau și se ascundeau după sprâncenele
tale stufoase, descoperindu-se.

jarul buzelor ei se azvârlea roată de scântei
în strunga dinților tăi.

ochii ei obraznic de sfioși curgeau
ca o apă albastră peste trupul tău,
incendiindu-l.

ce de viscole între șoldurile de ciocolată amăruie!
ce șoapte fierbinți!
ce chemări înfrigurate !

așa au trecut veacuri și milenii
și multe altele vor mai trece,
dar povestea voastră colorată
va rămâne neschimbată.

martie - nr.109

Poezia

Flori de rubin printre amiezele
a două grădini suspendate.

pânza Penelopei care se țese mereu
și iar se destramă
în așteptarea aventurierului rătăcit
pe mările tulburate ale unui
cuvânt.

fereastră în zidul ce ne desparte
de infinit.

curcubeul pe care pășești
pentru a accede într-o lume
paralelă.

lumea aceea inefabilă
pe care avea de gând Dumnezeu
s-o creeze în a opta zi
dacă ar mai fi continuat
să lucreze.

File aproape albe

Sub altarul fără hotare,
o umbră aproape invizibilă
se strecoară printre două gânduri.

taina de dincolo de taine.

ai venit să-i creezi veșminte
potrivite sufletului său
și să-i scrii pe trup
toate poemele de dragoste.

de multă vreme știai că
pajștea cu îngeri
înverzește deasupra unui nor alb.

nelinește,
foame de puritate,
sete de azur.

când veți ieși din timp,
veți locui pe o margine de stea
cufundați într-o feerie de alb.

un nou altunde.

Suavă femeie

Glezna ta de cretă
năruind atâția coloși de Rodos!

fraga gurii tale
rupând atâția dinți de oțel!

tu, fântână cu apă curgătoare,
în limpezimea undelor tale
atâția bărbați tulburându-și mințile
și bându-le!

chip firav punând în umbră
bărbăteasca sublimitate!

de glezna ta
împiedicându-se și căzând
atâtea imperii !

*Un poet – monah
„Cu buzele-i încă pline de aroma imnului”*

Poetul – monah **Ignatie Grecu** își duce cu discreție existența pământească ca viețuitor la Mănăstirea *Cernica* unde „se miră cu o bucurie mereu proaspătă de întâmplările cele mai umile și mai ales de minunile creației”, după cum îl prezintă criticul Mario Irod.

Născut la Corod, școlit la Tecuci, își are începuturile creației în laboratorul literar al cenaclului *Calistrat Hogaș* unde a deprins arta de a pune cuvintele în armonie și a le infuza emoții. Autor a șapte volume de poezie, este prezent destul de pasager în viața literară, nu pentru că nu are suficientă combustie lăuntrică ci pentru că în trudnicia dulce a vieții monahale a deprins înțelepciunea de a trece prin viață cu pasul șoptit.

Ne oferă, ca pe o binecuvântare, semănătura de cuvinte, învelite cu lină adiere divină în care

„Peste arsura sufletului celui însetat
Poezia ca o rouă de sus a lăcrimat.”

Tănase DĂNĂILĂ

IGNATIE GRECU

Poezia

Alabastru cu mir
Umbră doar de mâna tremurătoare-n atingere
A celei ce-l aduce cu teamă în dar.
Însoțindu-l cu multe lacrimi,
Să ungă sfintele Tale picioare,
Și, sărutându-le duios,
Să le șteargă cu lung părul capului ei.

Poetul

Atât de fragil este poetul!
Cu fiecare gând, cu fiecare viers,
Cu fiecare petală
Cântecul lui aleargă înflorind universul.

Cine-l poate opri să nu cânte?

Atât de fragil este poetul!
Ca firul de păianjen subțire.
Dar ține să nu cadă-n abis de-ntuneric și uitare,
Lacrime lumii, tremurând suspendată.

Înger la izvor

Izgonit de oameni,
De lătrat de câini,
De prea mult zgomot,
De zarvă și de păcat
Ca de un vuiet
De mare-nvolburată
Asurzit.
Flămând și însetat,
Șchiopătând ușor
S-a apropiat
(Era pe-nserat)
De-un verde crâng.
Nu departe
Era un izvor.
Îngenunchind să bea
S-a închinat.

MMXI

Apoi s-a ridicat
Scuturând din aripi
Și, nevăzut, în zori
Cu roua odată
S-a înălțat la cer.

Stihuri la Geneză

Cum fluviu-și pierde umbra și numele în mare
Astfel copacul tânăr întreaga sevă-n floare.
Căci Dumnezeu a zis atunci, și nu mă-nșel :
« Pământul să dea iarbă și poame după fel.
Să zboare-n aer păsări și găze », a mai zis.
Umplând întreg pământul de zvon, în Paradis.
Izvoarele torceau sub răsfirată boare.
Era plăcut și dulce sub pomi, în înserare.
Chiar Domnul câteodată cu pașii Săi divini
Călca încet prin iarbă împrăștiind lumini.
Și se oprea adesea în taină la izvor
Lăsând să-i roadă poala, suav, un căprior.
Albi porumbei pe umăr adesea poposeau :
Ghirlânzi întregi de păsări mărire-I aduceau.

Frumoasă primăvară

Cui cântă cucul dacă nu iubirii,
Frumoasă primăvară, când zefirii
Țărâna o dezmiardă cu dulceață ?
Se schimbă universu-ntreg la față.
Prin limpezirea norilor ursuzi,
Mai luminat privești la cer și-auzi
Cântările-n crânguri cum suspină.
La țarmuri, marea iarăși se-alină.
Din cămăruțe mici și reci de ceară
Săgeți de-albine năvălesc afară.
Curg râuri de culoare și splendoare -
Pe ramurile-mbătate lin cu floare.
Tresar gustând cu crengi țepoase pinii
Dulceața preafrumoasă a lumini.

Despre poetul și romancierul Neculai Amariei nu s-a știut mai nimic până la vreo douăzeci de ani de la moartea sa. Și nici atunci nu s-a aflat mare lucru decât unele chestii dezgropate de prin arhive de un anume Dan Ion Hristache, un ins care semna când și când câte un articol pe ultima pagină a ziarului local „Acțiunea,” adăugându-și în dreptul numelui precizarea vetustă „istoric literar.” Într-unul din numerele zisei publicații, împătimitul de vechituri își avertiza cititorii (atâția câți erau) că a făcut o descoperire senzațională și că uitatul, pe nedrept, Neculai Amariei, prin opera lui, așa redusă cum era, doar un volum de versuri și un roman, ar face mândria oricărei literaturi.

La urma urmei, Arthur Rimbaud sau Emily Brontë n-au publicat zeci de volume, dar au rămas în panteonul culturii universale.

În continuare, domnul Dan Ion Hristache, depășindu-și oarecum condiția de istoric, a pătruns temerar pe tărâmul criticii literare făcând unele aprecieri asupra valorii scrierilor autorului de el descoperit. „O poezie viguroasă, pătrunzătoare,” scria el. „Cum nu s-a mai întâlnit de la Nichita Stănescu încoace. Și nu doar atât. Prin expresii, imagini și construcții gramaticale el inaugurează un capitol nou în poezia modernă de la noi și de aiurea. Ca romancier, impune o concepție proprie asupra modalităților de cunoaștere a realității prin mijloace românești. Viziunea sa, destul de sofisticată în fond, asupra lumii și divinității sugerează semnificații definitorii ale năzuinței de a descifra inefabilul.”

Cât de bine au fost înțelese aceste tâlcuiri de către cititori și cum au fost ele primite de „confrății săi” (aici se impune precizarea că, în mica urbe unde s-au petrecut întâmplările ce fac obiectul prezentei povestiri, erau, oricât de incredibil ar părea, mulți sau chiar foarte mulți istorici și critici literari) nu se poate ști și, probabil, nu se va afla niciodată. Ceva însă a fost, în afară de orice îndoială, anume o avalanșă de scrisori, mesaje, SMS-uri, E-mail-uri etc. care, pur și simplu au inundat redacția modestului cotidian local.

Toți autorii acestor epistole solicitau, din varii motive și cu interese mai mult sau mai puțin obscure, amănunte despre viața și activitatea celui ce a fost cândva Neculai Amariei, posibil reper în cultura noastră și cea universală.

„După cum vezi,” îi atrăgea atenția Bogdan Cimpoi, redactorul-șef al modestului cotidian local. „Îi doare în cot pe dumnealor de opera acestui, cum îi zice? Neculai și Amariei, da! Ei vor să știe doar cum a dus-o și ce bazaconii a comis individul pe lumea asta. Așa că, dă-i bătaie. Domnul director-proprietar, Vasile Celmare a hotărât să-ți punem la dispoziție prima pagină că e un moment prielnic, o oportunitate, ce mai. La treabă, că altfel ne-am ars cu toții.”

„Dă-i bătaie” și „la treabă” însemnau în viziunea redactorului-șef să scoată din pământ din iarbă verde biografia numitului Neculai Amariei spre a satisface curiozitatea unei posibile mase de cititori care se va reperi să cumpere ziarul și astfel... Ce să mai vorbim? Mai bine să vedem cum s-au petrecut faptele.

Dan Ion Hristache și-ar fi făcut el un plan ca să ducă la îndeplinire dispoziția șefilor săi, dacă ar fi știut de unde să înceapă sau mai bine zis, dacă ar fi avut un punct de plecare concret pe care să se sprijine. În realitate nu erau decât două cărțuli în depozitul bibliotecii județene, una de versuri intitulată *Ispitele închipuirii* și cealaltă de proză având titlul *Înfrângerea eroului*, cu specificația „roman,” ambele purtând semnătura ilustrului necunoscut Neculai Amariei. Și cum filele lor păreau

de-a dreptul înțepenite, era limpede că până la el nu le citise nimeni. Este adevărat că toate aceste lucruri îl incitau pe istoricul literar Dan Ion Hristache, însă lipsa oricărei informații determinată de tăcerea contemporanilor creatorului îi anula orice speranță. Se și vedea în fața redactorului-șef și a patronului în postura elevului surprins cu temele nefăcute. „Ne-ai dezamăgit, domnule,” aveau să-i spună cei doi cu obidă. „Ne-ai înșelat așteptările. O dată am apelat și noi la dumneata și... nimic.” Deși asemenea vorbe încă nu se rostiseră, ecoul lor îi țiuia deja în urechi.

Dar vorba ceea - noroc să ai că restul se aranjează. Dan Ion Hristache nu prea avusese noroc la viața lui, însă niciodată nu poți știi de unde sare iepurele. Primul și singurul ins care i-a venit în ajutor a fost mai vârstnicul coleg de redacție Mihai Pălimaru, acesta sugerându-i să se adreseze direct Arhivelor Naționale și Institutului de Cercetare a Regimurilor Totalitare. „Aștia dacă vor, îți pot da informații complete în legătură cu subiectul respectiv și despre ascendența lui chiar și până în secolul al XV-lea, că descendenții zici că n-a avut.” „Nu. N-a fost căsătorit și n-a avut copii.”

Ideea a fost de bun augur, căci până să se epuizeze sorocul statornicit de șefii săi, omul nostru a primit răspunsuri de la cele două instituții pe baza cărora a putut să însăileze materiale de presă demne de prima pagină a cotidianului local „Acțiunea,” angajat în eforturi, s-ar putea spune, desperate, de a ieși din marasmul economic în care îl aduseseră efectele rânduinelor impuse de neclintita lege a cererii și ofertei. Așadar, la moment, cititorii ziarului, atâția câți mai rămăseseră, au citit, parțial pe prima pagină, restul pe ultima, că misteriosul scriitor, Neculai Amariei, provenea dintr-o familie modestă (model inactual), a cărui ascendență nu se identifica dincolo de secolul al XIX-lea și că până în 1941, când a fost încorporat la Regimentul „11 Siret”- Dorobanți cu gradul de sublocotenent, își luase diploma de învățător și practicase meseria de dascăl prin satele din Subcarpații de Curbură.

Pe front, a reușit să scape de momentul „Țiganca” și altele asemenea, însă în Stepa Calmucă norocul l-a părăsit, ori i-a surâs, depinde din ce punct de vedere erau privite lucrurile, a fost luat prizonier de Armata Roșie și dus în Siberia. Aici un colonel rus din departamentul propagandei l-a convins să se înroleze în Divizia „Tudor Vladimirescu,” înființată de ruși și constituită din prizonieri români, dobândind astfel gradul de căpitan. După 23 August 1944 a luptat la Debrețin și în Munții Tatra, fiind împușcat de niște schiori germani în șoldul stâng. Glonțul i-a fost extras și piciorul salvat de la amputare, procedeu la care se recurgea frecvent în asemenea împrejurări, de un medic inamic, întrucât căzuse prizonier pentru a doua oară. Când a ieșit din comă, doctorul i-a adresat câteva cuvinte în limba română, iar el i-a răspuns în germană cu versurile marelui poet, traducerea sunând cam așa: „*Trăiesc acum, când veacul stă să-ncline.*” A fost suficient ca între pacient și medic să se înfiripe un fel de prietenie. Sfârșitul războiului l-a găsit în spitalul nemțesc, nevindecat pe deplin și poate că din cauza asta, dar și din altele, a rămas cu o deficiență în deplasarea pe propriile-i picioare.

(urmarea în numărul 110)

Suflet
cătore suflet!

Cărți de Cronici

În paginile
care urmează:

*Alla prima -
literatură despre literatură*

Ana Blandiana – Patria mea A4, E. Humanitas, 2010.

În urmă cu zece ani, una dintre primele mele cronici de carte, publicată în presa culturală locală, se referea la două cărți ale Anei Blandiana: „Ghicitul în mulțimi” (carte considerată pe clapeta cărții la care ne referim acum ca fiind de eseuri, cuprinzând însă și articole apărute săptămânal o perioadă în cotidianul „România liberă”) și „Soarele de apoi”, carte de poezie, ambele apărute în anul 2000.

O surprindeam acolo pe autoare predicând rechinelor, înotând fără teamă în mijlocul lor, apărată de câțiva delfini cu aripi de îngeri (acum din ce în ce mai puțini): „într-o lume în care totul e de vină, dar nimeni nu e responsabil; într-o lume în care spunând adevărul pare că minți și, dezvinovățindu-te, pare că te acuzi; într-o lume cu care semănă tot mai puțin și-n care găsesc tot mai puțini oameni care să-mi semene, **eu sunt vinovatul.**”¹ Mai observam acolo, în acel text, că, deși recunoaște adevărul, nu are curajul de a accepta constant adevărul, mai făcându-și încă iluzii asupra omenirii (în poemele sale)...

După zece ani, în niște „poeme noi” (după cum este subintitulat volumul de la Humanitas, într-o interesantă concepție

grafică), „lipsa de speranță” (o sintagmă nefericită, banalizată, căreia trebuie musai să i se găsească un înlocuitor deoarece nu surprinde întreaga complexitate a sentimentului) din volumul de eseuri din 2000 se reflectă amețitor (câteodată, deoarece mai sunt și poeme în care candoarea marcă înregistrată mai învinge lehamitea pe care autoarea a reușit să o îmbrace pentru carnaval)... Acum, Ana Blandiana pare a accepta crudul adevăr...

Dar ce ar rămâne după o primă lectură, din pura plăcere a cititului, cu acel sentiment al hotărârii ultimei țigări (înaintea execuției cronicarului de carte)?

O quasidefiniție a credinței („...credința - Asemenea rândunelilor/ care pătrund sub cupolă/ Zburătăcite de clopote -/ Se rotește speriată,/ Se lovește de pereții pictați./ De Pantocrator,/ Coboară/ Și se așază cuminte în frescă.” - p.5), observarea unui handicap al credinței într-un poem ce aduce gingașă completare la angelologia lui Andrei Pleșu: „Ce greu e să mângâi un înger pe aripi!/ Oricât de apropiat, el se ferește de-atingere/ De teamă că ai putea să-l prinzi./ Se rotește, revine, fâlfâie abia auzit./ E singurul sunet de care-i în stare./ Ei, îngerii, nu știi vorbi, / (...)/ Mesajul lor mut e prezența./ (...)/ Speriați de intimitate,/ Protectori, dar nu familiari,/ Lăsând mereu o distanță prin care/ Cuvintele mele se târâie ca să-i ajungă./ Fără să știe dacă/ Nu sunt prea slabe să le-atingă auzul./ Ce handicap al credinței:/ Să nu știi dacă ești auzit, nici dacă auzi/ Și din toate simțurile să rămână doar visul tactil/ De-a mângâia, fără să-l sperii, un înger pe aripi...” (p.7).

Apoi un psalm de murmurat când vezi documentare cu animale (ce nu au mila în gene) pe Discovery, National Geographic ori Animal Planet, un psalm revoltat ca la Argezi (cu finalul „Mai nevinovată, dar nu nevinovată,/ Totuși mai nevinovată decât tine./ Autorul acestei perfecțiuni fără milă./ Care ai hotărât totul/ Și apoi m-ai învățat să întorc și celălalt obraz” -p.11. La pagina 83 mai avem o „Rugăciune” complemenatră, la fel de blând revoltată, delimitând asemănarea dintre Fiu și Tată, creștinește...

Mai avem o „Clepsidră” care relevă: „Visul opririi/ Din drumul spre moarte/ Seamănă morții” (p.13), o întrebare asupra stăpânului „morii în care / Moartea nu-i decât o biată manipulare?” (p.17), sentimentul conștiinței de a fi pradă (chiar și în rugăciune), o cosmologie-n „Aglomeratie” (p.23), o viziune a Bisericilor închise, un final de „Exorcizare” (p.31, strofa 2: „Mă supun ierbi/ care mă salvează/ De neliniștea care sunt eu însămi,/ Lăsându-mi numai tălpile goale în roua/ Prin care tu urci în mine,/ Înlocuindu-mă.”), un Zeu care-nvață mersul „pe role”, o silabisabilă inapetență la vremurile crude (noi, prea noi, prea ca într-un infern postmodern, cu drăcușori citând de-a valma din ode și rugăciuni ratate), parcă din ce în ce mai sălbatice, înlocuind ororile închisorilor și regimului comuniste (*par exemple*) cu ororile lăcomiei (de lux, de viață în orice condiții, de a fi altcineva, de ce mai vreți dumneavoastră), un înger prăbușindu-se (p.37), fagurii oameni „din care miera eternității/ S-a scurs”, niște „hale ieșite din uz/ În care se citesc poezii fără noimă”.

Ce-ai mai nota în fuga primei lecturi? Despre stela funerară a unui copil mort de 2000 de ani? Uimirile, uitările,

regăsirile de sens? Luciditatea faptului că de cele mai multe ori nu știm cum este să fim buni sau vii, „Așa cum/ Semințele de piatră ale nisipului/ Nu știu ce-nseamnă a rodi?” (p.63). Apoi iarăși Credința care „mută muntele Olimp” (p.67, în continuarea beletristicului act de sincretism religios, despre care aminteam și în anul 2001), preanumeroasele „Clone ale Sfântului Duh” de la p.77, porumbei despre care știm de la Picasso, parcă, și de la naturaliști că nu sunt deloc blânzi când este vorba de dispute teritoriale...

În anul 2000, în „Soarele de apoi”, scria „E totul grav și înțelegem totul” și mie mi s-a părut că acolo erau obsedante raportul parte-întreg și luptele dintre apărătoarea candorii și copilăriei și acel Tot grav, conflictul dintre credință și îndoială, concluzionând, nu știu cât de adevărat, că Blandiana a reușit, chiar și după un deceniu al cutremurelor sociale, să-și apere libertatea de a se copilări și de a fi lucidă...

După încă zece ani, copilăria e undeva departe aproape, la frontiera de stat dintre o patrie A4 (căreia vrem să-i recunoaștem, noi, ceilalți protejați de alte și alte patrii A4, cât mai degrabă o independență frumoasă) și o formă de organizare statală de o nimicnicie criminală, vameșii (vremurilor) exersându-și semnătura pe oasele ei fragile (ale copilăriei) precum în „Colonia penitenciară” a lui Kafka (sau, dacă vreți, scenariul lui Lucian Pintilie)...

Dar de ce o „patrie A4”??? O patrie a unei neliniști... de cameră: „Aici este patria neliniștii./ Gata să se răzgândească/ Din clipă în clipă/ Și, totuși, nerenuțând să aștepte/ Ceva nedefinit./ Aici este patria./ Între pereții aceștia/ La câțiva metri unul de altul./ Și nici măcar în spațiul întreg dintre ei./ Ci doar pe masa cu hârtii și creioane/ gata să se ridice singure și să scrie./ Schelete brusc animate ale unor condeie mai vechi/ Nefolosite de multe, cu pasta uscată./ Lunecând pe hârtie frenetic/ Fără să lase vreo urmă.../ Aici este patria neliniștii:/ Voi reuși vreodată/ Să descifrez urmele care nu se văd./ Dar eu știu că există și așteaptă/ Să le trec pe curat/ În patria mea A4?” (p.145).

Deoarece în patria reală vânătorii cu care autoarea a stat la masă (p.9) au devenit asemenea naziștilor, punând în practică un fascism de sorginte economică, un regim de exterminare și de apartheid umilitor, un carnaval social (și metafizico-religios aici, la p.15, poate revolta mă face să exagerez, poate nu este vorba decât despre niște efemeride necunoscute: „Se colorează ca să se ascunză/ Și sub acest strălucitor travesti/ Trece din frunză în frunză./ Le convinge că zborul nu doare./ Că e doar o experiență minunată./ Apoi le desprinde ușor./ Libere pentru prima dată./ Fascinate de întâmplare./ Ca și cum n-ar muri./ Dar mor./ Iar el, cel ce le traveste/ Ca să le omoare./ Rămâne singur și colorat ca o paiată/ În lumea deodată mai mare/ Între catedrală și piață./ Singur și fără să știe muri./ Deși știe să zboare.”

De ce o patrie A4? Pentru că în lumea reală a românilor este „un bocet fără odihnă, care nu se oprește” al îngerului acela, acela al poporului român, despre care scris-a și Andrei Pleșu. Este o luptă oarbă pentru putere (uneori, „Prostia sinucigașă” câștigă, p.43)², o „liniște peste atâtea înfrângeri”, iar Ana Blandiana exprimă altfel înțelegerea gloatei, „mulțimile” care sunt, totuși, pustiuri... Cum spuneam, acum se observă o evoluție dinspre eseu spre poem a percepției mulțimii de către scriitor: la pagina 69 aflăm, chiar dacă nu chiar precum în cazul lui Ebenezer

Scrooge, că „sunt ani de când cred/ Că marea nenorocire a oamenilor/ este că sunt prea mulți pe pământ.”

Ana Blandiana din multe dintre poemele „patriei sale” pare un personaj uitat de către un Cormac McCarthy în afara cărții sale „The Road”, care, pentru necunoscători, înfățișează o lume post-apocaliptică...

Ana Blandiana dă impresia unui personaj prins în capcana chihlimbarului literar: poemul „Chihlimbar” este, poate, exemplar pentru întregul volum, sinteză a acestuia, cu mențiunea că *doar* se încearcă uitarea lumii: „Uitând de lume și uitând de mine./ Simt cum singurătatea mă umple ca o miere/ Curgând în vasul ce i se cuvine/ Pentru c-o soarbe și o cere./ / Sacri sunt fagurii din care curge/ Aurul ei pe viața-mi de apoi./ Când limpedea-ți pedeapsă, Demiurge,/ Mă-nfășoară-n dulcele noroi./ Dar voluptate-i chinul, nu calvar/ Și îmi aduc de mine-aminte/ ca de o gâză prinsă-n chihlimbar./ În cripta luminoasă de cuvinte.” (p.47).

Din propria legendă (quasisolipsistă, doar la p.49) își vede semenii cum se varsă „sălbateci și singuri./ Înapoi în umeda grotă-a instințelor.”

Parcă mai mult ca niciodată poetul înțelege că scrierea sa nu e decât o rugăciune, uneori ascultată, altădată nu, o contribuție a laicului la neîntrerupta rugăciune a tuturor călugărilor din lumea aceasta. Și poate și din cealaltă... De aceea, biografic („Biografie” se intitulează ultimul poem menționat), poate murmura: „Nu mai am dreptul să mă opresc” (p.49). Va scrie, va scrie, „vie și mândră”, la hotarul dintre ființă și taină (poate doar a Neantului

„Neinstare să devină silabă”, p.55), va continua să-i placă să se joace cu copiii. „Și totuși, îmi place să mă joc cu copiii./ Cu plăcerea ambiguă./ Aproape perversă./ Pe care trebuie să o aibă cei ce îngrijesc/ Pui de lei sau de tigri/ ca și cum ar fi niște pui de pisici./ Uitănd că va veni un moment când/ Jocul va trebui să înceteze./ Un moment pe care-l amână mereu/ ca într-o ruletă rusească./ Mă joc cu copiii care vor deveni adulți/ Încercând să amân clipa/ Când le va face plăcere să mă sfășie./ Devenind adulți./ Tot mai adulți./ Tot mai mulți./ Mult prea mulți./ În timp ce eu rămân singură în copilărie.” (p.69).

Iată un semn clar al înstrăinării poetului, a pierderii încrederii acestuia în oameni și în porțile eternității, după cum se citește la p.73 și la 107: „Dacă din șapte-n șapte ani/ Nimic din mine nu mai e eu însămi./ De ce să mă mai mir că sunt străină?/ Firească e alienarea./ Când tot ce-i nou/ Mă uită și mă șterge/ Cum șterge urmele pe plajă marea.”

Este o lume din care înțelege din ce în ce mai puțin (este un fel de a spune că ești revoltat; la p.79 scrie că înțelege „atât de puțin”), declarând aceasta cu iubire de înțelepciune... Arzând(u-se pe sine) precum stelele de care răspunde (un) Serafim (p.85): „Fără cenușă./ Fără fum./ Fără sens...” Cel puțin aparent.

Scara Anei Blandiana este, iată, una a îndoielii: „...Iartă-mă pentru că, neputincioasă./ Cuprinsă de furie./ Mă prefac că te văd/ Și încerc să mă mint./ Inventându-te/ În loc să te găsesc./ Iartă-mă pentru profanarea/ Pe care mă sui ca pe-o scară./ Pedepsește-mă./ Smulge-mi-o de sub picioare./ Ca să rămân suspendată/ În nebunia/ De care să nu mă mai pot îndoi” (p.95).

Desigur, credința se va reaprinde mereu din „sâmburele de întuneric” (p.113), și (din) Tăcerea infinită vapoarea fi mereu

scrisă Tăcerea Tăcerii „Din care toate curg/ Cum curge sângele din rană” (p.129).

Și, încet, încet, scriitorul capătă curajul de a întreba, mitologică întrebare!, cum „misterele s-au înlocuit unele pe altele” (p.133).

Uneori, dorința (despre care David Lynch, regizorul, scrie³ că este momeala care atrage ideile: „Frumos este că, atunci când prinzi un pește pe care-l iubești, chiar dacă e mic – un fragment dintr-o idee -, acel pește îi va atrage și pe alții, care se vor agăța de el. Apoi, te afli pe calea cea bună. În curând, vor apărea din ce în ce mai multe fragmente, și totul iese la suprafață. Dar începutul se face cu dorința.”) poate, într-adevăr, să o mai provoace pe Ana Blandiana, dincolo de luciditate: „Aș vrea să fiu o insulă/ Pe care să o viseze cei ce vor să rămână singuri,/ pe care să o vadă în halucinații naufragații./ O insulă pe care valurile să o îmbrățișeze ritmic./ Părăsind-o și răzgâind-se fără încetare.// Câteva plaje, câțiva arbori, un promontoriu./ Sumară definiție a singurătății/ pentru toți ceilalți/ Căroră nu le trece prin minte/ Că o insulă este întotdeauna vârful unui munte/ Cu poalele populate de miriade de ființe/ Pe fundul oceanului.” (p.135- poemul „Insulă”: într-adevăr, vorba lui Dan Cristea⁴, un „poem simplu și fără mari pretenții”, de parcă un mare poet ar avea vreo pretenție!).

Epitaful de la „O continuă pierdere” (p.137) poate fi sculptat pe porțile oricărei catedrale a neamurilor: „Nu e greu să pierzi./ De fapt înălțarea nu e/ decât o continuă pierdere./ Lestul obiectelor și ființelor căzute/ Te ajută să urci./ Te propulsează în haos./ Acolo unde singurătatea/ Devine materie primă/ Pentru demult visate palate/ pe care nu mai are cine să le locuiască” (p.137 - „O continuă pierdere”).

Teribile sunt și „Paralele” (p.139): „Fără speranța trezirii./ Suntem închiși în propriul somn/ ca într-o capsulă etanșă/ În care visează fiecare un alt vis/ Despre care nu se îndoiește că este realitatea.// Soldați adormiți, înarmați până-n dinți./ Înaintează îngreunați de căști./ Gamele, pături, efecte./ Unelte cu careucid - fără să-i trezească -/ Pe alți soldați adormiți într-un somn paralel./ În timp ce istorici cataleptici/ Scriu cronici/ În propriul coșmar despre toate acestea./ Iar poeții visează că se trezesc și descoperă/ Cum realitatea e în altă parte.” Să fie necesară uneori o viață întregă pentru o clipă de luciditate apocaliptică?

Frumusețea cărților care rămân ca niște copii orfani, ori, dacă vrei, ca niște stele pe cerul nopții, poate fi un răspuns...

Bref, abia mai respirând în valul binemeritat de cronici la noua carte a Anei Blandiana, aceasta ne-a convins din nou că scriitorul, pe lângă faptul că trebuie să fie o conștiință-martor, pe cât posibil, este și un suflet-frate/soră, lângă care te simți mereu „acasă”.

Acasă A4, confort metafizic!

a.g.secară

Note:

¹ Fragment dintr-unul dintre articolele din *Ghicitul în mulțimi*.

² Într-un interviu realizat de către Diana Corcan, publicat în primul număr al revistei „Obiectiv Cultural” (p.2-3), din decembrie 2010, referindu-se la o anumită parte a societății românești, anume

„învinși” Sistemului de tranziție, Ana Blandiana declară următoarele: „Ei au fost cei care s-au strâns în Piața Universității și au fost vânători de „mineri”, ei au fost membrii Alianței Civice, strânsi - împotriva tuturor suspiciunilor și a tuturor dezbinărilor societății românești din comunism și din post-comunism - sub devizele „Nu putem reuși decât împreună” și „Solidaritatea este superlativul libertății”; ei sunt cei cărora li s-a datorat alternanța la putere din 1996, fără de care nu s-ar fi putut pune problema integrării euro-atlantice. Ei sunt cei obosiți și deprimăți de faptul că, în pofida pașilor făcuți, totul trebuie să băltească în corupție, în vulgaritate și în indiferență. (...) În spatele predestinării nu se află nici Dumnezeu, nici Diavolul, ci setea de putere, trăgându-și forța din vechile structuri totalitare care acoperă țara și pun frână tuturor reformelor care le-ar deranja interesul. (...) Este vorba de interese strict personale - legate între ele prin legături de tip mafiot și prin tradiții de tip securistic - opuse intereselor naționale și chiar intereselor partidelor în numele cărora ne conduc. „Istoria cu încetinitorul”, pe care o trăim, provine din confruntarea între forța acestor interese și forța sensului de înaintare a istoriei, pe care o frânează înaintând în contrasens.”

Oricum, după experiența implicării în lupta împotriva celor care iubesc puterea, este bine că a mai putut scrie poezie!

³ David Lynch – *Cum să prinzi peștele cel mare. Meditație, conștientizare și creativitate*, Ed.Humanitas, Biblioteca de film, București, 2007, p.31, trad. de Cătălin Mesaru.

⁴ Dan Cristea - „Patria singulară a scriiturii”, în „Luceafărul de dimineață”, nr.4/2011, p.3.

Suflet către suflet!

Restituiri

Ștefan I. Nenițescu: „Scrieri de istoria artei și de critică plastică”

După ce în 1985, lui Ștefan I. Nenițescu, poet și unul dintre cei mai mari esteticieni români din perioada interbelică, i s-a reeditat „Istoria artei ca filozofie a istoriei” (Editura Științifică și Enciclopedică, București, ediție îngrijită, studiu introductiv și

note Dumitru Matei), iar în 1995, prin grija lui Emil Marinescu, a apărut antologia de versuri „Exerciții de tăcere” (Editura Paideia, ediție ilustrată de Adina Nanu cu desene ale pictorului Sabin Popp), iată că la sfârșitul anului 2009 Institutul Cultural Român i-a restituit scrierile sale de istoria artei și de critică plastică, publicate în revistele și ziarele vremii. Volumul, intitulat chiar „Scrieri de istoria artei și de critică plastică” (format 24x16,5 cm, 430 p.), este îngrijit de criticul și istoricul de artă Adina Nanu, care semnează și „Introducerea”, un consistent studiu asupra publicisticii acestuia și a problematicii abordate.

Ștefan I. Nenițescu este mai puțin cunoscut astăzi tinerelor generații. S-a născut la 8 octombrie 1897 în București. Era al doilea fiu din cei trei ai poetului gălățean Ioan S. Nenițescu și ai Elenei Nenițescu, născută Vasile Ștefan, originară din Brașov. Învăță la Liceul „Gheorghe Lazăr” din București, apoi, din clasa a IV-a, la un liceu francez din Berlin.

Studiile universitare le începe la „Sapienza” (Roma, Italia) și le termină la Facultatea de Litere și Filozofie a Universității din București, unde în 1925 își ia doctoratul în filozofie cu o teză de estetică, intitulată „Istoria artei ca filozofie a istoriei”. Își începe activitatea didactică prin a fi conferențiar la Universitatea din București, dar după câțiva ani renunță, îmbrățișând cariera diplomatică, mai întâi ca secretar de presă și consilier economic la Legația Română de la Haga, apoi la București, în Ministerul de Externe condus de Nicolae Titulescu, cu care va lega o trainică prietenie. În 1936, când Regele Carol al II-lea l-a îndepărtat pe Titulescu din guvern, a demisionat și Ștefan I. Nenițescu. A fost membru al PEN Clubului Român, înființat în 1923, reprezentând în această calitate scriitorii români la Congresul de la Copenhaga din 1931. A fost, de asemenea, membru al PNT. La sugestia lui Iuliu Maniu, a plecat în Anglia și a încercat să sensibilizeze Ministerul de Externe englez asupra pericolului sovietic. A colaborat la BBC. Reîntors în țară, s-a alăturat celor care încercau să înfrunte primejdia comunistă. În 1949 a fost arestat și condamnat la muncă silnică pe viață pentru crimă de înaltă trădare. După 15 ani de detenție în închisorile de la Jilava, Pitești, Aiud, Gherla a fost eliberat în 1964 cu Decretul de grațiere 411.

A debutat în 1915, la vârsta de 18 ani, în „Noua revistă română” cu un studiu despre Shakespeare, a colaborat ca poet și critic de artă la „Idea europeană”, „Convorbiri literare”, „Gândirea”, „Viața românească”, „Lupta”, „Adevărul”, „Universul literar”, „Revista fundațiilor”, „Vreamea”. A editat pe cheltuiala sa proprie ziarul „Luptătorul” (1920-1928). Împreună cu Tudor Arghezi și Gala Galaction au editat revista literară „Spicul”. După eliberarea din detenție a colaborat la „Viața Românească”, „Arta plastică”, „Arta” și „Secolul XX”. A încetat din viață la 3 octombrie 1979. A fost înmormântat la Cimitirul Bellu din București. Geo Bogza i-a consacrat atunci două tablete în „România literară”, prima apărută în numărul din 18 octombrie 1979, iar a doua în cel din 11 decembrie. În ultima scria: „Ștefan Nenițescu a fost una dintre cele mai subțiri minți ale splendidei sale generații. Poet și critic de artă, semnătura sa era, fără nici o eclipsă, o semnătură de prestigiu. Fiecare pagină pe care își puna condeiul înceta să mai fie un produs al fabricilor Letea sau Bușteni, spre a deveni hârtie japoneză. El a devenit, ca și Ion Vinea sau Mateiu Caragiale, virtuozitatea literaturii române de a fi rafinată și subtilă”.

Editorial, Ștefan I Nenițescu a debutat în 1918 cu volumul de poezii religioase „Denii”, căruia i-au urmat: „Elemente de estetică” (traducere din Benedetto Croce, 1922), „Masca și obrazul” (traducere din Luigi Chiarelli, 1922), „Trei mistere” (teatru, 1922), „Vrajă” (poezii, 1923), „Ode italice” (poezii, 1925), „Istoria artei ca filozofie a istoriei”, I, Teoria criticii, 3 vol. 1925, „Ani” (poezii, antologie de Dinu Pillat, cuvânt înainte de Al.

Philippide, 1973). În 1975 a publicat monografia Henry H. Catargi, versiune în limba germană, la Verlag der Kunst, Dresda. Nu a văzut încă lumina tiparului monografia dedicată pictorului Sabin Popp, cel mai bun prieten al său, stins din viață la numai 32 de ani (1 ianuarie 1928).

Volumul „Scrieri de istoria artei și de critică plastică” reunește articole și cronici publicate în perioada 1920-1928 în „Idea Europeană”, „Adevărul”, „Luptătorul”, „Vreamea”, „Dimineța”, „Revista de Filozofie”, dar și texte scrise după eliberarea sa din închisoare, apărute în „Viața Românească”, „Arta”, „Arta plastică”, „Secolul XX”, în unele cataloage sau rămase în manuscris. La revista „Idea Europeană” el și-a început activitatea cu un foileton consacrat pictorului italian Luigi Galli, „întruchiparea geniului italian modern”, apoi, alături de cronici, a susținut rubrica „Desenul nostru”, inaugurată cu un scurt eseu despre Rembrandt și în cadrul căreia vor fi prezentați personalități ale artei universale (Daumier, Degas, Whistler, Manet, Pissarro, Sisley, Renoir, Munch, Kandinsky, Valloton, Derain, Poussin, Rodin, Picasso, Archipenko, Kokoschka, Bourdelle etc.), ca și ale celei românești (Theodor Aman, Constantin Jiquidi, Iosif Iser, Ion Theodorescu-Sion ș.a).

Textele critice adunate în acest masiv volum sunt ordonate cronologic. Ele au fost scrise într-o perioadă foarte fertilă a artei românești, astfel că parcurgându-le avem o amplă panoramă a mișcării plastice din

România, descoperim nume de artiști care și unor specialiști postbelici le-au rămas necunoscute, deși unele merită să fie aduse în actualitate. Având o solidă formație filosofică, o pregătire temeinică în domeniul artei, Ștefan Nenițescu frecventează cu pasiune expozițiile, atelierelor artiștilor, cu unii leagă prietenii trainice, se pronunță cu obiectivitate în ceea ce scrie. „Arta, notează esteticianul, este un mod de cunoaștere diferit de filozofie sau religie, este o atitudine față de viață ca un întreg”. Altădată va spune că arta este „expresivitate” și că ea „nu este nici copie a naturii, nici fantezie asupra naturii, ci în primul rând este sinceritate”. Într-un articol „Arta pentru mulțime” arată că acesta este făcută să vorbească mulțimii, căci ea nu e ca știința, care presupune o educație științifică, ci este ca religia, care cheamă și mai cu seamă primește pe toți în brațele-i ocrotitoare. Ea nu presupune o anumită educație, fiindcă o face ea însăși acelora ce se apropie de dânsa. Numai arta dă unui popor dreptul să fie istoric”.

Ștefan Nenițescu este foarte exigent în aprecierile critice făcute pe marginea expozițiilor. Are un spirit de observație extraordinar. Î urmărește pe artiști în evoluția lor. Le subliniază câștigurile, dar mai ales le semnaleză lipsurile. Analizele sale sunt subtile, limbajul este nuanțat, întotdeauna mânuit cu claritate și grijă pentru proprietatea termenilor. Pictorul Al. Jean

Ștefan Nenițescu,
portret de Th.Pallady (nedatat)

Steriadi era tentat chiar să creadă că Nenițescu „practică personal desenul sau pictura, căci prea este la obiect ceea ce scrie”. Are un deosebit respect pentru Petrașcu, Pallady, Iser, Dărăscu, Tonitza, Francisc Șirato, Ștefan Dimitrescu, Ressu, Ștefan Popescu, Lucian Grigorescu, H.H. Catargi, Marius Bunescu, Ion Jalea, Ion Theodorescu-Sion, Marcel Iancu, Hans Eder, Oscar Han, Corneliu Medrea, M. H. Maxy, Dumitru Ghiață ș.a., cărora le pune în evidență cu obiectivitate ceea ce le este specific în creația lor, ceea ce aduc nou de la o expoziție la alta. Nu le iartă nici hibebe când le descoperă. Urmărește îndeaproape creația „femeilor pictore și sculptore”, cum se spunea în epocă, și face cronici la expozițiile semnate de Milița Petrașcu, Cecilia Cuțescu-Storck, Elena Popea, Nina Arbore, Maria Pană-Buesu, Lucia Demetriade-Bălăcescu, Otilia Michail-Oteteleșanu, Olga Greceanu, Niculina Dona, Michaela Eleutheriade, Adina Paula Moscu, Theodora Cernat, Serova Medrea, Nora Steriadi, Rodica Maniu-Mützner, Celine Emilian etc. Organizează chiar o expoziție a acestora la sala Librăriei Hasefer, al cărei consilier era, pentru a demonstra că „femeile au un rost nu de disprețuit în arta noastră” și că la noi „în ultimii ani s-a acordat un loc deosebit artei lor”. Semnează prefața catalogului primei expoziții de grafică românească (5 decembrie 1926-6 ianuarie 1979), scrie despre ciudatul poet-pictor londonez Dante Gabriel Rosetti, despre colecția „Viața de boem”, lansată la Paris de Bernard Grasset, redactează în același timp eseuri cu titluri ca: „Necesitatea expozițiilor”, „Preferințe și influențe”, „Curente și expoziții”, „Stampa japoneză”, „Formulele și procedeele”, „Arta românească populară. O schiță a principiilor”, „Material statistic și material artistic”, „Carte și muzeu”. În comentariile lui ia în discuție existența și rolul grupărilor artistice, responsabilitatea criticii de artă, specificul național, susține „clasicismul nou, care presupune nu o reînnoire, ci într-adevăr o evoluție, logică în sine, firească pentru întreg spiritul modern”, se referă la unele monumente funerare sau de arhitectură, la motivele de pe crucile din cimitirul de la Cezieni (județul Olt), anunță elaborarea unor monografii, a unei istorii a expozițiilor, sau a unor studii ca „Minciuna în arta modernă”, „Principiul și cauzele inegalității artistice, de la Rococo până-n zilele de astăzi”, „Valoarea, înțelesul și rostul falsurilor”. Ele însă nu vor fi scrise niciodată, deși s-ar fi putut dacă n-ar fi existat cei 15 ani de priverare de libertate.

Articolele publicate după eliberarea lui din închisoare, mai puține la număr, au un caracter memorialistic și se referă la Francisc Șirato, Sabin Popp, Theodor Pallady, H. H. Catargi, Teodor Dan, Milița Petrașcu și Marcel Iancu. Lor li se adaugă articolul inedit despre Otilia Aristia Oteteleșanu, „singurul emailist român de valoare excepțională” și totodată o mare muziciană, care a cântat la pian alături de Enescu sau l-a fermecat cu vocea ei în atâtea rânduri pe Caragiale. Ele evocă într-o limbă fluentă, plină de căldură și culoare, uneori cu umor spumos, momente și fapte importante din viața acestor artiști. Foarte interesantă comunicarea despre Brâncuși, rămasă nepublicată, prezentată la al doilea simpozion internațional dedicat sculptorului în septembrie 1976, ca și cea susținută la colocviul „Muzeul și arta contemporană”, reluată în volum după revista „Arta”/1973.

Cartea este ilustrată cu fotografii ale lui Ștefan Nenițescu, portrete ale acestuia făcute de Theodor Pallady, Sabin Popp și Adina Nanu, reproduceri după opere ale lui Ernst Barlach,

Vasili Kandinsky, Maurice Vlaminck, Edouard Manet, Nicolas Poussin, Antoine Watteau, Louis David, Bertel Thorwaldsen, Aristide Maillol, Auguste Rodin, Jean Baptiste Carpeaux, Pablo Picasso, Julius Pascin, Marc Chagall ș.a. Ea se încheie cu o „Postfață” semnată de criticul de artă Florica Cruțeru, în care aceasta prezintă personalitatea tatălui criticului, poetul, dramaturgul și publicistul Ioan S. Nenițescu, subliniind îndeosebi realizările îndeplinite în perioada când acesta a îndeplinit funcția de prefect al județului Tulcea (1897-1900).

Editarea de către Adina Nanu și Institutul Cultural Român a scrierilor lui Ștefan Nenițescu de istoria artei și de critică plastică reprezintă un important act de cultură, fiindcă astfel este restituită creația unui mare iubitor de artă, care a slujit plastica românească nu numai cu cuvântul, dar s-a și implicat în organizarea unor expoziții individuale și colective de artă modernă în cadrul galeriei Librăriei Hasefer din București, contribuind astfel la formarea gustului publicului și colecționarilor. „Nenițescu, scrie Adina Nanu, era în perioada interbelică unul dintre cei mai cunoscuți critici de artă, iar părerea lui, publicate regulat în cronicile ziarelor și revistelor, erau urmărite cu teamă de artiștii expozanți, cu plăcere de toți cititorii”. Acum avem posibilitatea să i le cunoaștem și noi. Păcat că din cauza difuzării proaste a cărții care există astăzi în România, lucrarea nu a ajuns și în librăriile gălățene. Numai printr-un împrumut interbibliotecar am putut avea acces la ea. Mulțumesc doamnelor Camelia Toporaș și Silvia Matei de la Biblioteca „V.A. Urechia” și Bibliotecii Centrale Universitare „Mihai Eminescu” din Iași.

Corneliu Stoica

Despre satul dintre grinduri și cuhalm, cu dragoste

Pentru fiecare om, locul în care a văzut lumina zilei devine, în timp, o geografie sacră, avându-și propria mitologie, o mitologie reală, asumată de colectivitate și de individ, dar, mai ales, o mitologie personală pornind dintr-o nevoie interioară profundă de căutare a unui *centrum mundi* și de fixare în el.

Cred că este și cazul lui Ionel Necula și al recente sale cărți, **Liești, satul dintre grinduri și cuhalm**¹, carte care a trezit în memoria mea afectivă și culturală nostalgiile unui timp irecuperabil în dimensiunea lui cronologică, istorică, recuperabil, însă, în memoria personală și, poate, în cea colectivă.

Parcurgând febril paginile cărții, pasiune întreruptă doar de prea dese greșeli de redactare, m-am cufundat într-un spațiu real, cunoscut, ca un om care a copilărit și s-a format acolo, dar, mai ales, în mitologia lui, recunosc, aproape necunoscută. Autorul, intelectual ridicat din rândurile oamenilor dreți și harnici ai Lieștiului, se revendică mândru asumându-și locul cu istoria și cu mitologia lui. El are generozitatea de a consemna realizările unor consăteni care au depășit nu numai hotarele satului, dar și pe cele ale județului, pătrunzând în familia mare a intelectualilor țării. Poate să facă acest lucru dintr-un imperativ interior, pentru a-și crea sieși matricea stilistică și pentru a se revendica din spiritualitatea ei, și dintr-unul extrinsec ce vizează înscrierea locului între toposurile importante în geografia culturală a țării.

Având o bogată și diversificată activitate culturală și literară, autor al unor lucrări cu rezonanță în spațiul cultural actual - **Cioran, scepticul nemântuit** (1995), **Cioran, de la identitatea popoarelor la neantul valah** (2003), **Căderea după Cioran** (2005), **Ion Petrovici în vizorul securității** (2005), **Ion Petrovici, un capitol de filosofie românească** (2006), **Disconfortul de a fi român** (2009), **Aurel Cioran, fratele din leprozerie** (2009), **Uricar la poarta Moldovei de Jos** (2009) - Ionel Necula aduce în cea mai recentă lucrare a sa nu numai disponibilitatea sufletească, dar și o anume acribie documentaristă, deși intenția sa nu a fost realizarea unei monografii. Este un fapt evidențiat de el însuși - „Este o carte atipică”, scrisă „emoțional, temperamental și empatic”, scindat fiind între „minte și inimă”, înclinând spre cel de-al doilea termen, într-o „mobilizare fosforescentă a energiei intelective”, o carte ce „nu se decontează din trudnicia unei documentări riguroase, ci dintr-un tumult interior, dintr-o trăire decomplexată a mirajului unei copilării paradisiace – precizând, în acest context, valoarea unor monografii scrise cu dăruire de preotul Ion Croitoru, de generalul Dumitru Iancu Tăbăcaru sau a unor contribuții ale academicianului Valeriu D. Cotea. Autorul vrea să scrie și să descrie „eposul lieștean”, în care să surprindă și să cuprindă „conduita și comportamentul” oamenilor, „atitudinea lor detașată și necrispată în câteva din momentele importante de viață”, identitatea locului.

Fixând locul în geografia lui reală, în sudul Moldovei, fraza lui Ionel Necula are inflexiuni artistice, dincolo de informația propriu-zisă, insinuându-se mitologia locului și afectivitatea proprie a autorului, martor și narator implicat: „Așezat pe firul Șoselei Mihăilene, de-a dreapta și de-a stânga drumului cel mare trasat de voievodul Mihail Sturza pentru a lega capitala Moldovei de portul dunărean al Galațiului, Lieștiul s-a constituit ca așezare prin strămutarea vechii vetre a satului din lunca Bârladului, unde era expus inundațiilor, pe tăpșanul noului drum voivodal care oferea, cel puțin din acest punct de vedere, condiții de maximă securitate. Moșia satului se întindea de la Siret spre est, până departe în valea Călmățuiului și a Gerului, la mare depărtare de sat. Oamenii își pregăteau căruțele de cu seară și plecau spre ogoare pe la miezul nopții, ca să-i prindă zorile în capul *bucății*. Se orientau după poziția Rariței pe cer și știau cu exactitate cum trebuie să zorească pasul animalelor pentru a ajunge la destinație înainte de revărsarea luminii lăptoase și de răsăritul soarelui...”

Limita dintre ficțiune și realitate este mereu labilă pentru că Ionel Necula nu poate consemna, rece și/sau auster, doar evenimentele fără suflul necesar de viață care să le însuflească și să le facă să dăinuiască. Mândria de a aparține unei familii care a lăsat ceva în acest topos, „fascinant și impregnat cu taine, cu mister, cu o parte criptică imposibil de procesat epistemic și de omologat logic”, *fântâna lui Necula* de pe Valea Călmățuiului, nu e doar orgoliu exacerbat, ci adevărul provenind din datoria care-l leagă indisolubil de aceste locuri, căci „Lieștiul nu este un spațiu oarecare, ci un topos ce-și are specificul lui, particularitățile sale care-l deosebesc de alte comunități”.

Privit în evoluția timpului, traversând epocile istorice, scriitorul, observator înfiorat al manifestărilor în fața marilor evenimente ale vieții și ale destinului, subliniază că oamenii locului erau „statorniciți într-un mod de viață ancestral”, asumând destinul, împăcați cu soarta. Profilul moral al oamenilor locului este real, corespunzător legăturii misterioase cu spațiul

în care Dumnezeu a ales ca ei să trăiască. Trăind într-un ritm cosmic, în acord cu marile mișcări ale naturii, ei par înscrși într-un destin cosmic. Hărnicia acestor oameni este principala trăsătură și asupra ei insistă autorul pentru a sublinia ideea că prosperitatea și frumusețea satului se datorează, în primul rând, lor, oamenilor, „sarea pământului”. Ei sunt surprinși într-o „mișcare mareică” – „evacuare *in corpore* dimineța” și „repopulare seara târziu, după căderea întunericii”. Imaginea patriarhală a acestui mod de viață are o notă idilică: „Aerul era curat, apa neinfestată, pământul cu spor la recoltă, iar jos, în apa Călmățuiului, peștii se zbăteau în mrejele puse cu meșteșug. Sus, la capătul celălalt al *bucății*, pe șoseaua lui Take (e vorba de Take Anastasiu, temutul prefect liberal de la cumpăna veacurilor 19 și 20) lumea de prin satele nordice ale județului Tecuci răscolea pulberea drumului spre Mănăstirea de la Vladimirești, unde cuvioasa maică Veronica (stareța lăcașului) și cucernicul părinte Ioan Ioan, cu o pietate de mucenici statorniciți în dreapta credință, propovăduiau învățăturile evanghelice și nevoia de a ține în respect valorile creștine”.

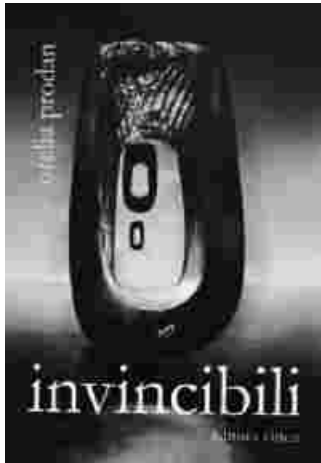
Între mit și istorie, satul își desenează nu numai locul lui în lume, dar și statutul în istoria mare a țării. Este consemnată legenda întemeierii satului, precum și dărzenia oamenilor în momente de cumpănă ale istoriei și ale timpului, ca evenimentele din 1907, de exemplu, sau duplicitatea altora în vremuri de restriște, când timpul părea că-și ieșise din matcă. Perioada comunistă îi smulge autorului invecțiva și pamfletul, îndreptate împotriva neșanței și a terorii istoriei. Nu sunt uitate personalitățile locului, „efigii în lumină”, acei oameni care, prin contribuțiile lor culturale, au prelungit spiritul locului dincolo de fruntariile satului. Mihai Gregoriady de Bonachi, poetul Cezar Cristea, vărul din partea mamei al lui Mircea Eliade, Dan Mihăilescu, Fănică Lupu, Aurel Stan, părintele Iftode, C. Hodoroșea, Ene Susanu, oameni care au nutrit cu spiritul lor spiritualitatea locului, sunt aduși în lumina cunoașterii spre aducere aminte și recunoștință. Rădăcinile tecucene și ramificațiile lieștene ale familiei lui Mircea Eliade sunt interesante ca istorie dar, mai ales, ca încercare de mitologizare a locului printr-o personalitate exemplară.

La sfârșit, cartea îți rămâne în suflet căci autorul a știut să surprindă „un tablou pertinent al realității lieștene”, unde timpul curge „monoton, egal și molatic”, dând oamenilor sentimentul eternității și al ieșirii din timp și, implicit, al unei libertăți necesare pentru spiritul lor de independență. Este mărturia autorului despre „Lieștiul meu”, loc unic în lume, spațiu regenerativ în care întoarcerile sunt mereu benefice și reconfortante.

Ana Dobre, 22 ianuarie 2011

¹ Ionel Necula, **Liești, satul dintre grinduri și cuhalm**, Editura Rafet, Râmnicu Sărat, 2010.

Ambiguitățile invincibilității la Ofelia Prodan

Cu poemele Ofeliei Prodan am făcut cunoștință parcurgând antologia lui Daniel D. Marin, „Poezia antiutopică”. Premiile și notorietatea de care se bucură o recomandă ca pe una dintre cele mai importante voci ale așa-zisei generații douămiiste. Volumul despre care voi

vorbi în rândurile de mai jos, „invincibili”, a fost publicat la editura Vinea în 2008. Este compus din patru cicluri de poeme și are aproximativ nouăzeci de pagini.

Secțiunea intitulată „dincolo de soare” deschide volumul Ofeliei Prodan. Primul poem este chiar „invincibili”. Ceva nu mi-a fost clar în acest poem și, continuând lectura, am observat că această ambiguitate este prezentă de-a lungul întregii secțiuni, care pare a fi ori o poveste de dragoste, ori o poveste despre sine. Poeta spune așa: „trupurile noastre s-au acoperit strat/ după strat cu beton și fier/ suntem două cladiri uriașe”; această precizare („două clădiri uriașe”) lasă impresia unei separații - fiecare este el însuși. Poezia se termină în felul următor: „aici în invelișul nostru putem/ crede că suntem în deplină siguranță”; nu mai sunt două persoane, fiecare cu armura ei, ci două suflete sub o singură armură, simbol al rezistenței prin iubire. Această ambivalență a discursului continuă de-a lungul întregului ciclu. Astfel, sunt poeme care vorbesc despre dragoste, despre iubirea în doi, la fel cum sunt și poeme care tratează individualitatea, uitând, de-a lungul lor, de prezența celuilalt. Mai există o ambiguitate în primul poem, derivată din cea de mai sus. Inițial, „invincibilitatea” dată de armurile individuale (fiecare cu invelișul lui) generează imposibilitatea comunicării: „cum ne vom mai privi noi atunci/ în ochi cum ne vom mai putea vorbi”; totuși, atunci când armura este una singură, ce cuprinde sufletele pereche, poeta constată: „aici în invelișul nostru putem/ crede că suntem în deplină siguranță”. Prima ipostază face imposibilă iubirea, a doua o favorizează, o protejează.

Care sunt caracteristicile iubirii la Ofelia Prodan? Am putea începe cu două: iubirea este „atipică” și „autodistructivă”. Poemul „oameni normali” (p.16) precizează fără echivoc: „eu nu am deloc încredere în oamenii/ normali”, după care continuă: „cât de mult putem fi aproape/ cât de mult ne putem face rău/ unul altuia”. Iubirea este „predestinată”; poemul „o lumina caldă” vorbește cu un ton calm, sincer, despre asta: „o imagine formată pe retină/ răspândește o lumină caldă în tot trupul meu// așa se întâmplă de câte ori întâlnesc o persoană/ care seamănă puțin cu tine deși nu am știut/ niciodată cum arăți”. Altundeva (p.10), poeta descrie chiar felul în care s-a cunoscut cu persoana iubită: „ne-am văzut prima dată într-o gară/ era noapte/ ai trecut prin spatelul meu/ știam că ești tu/ te-am strigat te-ai întors/ m-ai recunoscut”. Cel care iubește este un „inadaptat”; el refuză existența cotidiană, în care lucrurile cu

adevărat semnificative se întâmplă doar într-un „loc virtual”; „îmi sunt așa de familiare vocile oamenilor/ și totuși mă simt un inadaptat”, spune poeta, substituindu-se unui personaj masculin (lucru pe care-l face frecvent de-a lungul primelor două cicluri de poeme și care este deranjant din punctul meu de vedere).

Cine sunt „invincibili”? Sunt cei care se iubesc, cei care îmbracă învelișul „de beton și fier” al iubirii, cei cărora nu le este „dor de zgomotul creierului”, nici de „fluxul rapid al sângelui”. „Invincibili” sunt cei care-și construiesc un spațiu aparte, cei care refuză realitatea brută (în care „fiecare zi seamănă tot mai mult/ cu joaca unei fetițe/ care rupe membrele micuțe ale/ păpușilor de plastic apoi le aliniază/ în fața ei și le privește cu ochi mari”, p.19) în favoarea unei intimități în care „să se audă doar pașii noștri/ în timp ce ne privim de la o fereastră/ întunecată cum trecem strada grăbiți” (p.19).

Ca și ciclul precedent, „stand-by”, cea de-a doua secvență a volumului Ofeliei Prodan, debutează în forță, părand a contura un „program”. Primele două poeme, „un om obosit” și „firavul domn Smith”, vorbesc despre scufundarea în banalitatea existenței. Poemul „un om obosit” (p.37) ne descrie un om oarecare, cu „cearcăne, riduri și gura căzută”, prizonier al rutinei de zi cu zi („zilele mele seamănă perfect/ una cu cealaltă”), dar care, totuși, reușește să mai zâmbească. Auzind, în metrou, un cerșetor care „se tânguia atât de fals”, „omul obosit” al Ofeliei Prodan, prototipul mediocrului, exclamă: „în momentul acela mi-a venit să urlu/ de bucurie <<ce viață tristă am și eu/ nimeni nu și-ardori-o și cu toate/acestea azi am răs->>”. Ofelia Prodan oferă omului de rând, prins în mrejele banalității, posibilitatea de a întrezări fericirea (probabil prea mult spus!), oricât de insignifiantă ar fi aceasta.

„Firavul domn Smith/ cu pălăria înaltă și costum de tweed/ special pentru ieșirea în lume” (p.39) este un alt personaj conturat bine de Ofelia Prodan; el este cel puțin la fel de generic ca și „omul obosit” de mai sus, în ciuda faptului că are un nume propriu. Personajul principal, prizonier și el al rutinei de zi cu zi, „citește un roman polițist/ în care el, firavul domn Smith, e principalul suspect”; în alte momente „își privește ore în șir în cimitirul/ de la marginea orașului propria piatră funerară”. Dacă în poemul de mai sus era „omul obosit” cel care lua cuvântul pe final, în acest poem autoarea (în versiunea „el” - același artificiu deranjant) se implică direct și exclamă: „aș vrea să fiu exact așa/ rece și drept ca firavul domn Smith.”

Ciclul „stand-by” vorbește despre pauza de la existența profundă, de pierderea în mediocritate și rutină. Este deplâns sufletul, prizonier al trupului: „micile tale plăceri [ale trupului]/ sunt pentru mine [suflet] o tortură lentă” (p.49). Totuși, intenția ideatică din primele poeme este urmarită destul de șovăitor; ca și în prima secvență, există o neclaritate, un tangaj, care marchează realizarea secvenței „stand-by” ca întreg.

Ciclul de poeme preferat de comentator este „Tudor”; Ofelia Prodan realizează aici maximum de tensiune ideatică și estetică al volumului „invincibili”. Portretul lui Tudor este bine condus, amănunțele filtrate cu zgârcenie și oferite doar cele cu adevărat semnificative (sticla de vin roșu care însoțește obsesiv personajul), iar tonalitatea este una tensionată, halucinantă; în același timp, este păstrată și limpezimea textelor din primele două secvențe, contrabalansată de tușele bizare în care este pictat Tudor. Spre diferență de „dincolo de soare” și „stand-by”, niciun poem din „Tudor” nu este înafara temei propuse. Ofelia Prodan demonstrează, cel puțin cu acest ciclu,

că este la înălțimea popularității de care se bucură în rândul douămiiștilor. „Blândul Tudor” vine „plutind peste orașe și poduri/ cu sticla de vin roșu la piept”; „dă-o dracu de moarte”, se exclamă în prezența lui (p.60). Câteva poeme mai departe, „fata de cinșpe trage să moară”, îndragostită de Tudor, cel la a cărei înmormântare „s-a întors spre noi și a început să cânte o melodie/ din aia ca pe la nunți” (p.67); desigur, „se oprea mai trăgea o dușcă din vinul lui roșu/ apoi cânta și mai strașnic”. Alături de sticla de vin roșu, în poemul următor apare un nou element: „dacia aia gri cu bordul crăpat”. Hotărât să se îngroape de viu (sacrificiu de sine care întregeste imaginea apocaliptică/hristică a personajului), Tudor apare „alunecând pe sub străzi/ cu un trabuc între dinții ascuțiți și albi ca ai fiarelor/ cu haina lungă mirosind a sudoare/ cu părul negru înclieat/ atârându-i pe umeri” (p.73). Totuși, acest sacrificiu stârnește râsul celor dimprejur, deoarece, nu-i așa, în preajma lui Tudor nimeni nu poate fi trist niciodată: „s-a-ntins în ea [în groapă] cu mâinile încrucișate pe sticla aia de vin/ de la pieptul lui și ne-a zis cu o voce aspră/ acum aruncați pământ peste mine/ și noi râdeam și noi aruncam pământ când cu lopata când cu pumnii”. Tudor nu încetează să-și viziteze prietenii nici după moarte (moarte?): „privim cu ochii triști prin despicătura/ din tavan și vedem chipul blândului Tudor/ [...] cearceafurile se umezesc de urină/ căci deslușim clar vocea lui Tudor” (p.73); Tudor le spune: „îmi este dor de voi/ sunt un om fericit cu o nevastă frumoasă și copii/ aici am o casă din lemn verde/ locuim doar noi și este bine și este liniște”. Poemul se termină ambiguu, însă în sensul bun al cuvântului: „nu mai știam dacă îl visasem sau nu pe Tudor/ simțeam doar urina caldă sub noi”.

Ciclu de poeme care încheie volumul „invincibili” este „Malvina”. Aici estetica halucinantă desfășurată în „Tudor” este dusă la extrem. Malvina este o creatură bizară, cu nouă trupuri, care trebuie, cu orice preț, să ducă „puii de leu” (cele nouă trupuri?) spre un tărâm magic, localizat de poetă astfel: „în partea cealaltă a soarelui” (este reluată metafora primului ciclu de poeme, „dincolo de soare”). Acolo, „puii de leu înghesuși/ unul în altul sar pe scoarța fierbinte a/ soarelui se tăvălesc ca-ntr-o joacă/ soarele le intră repede în blana gălbuie” (p.84). Malvina trece prin chinuri îngrozitoare, însă „înaintează prin orașe cu furie”, în misiunea ei sfântă, aceea de a duce puii de leu, sub adăpostul propriilor obraji, spre destinația magică. Ajunsă acolo, eliberată de povara misiunii, „Malvina își stoarce sânii umflați și grei/ [...] sub care nu mai este nici unul/ din cele nouă trupuri” (p.84). Acest ciclu de poeme (sau poem din mai multe părți) nu este la fel de convingător precum cel anterior („Tudor”). Acolo fantasticul era mereu corijat de raportarea la realitate, domolit, bine strunit. În „Malvina”, fantezia scapă oricărui principiu ordonator, ceea ce o face o simplă poveste mitologică, halucinantă și nimic mai mult.

Dincolo de remarcile de la care a pornit recenzia de față, Ofelia Prodan este o poetă de substanță. Am citit-o cu plăcere în antologia realizată de Daniel D. Marin (un apropiat al poetei), la fel cum am comentat, cu tot atâta plăcere, poemele volumului de față. Ce admir, în sens generic, cel mai mult la Ofelia Prodan? Cred că este vorba de o anumită capacitate de a povesti în poezie, care face ca poemele ei să fie consistente, savuroase.

Andrei Velea, ianuarie 2011

Ioan Crișan - Însemnări pe cord deschis, Ed.Arhip Art, Sibiu, 2009.

Trei cărți ale scriitorului sibian Ioan Crișan au sosit de-a lungul ultimului timp la redacție: „Lume... Lume!” (apărută în anul 2007), „De râsul corului” (2009) și „Însemnări pe cord deschis” (2009), toate trei apărute la Editura Arhip Art... Noi

ne-am oprit la ultimul volum, dedicat „celor în halate albe”. Apreciat mai mult ca umorist (celelalte două cărți sunt subintitulate „pamflete și schițe umoristice” și „proză umoristică”), cîștigător a câteva prestigioase premii în acest domeniu literar, Ioan Crișan pare să înceapă, în ceea ce privește „Însemnările...”, un roman cât se poate de serios, dar, încetul cu încetul realizăm că este (totuși!) o carte de proze, unele legându-se între ele, măcar prin faptul că firul narator este asigurat de către autor... Sunt proze cât se poate de serioase, dar în care găsim și umorul de calitate, cald, care l-a și consacrat în lumea literelor.

Este un periplu prin spitale (în prima parte) și amintiri. Cine se așteaptă la subtilități literare ori psihologice gen Laurence Sterne, Marcel Proust, James Joyce, Camil Petrescu, Hortensia Papadat Bengescu, ca să ne referim la anumite epoci, deși Ioan Crișan scrie proză de strictă actualitate, genul/stilul nefiindu-i atins de subtilități ori erezii postmoderniste ori fracturiste, să nu mai aștepte... Avem de-a face cu o proză realistă, chiar naturalistă, aproape din categoria acelei categorii de literatură naivă (asemenea picturii), scrisă din toată inima însă și cu o filantropie demnă de invidiat.

Ioan Crișan (Cristi), cu o viață personală destul de zbuciumată, ne impresionează, în primul rând, prin sinceritatea sa. Și prin candoare:

„- Alo, mama! M-am adresat Cameliei mele, pe care am sunat-o.

Cu lacrimi în ochi, am început să îi vorbesc fără șir, așa cum o fac mereu când mi se întâmplă ceva neprevăzut:

- Ce mi-ai făcut, mama! Tu știi unde m-ai trimis atunci când m-ai pus să scriu? Tu știi în ce lume? Știi cu cine sunt la masă acum, aici, în seara asta? (...) Cu marele Udrea, autorul „Obiceiurilor de nuntă la cangurii șchiopi”, Cornel Udrea, idolul meu din tinerețe! Am ajuns să stau cu el la aceeași masă, și eu, aiurit cum sunt, mă uitam pe la alte mese după el sau după alții. E și Vasile Băran, George Zarafu, caricaturistii Pătrașcu și Leonte Năstase și profesorul Cazimir, Ștefan Cazimir, cel care a devenit senator cu un partid adus de prin Caragiale...” (p.234).

Nu știu alții cum sunt, dar eu aș fi fost atât de entuziasmat dacă aș fi stat la masă cu Borges, Kundera, Llosa, Tournier, Fowles și nici atunci nici nu știu dacă mi-aș fi sunat consoarta (Camelia din carte este soția scriitorului). Dar, probabil, ca profil psihologic, Ioan Crișan este mult mai deschis și mai încrezător în oameni...

Doamna Camelia, de altfel, este cea care i-a intuit înclinația spre literatură și l-a împins de la spate să continue, după cum aflăm și de la pagina 239.

Revenind și la începutul cărții, putem considera că volumul este și o reabilitare a personalului medical de la noi:

îmbolnăvindu-se grav, autorul își începe periplul prin spitalele patriei. Pentru a contrazice folclorul urban (uneori, totuși, îndreptățit), nu găsește decât cuvinte de laudă la adresa medicilor și a personalului auxiliar, ca să ne exprimăm așa, „eroi, cu suflete fierbinți și halate albe”...

Primul text, „Statuia mea”, referindu-se la o statuie mai puțin cunoscută a lui Constantin Brâncuși, care se află în incinta Spitalului Militar Central, emoțional, ne leagă vag de eseul lui Odobescu: „Vorbeam cu ea, desigur că vorbeam în gând, pentru că secția de nebuni a spitalului era aproape și nu vroiam să fiu confundat cu vreun pacient scăpat de acolo, și îi povesteam generalului de pe soclu despre visele mele, despre bucuriile mele, dar mai mult despre durerile mele. Totdeauna cel de pe soclu m-a ascultat atent, și uneori, când nu erau trecători prin jur, îl auzeam cum îmi vorbește și mă încurajează. (...)... de câte ori o privesc găsesc câte ceva nou, ceva ce nu am văzut bine acum o jumătate de oră, acum o oră sau... ieri. (...) Chipul lui Davila, cu buza de sus pornită pieziș de sub nasul normal spre gura cu buze subțiri, față de buza de jos ieșită mai înafară din cauza mandibulei proeminente, fața bărbierită cu mare grijă, fac să iasă mai mult în evidență favoriții lungi și bogați, după cum era moda acelor vremuri. Dintre favoriți se vede bărbia voluntară, care îi dă înfățișarea de om foarte hotărât.”...

„Sărmanul meu frate!” mi-a adus aminte de „Copilăria” lui Maxim Gorki, putând fi considerat – textul – un crochiu de roman, de o onestitate dezarmantă (cred că mă repet!), referindu-se la probleme de familie, așa cum și referirile la propria viață (numeroase, cartea putând fi considerată și un capitol de autobiografie) sunt năucitoare (și scenele cu cea de-a doua soție sunt cutremurătoare, nefardate, chinuitoare chiar și pentru cititor): „Munceam, câștigam bine, dar aproape toți banii se duceau pe băutura. Mă întrebam ce rost mai am pe lume, decât acela ca să fac umbră, să trec strada sau să cotesc repede după primul colț, atunci când vedeam că se apropie un cunoscut sau, mai rău, o rudă de care îmi era jenă pentru ceea ce am devenit... (p.70)”

„După toate câte le-am trăit prin spitale, nu mă mai plâng de boala mea și vreau din nou să mulțumesc că nu am decât micul meu rău. Am doar cancer pulmonar, mai am o tumoare pe creier (n.n.: mostră de umor negru!), care îmi va fi extirpată în curând și așa cum sunt, sunt fericit că nu am altă boală și mai gravă. Nu am altă boală mai gravă acum, dar pot să o am peste cinci minute, fie că uit sau nu, spusele învățatului atenian Solon, sub semnul cărora stă scrisă întreaga carte: „Pe nimeni să nu-l consideri fericit înainte de sfârșit”. Cuvinte care tronează pe coperta unei cărți zguduitoare prin tăria de caracter de care dă dovadă autorul în fața morții.

Portrete diverse (pacienți colegi de salon, unii dintre ei murind între timp, din nefericire, cum este cazul lui Vasile Hasan, profesorul colonel Aurel Domide Șanțanu, scriitori sibieni, din lumea cărora se remarcă Ovidiu Repede, cu un capitol separat, intitulat „Don Quijote” și Ioan Gligor Stopiță, de la o vinărie de soi, alintată „lăptărie”, pe care o gestionează cu noblețe, un erou autentic de la Revoluție – Ciobi, bolnavii și sănătoșii de la Asociația Onkos, colegi de muncă, precum Olimpiu, din proza „Să nu mai mănânci gras, măi băiete!”) îmbogățesc o carte care nu duce lipsă nici de întâmplări, situații diverse și hazlii care mai detensionează tensiunea... Precum în „Scocurile” ori în „Monumentul de sub fereastra mea”, unde monumentul nu este altceva decât o mașină distrusă într-un accident, „epava”

neputând fi îndepărtată din diverse motive din fața casei în care locuiește scriitorul la un moment dat...

Filosofic vorbind, autorul pare a se amăgi (în finalul cărții) deloc creștinește că, dacă, prin cărțile sale, s-a ridicat numai cu grosimea umbrei sale deasupra multora dintre semeni, ar putea afirma că a realizat ceva. El, scriitorul indiscutabil, ar trebui să știe că Dumnezeu nu este critic literar și altceva va aprecia... și la cărțile sale. Așa cum am mai spus, iubirea de oameni, bunătatea, mila, spiritul de solidaritate (și din acele momente mai puțin fericite și de împlinire ale vieții) vor conta poate mai mult decât reflectarea lor în literatură...

Considerându-se în alt loc „un simplu zugrav” (nu știm dacă este o aluzie indirectă și la personajul lui Panait Istrati), literar vorbind, cel puțin în această carte, prefațată de Vasile Rusu, Ioan Crișan chiar zugrăvește (la figurat, dincolo de ocupația sa mai mult sau mai puțin ocazională) o lume aparte pe zidurile unui templu unde cititorii slujesc unui zeu despre care nu îndrăznim să vorbim în vreun fel...

Unul dintre textele cele mai reușite este deja amintitul „Scocurile”, cu un subiect care l-ar fi făcut fericit, cred, chiar și pe I.L. Caragiale... Deoarece avem de-a face cu o altfel de „Căldură mare...”... Jgheburile de scurgere de la streășina unei case sunt...intriga acestei schițe umoristice de tot hazul... Meseriașii unei anumite minorități naționale se întrec prin a se oferi să repare sau să schimbe aceste scocuri (din sîrbo-croatul „skok”), terorizându-i, într-un fel, pe chiriașii acelei case... Într-o zi toridă, împrietenindu-se cumva cu doi dintre romi, ajunge să i se promită (unul dintre chiriași era scriitorul) că nu va mai veni nimeni la poartă ca să-l întrebe de scocuri.

Cum am rezumat eu este posibil să nu aibă prea mult haz dar modul în care povestește cu deosebită răbdare, molcom, ardelenește, Ioan Crișan este o adevărată lecție și o dovadă a umorului său sănătos.

O altă scenă antologică este aceea a celor patru hândrălăi cu un sicriu pe umeri, mutându-l clandestin dintr-un loc în altul, într-un cimitir oarecare...

Într-un fel, Ioan Crișan, cel din această carte, repet, îmi aduce aminte (și) de Vasiliu Șukșin, mai ales în creionarea acelor destine aparent mai puțin favorizate de către soartă, precum a fost cazul fratelui Radu... De Șukșin am citit tot o singură carte, demult, și probabil am văzut măcar un film, „Călina roșie”... Rusul avea posibil mai puțin umor (dar avea și el, moromețian vorbind), dar nu știm dacă aspectul acesta este de bine sau de rău... Dar, așa cum observa același Vasile Rusu, în altă prefață, amândoi par a fi, din punctul de vedere al eternității, la fel de însetați de „adevăr și dreptate”. Mărturiile literare ale lui Ioan Crișan o pot confirma...

a.g.secară

OCOLUL PĂMÂNTULUI ÎN 80 SCHIȚE UMORISTICE

Iadul lui Don Juan

de Russell Baker (SUA)

Tocmai mă pregăteam să încep lucrul la marea mea carte despre Don Juan, amantul cel mai neobosit al lumii, când m-am trezit cu un telefon de la editor care m-a întrebat când plec în Spania.

- Dar nu plec în Spania.

- Vrei să fii cunoscut de toată lumea și să întorci banii cu lopata sau ești doar un șoarece de bibliotecă, mulțumit să scrie o amărăta de carte pe care n-o va citi nimeni? Du-te în Spania. Încearcă să intri în pielea lui Don Juan. Retrăiește-i viața. Numai experiența nemijlocită garantează succesul unei cărți.

* * *

Cercetasem destule materiale ca să-mi dau seama unde bătea editorul. Potrivit excelentului studiu al lui Mozart, Don Juan tratase Spania ca pe un motel de la marginea unui oraș. Potrivit credinciosului său slujitor Leporello, Don Juan sedusese 1003 femei în Vechea Castilie. Fete de la țară, cameriste, doamne de la oraș, contese, ducese, baronese, vicontese, fete grase iarna, fete slabe vara, femei de toate categoriile.

Medicul nu m-a încurajat deloc.

- 1003, repetă el. La condiția ta fizică ar echivala cu fumatul a trei pachete de țigări pe oră ... Ar ieși, totuși, o carte grozavă ... Nu există o altă țară în care Don Juan să fi luat viața mai în ușor?

Am consultat libretul lui Mozart și am studiat statisticile lui Leporello. În Italia, Don Juan sedusese numai 640.

- Asta ar însemna să te îndopi zdravăn în pauze. Lucru foarte dăunător pentru tensiune.

În Germania, 221.

- Aici mai merge, dar în Germania ai fi tentat să te răcorești cu bere iar noi știm cum stai cu ficatul, nu?

- Am găsit! Franța! Leporello spune că în Franța au fost doar 100.

- Fii realist. Gândește-te cât te-ar costa cina cu o sută de femei la Paris.

* * *

Până la urmă am ales Turcia. Acolo triumfurile lui Don Juan nu ajungeau decât la 91. În plus, din moment ce nu știam deloc turcește, nu mai era nevoie să cheltuiesc o grămadă de bani ca să duc damele la filme sau la cluburi de noapte ca să ne cunoaștem mai bine.

Mi-am cumpărat o narghilea și un fes și eram gata de plecare când editorul m-a sunat din nou. Vroia să trec pe la editură ca să iau un barbișon fals. Mi-a spus că așa, cu barbișonul ăla, voi fi mai aproape de adevărul Don Juan, dar partea frumoasă era că barbișonul ascundea un reportofon minuscul care se lega de favoriți.

- Așa tot ce se va discuta va fi înregistrat imediat, m-a asigurat editorul.

- Dar de ce mai e nevoie de asta? Credeam că trebuie să scriu o carte, nu să transcriu o casetă.

- Cum ai să scrii cartea după ce statuia vine la cină?

Editorul se referea la sfârșitul poveștii lui Don Juan, în care acesta invită o statuie la cină, statuia vine, Don Juan și statuia cântă de mama focului și, la sfârșit, statuia îl duce pe Don Juan în Iad.

- Ar fi extraordinar dacă ai putea să scrii un roman horror despre condițiile din Iad dar, sincer să fiu, odată ajuns acolo, nu sunt sigur că vei mai ieși cu manuscrisul. Lasă barbișonul undeva, înainte de a te înșfăca statuia, iar noi vom transcrie toate casetele aici, la editură, și le vom transforma într-o carte.

I-am spus editorului că n-aveam de gând să invit statuia la cină. Editorul a replicat că nu meritam să ating nici măcar o tastă de la calculator. Cartea la care lucrez acum e despre un tip care doarme până la zece în fiecare dimineață. Documentarea e nemaipomenită.

Traducere de PETRU IAMANDI

Film și
teatru

27

În paginile care
urmează:Cronică de film
semnată de
M.Popoiu:*Discursul Regelui*Teatru
de
*Virginia
Paraschiv*

STRIVEȘTE FIRELE DE IARBĂ!

Comedie grotescă într-un act

28 SCENA II

BUNICUL; HECTOR; CASANDRA

Intră Casandra, cu sacoșa plină de cumpărături de la piață. Îi pune bătrânului un pachetel în brațe și se duce la bucătărie.

HECTOR Ciudat, ce veselă e mama!

BUNICUL Și duioasă.

HECTOR Și destinsă.

BUNICUL Tandră.

HECTOR Seamănă cu mama din cartea de citire.

BUNICUL I-o fi zâmbit complice farmacistul de la colț.

HECTOR Eroare, când îi zâmbește farmacistul, mă mângâie în grabă, pe breton.

BUNICUL Așa e. Mie mi-aduce caramelle, nu fondante.

HECTOR Să facem un efort și să fim mai buni!

BUNICUL Ai vreo idee?

HECTOR Ai să vezi. Uite-o că vine. Mamă, îmi dai voie să te ajut la treabă?

 CASANDRA (*intrând cu tot felul de pachete aflate într-un echilibru fragil*) Eliberează masa!

(Hector își ia cărțile de pe masă și le asează cu grijă, jos, sub masă.) Mai repede! (*Hector accelerează ritmul și nu mai ține cont de nicio ordine. Fișele zboară prin cameră.*) Așa te vreau, fiule, energic și descurcăreț! (*Hector înregistrează îndemnul cu un zâmbet silît.*)

 CASANDRA (*Așezându-și lucrurile pe masă.*) Două ouă mari, proaspete, un vârf de linguriță de sare, puțin muștar, ulei cât înghite, o lămâie... Aicea ce-i?

HECTOR Un teanc de fișe, mamă.

 CASANDRA (*Le face vânt cu cotul.*) ...O lingură de lemn curată, castronul bine șters cu cârpa... Hector, am auzit eu bine, sau mă ajuți la treabă?

HECTOR Te ajut.

CASANDRA Freacă maioneza! Eu îmi văd de treabă în bucătărie.

(Hector pune toate ingredientele la grămadă și bate cu furie în castron până ce conținutul galben verziu îl împroașcă pe haine, pe obraji. Casandra intră și privește consternată.)

 CASANDRA Să pieri din ochii mei, nu ești bun de nimic! Mai mult încurci. Cu nasul în cărți. Atâta știți. „Casandra, nu vreau ceaiul fierbinte, mamă, supa n-are gust, Casandra, n-ai făcut plăcintă, mamă, mie nu-mi place tocana... Aruncă porcăria asta, ce te uiți la mine ca un tont!? (*Hector se duce cu castronul la closet.*)

CASANDRA Și trage apa!

(Hector se întoarce în cameră și se duce să citească sub masă.)

 BUNICUL (*apropiindu-se de Casandra*) Casandra!

CASANDRA Poftim.

BUNICUL Dă-mi voie, te rog, să trec.

CASANDRA Acum te-a apucat, vrei să se taie iar?

BUNICUL Te rog, fetițo, știi bine că nu pot să aștept.

CASANDRA Fie, dar să nu se mai întâmple. Ce dracu, la vârsta dumitale nu poți să ai un pic de jenă?

(Bunicul intră în baie)

 CASANDRA (*cu nasul în castron, concentrată la a doua repriză de maioneză.*) Papa, nani, pipi, de dimineață până seara; o să ne îngroape pe toți tăticul... Tu băiete, ce-ai mai făcut la școală?

 HECTOR (*de sub masă*) Nimic. M-a ascultat la literatură, am dat lucrare de control la anatomie, și l-am pleznit pe șeful clasei pentru că m-a făcut „bastard ochelarișt”

CASANDRA Și altceva?

HECTOR Am inventat două lozinci mobilizatoare la muncă și la disciplină, extrem de bine cotate de profesori și de colegi.

CASANDRA Gata, mi-a reușit!

 BUNICUL (*ieșind din baie*) Dacă nu te superi, Casandra, ce pregătești tu acolo?

CASANDRA Nu, tată, nu-i cu supărare. Ciuperci cu maioneză, pentru aperitiv.

BUNICUL Îmi dai și mie?

 CASANDRA (*cu voce încărcată de ură și mânie*) Îți dau, cum să nu-ți dau. (*înveselită*). Fac și ouă umplute.

BUNICUL Și varză cu friptură?

CASANDRA Și.

BUNICUL Și înghețată cu alune?

CASANDRA Cum de-ai ghicit?

BUNICUL Mi-am amintit de bunătațile cu care mama ne răsfăța de sărbători.

HECTOR Sărbătorim și noi ceva?

BUNICUL Avem și musafiri la cină?

CASANDRA O să vedeți. Ai grijă, tată, să nu te lăcomești: să guști din toate, câte puțin.

HECTOR Miroase a ars.

 CASANDRA Ratez friptura. (*Fuge în bucătărie*)

HECTOR Bunicule, mai bine nu gusta.

BUNICUL De ce?

HECTOR A pus sare. Am văzut-o eu.

BUNICUL Mînți. N-ai văzut nimic. De unde a pus?

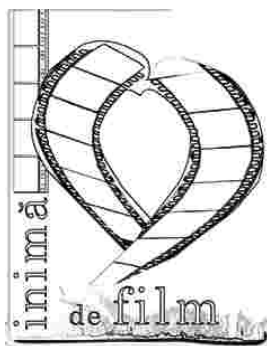
HECTOR Din cutia pe care scrie „zahăr”.

BUNICUL Aiurea. Sarea e în cutia pe care scrie „griș”. Ești intrigant și mincinos. Copil netrebnic și infam!

 CASANDRA (*din bucătărie*) Hector!

HECTOR Da, știu. Gunoiful.

(va urma)

The King's Speech

Regia: Tom Hooper

Cu: Colin Firth

După moartea prințesei Diana în 1997, popularitatea monarhiei britanice a scăzut considerabil în sondaje, ajungând la o favorabilitate de aproximativ o treime din populația Regatului Unit. Aparent conservatoarea Anglie, care în toată istoria ei nu a fost republică decât 4 ani și 261 de zile în timpul protectoratului lui Cromwell, trecea așadar printr-o gravă criză de identitate și se părea, acum vreo 10 ani, că e gata să renunțe la ceea ce a făcut-o mare, anume monarhia, care, mai mult decât o putere, era și este un simbol al tradiției multisekulare și al istoriei glorioase a celor care poartă steagul alb cu cruce roșie.

Criza identitară engleză, începută de fapt după căderea imperiului colonial, s-a adâncit nespus în urma scandalurilor iscate de „divorțurile regale”, la care s-a adăugat cu „succes” lipsa de harismă a antipaticului prinț moștenitor de Wales, iar la acestea mai putem alătura la fel de antipaticii imigranți, din ce în ce mai mulți și mai zgomotoși, care diluează spiritul englez. În fine, nu putem uita nici adoptarea deosebit de accelerată a ceea ce s-ar numi „*American Way of Life*”, începând cu epoca Beatles.

Casa regală britanică a rămas însă una dintre cele mai bogate familii de pe insulă și, chiar dacă pare că nu face mai nimic, nu stă chiar cu mâinile în sân. Bătrâna dar înțeleapta Elisabeta a II-a a recurs fără doar și poate la ajutorul experților politologi și sociologi pentru a-și recâștiga gloria victoriană, iar aceștia au găsit într-un final o formă de compromis între continuitatea unei tradiții multisekulare și adaptarea la modernitate. Azi, vestita căsătorie a șarmantei Kate Middleton cu tânărul prinț William, văzută drept nunta anului, aduce un dram de viçoare sângelui albastru, din ce în ce mai învinețit în ultima decadă.

Casa de Windsor recurge așadar la măsuri considerate altădată de neimaginat. Cinematograful devine o armă de propagandă deosebit de puternică, iar impactul filmului „*The Queen*” (regizor: Stephen Frears, 2006) sugerează succesul unei campanii soldate cu o revenire în forță. Mesajul filmului ar suna: da, Casa Regală este conservatoare, dar nu rămâne așa pentru că e pur și simplu învechită, ci pentru că e un simbol. Regii plâng ca și oamenii obișnuiți, însă nu recurg la smiorcăieli și dulcețării presărate prin tabloide și pe la emisiunile de can-can. Regii, cu toate defectele lor, trebuie să rămână un model pentru Anglia care a renunțat mult prea ușor la vechile principii.

Anul acesta Palatul Buckingham atacă iarăși prin noua peliculă pe care îndrăznesc să o numesc, malițios, de propagandă: *Discursul Regelui* („*The King's Speech*”), în regia lui Tom Hooper, perdanță la Globurile de Aur, **dar probabil victoriosă la Oscaruri**. În anul 1936, când deja Europa începuse să se tulbure din pricina unor regimuri dictatoriale, regele George V al Angliei moare. Moștenitorul tronului este răsfățatul Edward VI, care ține cu încăpățănare să se însoare cu o femeie de două ori divorțată și, mai presus de aceasta, americană, celebra miss Simpson. Indignat, guvernul refuză să accepte o asemenea abatere, mai ales că regele este de la Henric al VIII-lea încoace șeful Bisericii din Anglia. Așa se face că Edward decide să abdice fără să fi fost de fapt încoronat, în favoarea fratelui său, timidul și pe deasupra bălbăitul Albert, căruia i se spunea în familie Bertie.

Rolul nepopularului și conservatorului prinț, ce posedă handicapul cel mai mare pe care îl poate avea un cap încoronat, este interpretat genial de actorul Colin Firth, premiat cu Globul de Aur pentru cel mai bun rol principal masculin, iar Oscarul bate deja la ușă. Actorul britanic nu are anul acesta vreun rival serios care să-i amenințe supremația, asta bineînțeles depinzând și de imparțialitatea îndoielnică a Academiei americane de film.

Filmul *Discursul Regelui* este o „lovitură de regie”, așa putea spune. Casa regală a învins sondajele defavorabile din trecut și a trecut la nivelul următor, iar azi lucrează la consolidarea rădăcinilor. Dezvăluind latura sensibilă a aparent rigidului monarh, se urmărește transmiterea aceluiași mesaj: regii, ca și oamenii obișnuiți, au probleme obișnuite. Au temeri, defecte, slăbiciuni. Ba mai și înjură din când în când, dar toate acestea le fac cu discreție. Discursul unui rege are însă o importanță crucială pentru un întreg neam și nu seamănă deloc cu vorbele în vânt și nici cu declarațiile șocante, vulgare și deseori discriminatorii ale autorităților de la noi, din spațiul mezocarpatin.

Aparent incapabilul rege bălbăit, căruia soarta îi surâde neașteptat, a rămas cunoscut în istorie sub numele de George VI. El și-a luat cu seriozitate răspunderea conducerii celui mai mare imperiu al lumii și, dublat de un prim ministru de talia lui Churchill, a rezistat bombardamentului mediatic și fizic al mașinăriei naziste. Mai este de amintit faptul că George VI e tatăl actualei regine Elisabeta a II-a, nelipsită în film, alături de sora ei mai mică. Precum spuneam, regalitatea începe să lucreze la rădăcini. Nu am spus nimic despre logopedul din film tocmai pentru a vă întreba de ce... Actorul Geoffrey Rush este... imperial de Australian! *Duetul* celor doi este antologic!

The winner takes nothing

- un interviu de Nicoleta Onofrei

30

cu scriitorul **Mihail Gălățanu**

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

1. *Aveți o poezie care se numește **Nu voi muri din cauza morții mele**: este liric pentru dumneavoastră un strigăt al vieții, o expresie a senzației morții din cauza vieții?*

Nu e un strigăt, e urlet. E poemul meu emblematic. Sigur, mai sunt și altele, din diferite vârste: LUNATECII, NICULINĂ, CASA DE NEBUNI AI AMORULUI, DESPRE CUM VOI FI MÂNTUIT, SPITALUL INIMIIDE MAMĂ, PĂRUL MIRESEI, MIREASA TUTUROR, COLIER DE DEGETE etc. Până la urmă, viața ne omoară, nu moartea. Moartea nu are nici o putere asupra noastră. Asupra mea, nici atât: mă apăr, în fața ei, cu Dumnezeuul meu cel veșnic viu. Care a învins moartea și pe diavol a surpat - și a dat viață lumii Sale.

2. *Care este condiția sine qua non a scrierii artistice, continuând palierul primei întrebări?*

Scrisul nu e altceva decât o secreție. O sudoare. O spermă. Un sânge. O lacrimă. Scrisul nu e scris, e o defecare. O urină fierbinte, lângă care șezum și plânsem. O rugăciune disperată. O tăierea venelor. O sinucidere. Oruină a Paradisului.

3. *Ați avut, aveți un mentor?*

Da. Mentorul meu a fost Alex. Ștefănescu. Dacă, însă, vrei să mă întrebi de maestrul meu, căruia eu îi spun „îndrumător pe cale”, apoi acela este Dimitrie Lupu, pe care îl și cunoști.

4. *Cât de mult contează existența unui mentor în formarea unui scriitor?*

Uriăș. Și nu doar în devenirea unui scriitor. În viață. El are (aproape) drept de viață și de moarte asupra ta. Nu este maestrul acela în mâinile căruia nu ești gata/de acord să îți pui viața în

mâinile lui. În toate înțeleșurile. Tu ești produsul lui. El e copacul, în sens yoghin, iar tu fructele.

Tu, Nicoleta, ai un maestru? Asta ar trebui să fie întrebarea ta de fiecare zi.

Maestrul relativ este pe pământ.

Maestrul Absolut, numai în cer. Iisus Christos. Maestrul de pe pământ este numai reflectarea celui ceresc. El e important pentru că îți arată HIC ET NUNC, în carne și oase, condiția omenească și cea supraumană, ÎN ACELAȘI TIMP.

Îți arată cum trece zeul prin carne.

Eu sunt soarele tuturor celor care mă iubesc.

Nu vrei să mă lași să fiu ucenicul tău?

Nu ai putea tu să fii maestrul meu? Asta e întrebarea care plutește pe buzele mele.

5. *Ați frecventat cenaclul, sau cenacluri, de ce ați simțit nevoia asta, dacă a fost vorba de nevoie?*

Da. E esențial cenaclul. Eu îl înțeleg în sensul primar. Iau lucrurile proprii. Cenaclul este *cenaclum*. Adunarea fundamentală. CINA CEA DE TAINĂ. Un lucru sacru. Obiectivarea. Supunerea la judecată. Comunitatea și comuniunea.

6. *Credeți că poate fi vorba în literatură de sintagma: „victoria aparține celor cu mentalitate de învingător”?*

Într-un fel, e valabilă. Cel puțin pe jumătate. Actul de a scrie este actul învingătorului. Și trăirea. În trăire, poate, să zicem, că s-ar întâmpla să ieși învins. Din scris nu poți ieși decât învingător. E singurul triumf cu puțință. Singura victorie. Pentru că este biruință asupra ta însuși.

Mai este și un altfel de victorie. Cea prin intermediari. Nu poți fi victorios de unul singur. Singur, omul este un învins garantat. Eu, Mihail Gălățanu, sunt nu un învingător, ci însuși învingătorul. Cel Absolut. Singurul. Unic. Fiindcă nu înving prin mine. Eu înving prin Iisus Christos. Eu înving prin Dumnezeuul meu, numai prin Dumnezeuul meu - și aceasta este mărturisirea mea - pe veci - de credință, crezul, încredințarea, spovedania și confesiunea mea, în același timp. „Dumnezeu este Domnul - și el ni s-a arătat nouă”: aceasta este sentința mea, cu care voi merge în mână și după moarte, o voi arăta lumii întregi și dumnezeului meu, deopotrivă. Cu aceasta mă voi apăra în fața judecății de apoi. Și mai am un instrument: cartea mea, pe care am scris - și așa am semnat-o, cu litere de foc înroșit („Burta înstelată”): „robul lui Dumnezeu, Mihail”. Am să spun: - Doamne, adu-Ți aminte că am mărturisit întregii lumi despre Tine.

Prin mine, sunt cel mai lamentabil învins. Cel din urmă. Cel din turmă.

Vai de bieții nătângi care vor să învingă prin ei înșiși. Mi-e o mare milă de Alicsandru Machedon.

O mare milă mă leagă de Președintele Statelor Unite.

7. *Ce părere aveți despre literatura care se face azi?*

Literatura nu se face azi. Nici ieri. Nici mâine. Literatura este eternă. Indestructibilă. Inestricabilă. Nemuritoare. Este parte a Artei, care, la rândul ei, este parte a lui Dumnezeu, fără îndoială. Care se lasă, astfel, cunoașterii noastre.

8. *Care este cea mai mare temere a dumneavoastră ca scriitor?*

Că nu voi fi Khayyam, care e citit și acum, la o mie de ani după. Tu vei mai fi citită peste o mie de ani? Dar peste zece mii?

9. *Care ar fi motivul pentru care un scriitor ar renunța la scris?*

Nici unul.

Un poet decupat din vibrații albastre

**Ovidiu
Mihăilescu**

Să scrii despre poezia lui Ovidiu Mihăilescu poate fi un sacrilegiu, atât pare că se ascunde autorul. A debutat cu volumul „Aici sunt anii dumneavoastră”, în 2003, la Editura Nemira, carte solidă și serioasă, care l-a consacrat ca poet. Dar Ovidiu Mihăilescu scrie de multă vreme, așa spune că dintotdeauna. Mărturisește că a început să scrie într-o gară, pe vremea când era inginer de transporturi și fusese repartizat în stația CFR din Satu Mare. Pe lângă volumul publicat, a mai scris enorm, este ceea ce poate fi numit un autor complex și prolific. Poezia sa curge pe mai multe râuri ale lumii de cunoaștere și hârtie. Toate pornesc din simțirea și gândirea acestui om care scrie despre iubire cu colțul inimii, își scrie viața, recunoscând într-un poem că în sufletul său zâmbește Dumnezeu. Simte (în alt poem) durerea copacului dus pe ultimul drum către fabrica de hârtie. Știe pe dinafară suferința lumii, dar deține și secretul vindecării prin credință, iubire și iertare. El însuși, autor și personaj, pare decupat dintr-o lume de vibrații albastre. Toate acestea determină și justifică faptul că Ovidiu Mihăilescu este folkist. Unul dintre cei prețuiți și respectați în lumea în care versul se înlănțuie cu chitara precum o iederă sfințită de taine. Poetul chinuit de toate și mai ales de el însuși are puterea de a primi, la scenă deschisă, aplauzele mulțimii. În 1990 debuta la Televiziunea Română cu un cântec frumos și expresiv, care îl definește: „Tânăr și liber”. El, cel mereu tânăr și liber, zâmbește mereu, tuturor. Zâmbetul său este mâna întinsă către toată poezia și prietenia lumii. Mă împiedic uneori, în versurile sale, de o indicibilă tristețe. Pe care ar vrea să o ascundă, ca să nu rănească lumea, dar care este până la urmă, rana de aur a poeziei.

Ovidiu Mihăilescu s-a născut la Cămpina, a locuit la Satu-Mare și Cluj, iar din 1995 este stabilit în București. Până la editarea unui nou volum, îi subtilizăm versuri pe furis, pentru a le încredința cititorilor.

Clara Mărgineanu

Absență

dimineța ploaie în oglinda din baie
și în mașina de spălat se învârt rechini și meduze
în spuma TIDE impecabil de curată
odată cu spuma de bărbierit îmi curge de pe față surâsul
și un șarpe laș îmi zâmbește din oglindă,
așa că mă grăbesc spre ușă, spre treburi importante,
în liftul care coboară e plin de femei goale
în metrou trec neanunțate tragedii zilnice
și eu nu mai găsesc fața mea de 30 de ani surzătoare
iar telefonul celular al muzei
sună mereu ocupat...

e clar, e toamnă,
eu mă uit prea mult la televizor
merg prea mult la serviciu,
mănânc prea mult,
dorm prea mult,
și în general trăiesc prea mult
fără iubire...

Drumuri

timpul e singurul cerșetor pe care nu-l pot refuza
și îi dau din sângele meu câte puțin
stau de vorbă seara cu televizorul vrăjitor
și el îmi ghicește și îmi arată în fața ochilor
tot felul de povești în care voi juca sau am jucat și eu

telecabina m-a urcat în piscul iubirii
și acum coboară și eu trăiesc cu capul întors către vârf
acum voi număra numai stâlpii
40, 50, 60 dacă nu se va rupe cablul între timp

scotocesc prin pubelele cu informație
în căutarea unor sentimente proaspete
mă sprijin pe copiii mei ca pe două bețe de schi
și ei mă ajută să alunec la vale

dar totul e bine, aerul e tare, brazii înalți

zăpada afânată și cine știe
între avalanșă și prăpastie poate voi găsi o parte
cătrecer...

18.00

S-a mai terminat o zi de lucru
după ce toată ziua am încercat să fug
în toate direcțiile ca un trist personaj
hazliu de desene animate...
Telefonul s-a liniștit și el și stă ca un motan
ghemuit în el însuși, calculatorul își înalță
fruntea lui inteligentă privind visător
undeva în viitor
Colegii fac și desfac bisericuțe antristress
de bărfă și haz.
N-am terminat nimic, n-am început nimic
doar am continuat să joc rolul acesta zilnic
și chiar acum pentru o clipă îmi pare că
am înțeles ceva foarte important, ceva
covârșitor de serios despre mine și viața mea-a noastră
dar se deschide o ușă din senin, uit și plec acasă zâmbitor
și trist ca totdeauna...

Ca lemnul necioplit

Cu mintea goală,
Cu inima plină,
Cu trupul străbătut de lumina,
În care este liniște și pace,
Ca peștele tăcut alunecând
Fără contrarii oarbe, fără gând
Ca un ocean deschis spre tot și toate
Trăind cu moartea simplu și aproape
Fără iluzii sau deosebire
Un om trezit cumva din amorțire
Dar cu nimic mai bun, mai sfânt
Decât alți oameni pe acest pământ
Străin de teatrul gol, din dosul frunții
Ca un țaran mai prost ce ară munții!

Un obicei folcloric inedit - Steagul cu geavrele

32

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

În lumea arhaică românească, nivelurile de organizare social-politică-culturală și religioasă nu erau de tip concurențial, ci unele complementare, chiar organice, dictate de necesități vitale. Cercetătorii au subliniat faptul că vetrele folclorice păstrează în alcătuirea lor ritualuri, tradiții și obiceiuri ce se pierd în arhaic, de o valoare cu totul deosebită, adevărate sinteze culturale, care ilustrează, în timp, un anume orizont de viață materială și spirituală a comunității ce le practică. Spiritualitatea creștină se suprapune peste nucleul ancestral, conferindu-i obiceiului și conținutul sacral care-l întregeste.

În partea de sud-vest a județului Dâmbovița se situează comuna Morteni. Comună formată din 4 *catune*, după cum spun localnicii, străbătută de apele râului Neajlov, care în trecut făcea parte din fostul județ Vlașca.

Descoperirile arheologice din această comună sunt de o importanță majoră în ceea ce privește vechimea așezării, arătând influențele de-a lungul timpului asupra modului de viață material și spiritual al locuitorilor. Existența acestei așezări pătrunde adânc în negura istoriei, primele consemnări documentare datând din neolitic. Aici a fost scoasă la iveală o așezare geto-dacică din sec.II-I a.Hr., la care s-au adăugat descoperirile arheologice din anul 1998, ce atestă o vechime impresionantă a localității, găsimu-se urmele existenței unei vetre de civilizație datând de peste 6000 de ani.

Comuna Morteni este o așezare tipică de câmpie, cu ocupație dominantă agricultura, în care « noul » în arhitectură și-a pus puternic amprenta. Obiceiurile, tradițiile și regulile de viață ale satului vechi le regăsim astăzi în memoria orală a locuitorilor, care, mândri de comuna lor, relatează, uneori cu lux de amănunte, fapte de viață tradițională la care au fost actanți de-a lungul timpului ori întâmplări devenite legendele locului, aflate de la « moșii lor ».

Fapt de cultură neîntrerupt, datat de locuitorii comunei cu « așa s-a pomenit la noi » este **Steagul cu geavrele**, obicei devenit azi cel mai de seamă eveniment al comunei, marcând simbolic începutul fiecărui an. Voi încerca să fac o scurtă analiză a acestui vechi obicei spre înțelegerea fenomenului ca durată și importanță dar și pentru înțelegerea modificărilor și alterațiilor culturale pe care fenomenul le-a dobândit în timp.

Nici nu se încheie bine petrecerile prilejuite de sfârșitul anului și începutul celui următor că tinerii din comuna Morteni încep pregătirile pentru ultimele două mari evenimente ale ciclului sărbătorilor creștine de iarnă: Boboteaza și Sfântul Ion, însoțite aici de un străvechi obicei, încreștinat odată cu noul timp, obicei devenit **adjuvant ritualic** al celor două sărbători creștine: **Steagul cu geavrele**.

O dată constituită ceata de flăcăi, viața în sânul organizației devenea una precisă, determinată de legi stricte, autoasumate. Se stabileau ierarhiile, regulile de comportament, începea munca în colectivitate, mâncau, dormeau împreună, își încadrau conduita în spiritul obligațiilor și interdicțiilor impuse. Se interzicea părăsirea cetei fără acceptul « șefului »

ales, nu se intra cu capul acoperit în camera ce era destinată activităților cetei, nu era acceptată beția, comportamentele zgomotoase sau scandaloase, necuviincioase, și nu se tolera nejucatul fetelor la horă. Orice ignorare sau abatere conducea la atragerea unor pedepse aspre care puteau fi de la plata unei amenzi până la eliminarea din ceată.

Așa cum este lesne de înțeles, aceste sancțiuni au o valoare civică, morală și educativă, contribuind și marcând în același timp începutul unei vieți de maturitate. Au fost situații când un membru al grupului a plecat să-și vadă părinții sau iubita, fără să aibă acordul vătafului, și a fost aspru pedepsit; legat de sanie, a fost plimbat prin sat, strigând în gura mare „cine face ca mine, ca mine să pățească !” (Florea Dumitru-localnic).

În dimineața de 5 ianuarie ceata de flăcăi se instalează în casa unei **gazde**. Stegarii sunt flăcăi din sat ce se bucură de o anumită prestanță față de comunitate. Pentru a fi acceptat **stegar**,

trebuie să fii remarcat pentru seriozitate, cinste, corectitudine, bună sănătate. Apoi, trebuie să te supui unor obligații, între care cele mai importante sunt întrajutorarea, abținerea.

Renunțarea la calitatea de stegar se face numai în anii fără soț dintre cei 7 ani în care alegi să intri în ceată. Sunt socotiți nefăști anii cu soț aleși pentru a renunța la participarea în steag. Cel care a renunțat mai devreme, poate fi reprimat numai după 3 ani.

Înțelegerea cu gazda asupra „închirierii” spațiului care va fi ocupat pentru vreo trei zile de stegari se făcea

imediat după Sfântul Vasile. Tinerii care formau ceata **stegarilor** se apucau, cu aprobarea gazdei (familie ai căror băieți intraseră în ceată de-a lungul timpului, foști cetași acum maturi cu familie, gospodari de frunte ai satului) să pregătească locul pentru împodobit steagul, dând o mână de ajutor gazdei în gospodărie; reparând ici colo, tăind lemne, scoțând apă din fântână etc. Prăjina (lungă de 10- 12 metri, confecționată din lemn de alun sau frasin) este așezată cu un capăt pe un spătar de scaun, celălalt pe un al doilea spătar.

Împodobirea începe cu așezarea unui mănunchi de busuioc și o cruce la capătul prăjinii. Tot aici, se prind spre înfrumusețare ciucuri și cordeluțe viu colorate. Din coșurile pline cu geavrele (strânse de la fetele din sat, parte cusute ori păstrate de mamele ori bunicile lor special pentru steag, parte artizanale), scot pe rând cusăturile (batistele) pe care încep să le înșire

prinzându-le numai cu bete țărănești. Din când în când, la invitația gazdei, mai iau câte o dușcă de țuică fiartă, o gogoasă caldă de post, un vin fiert să se încălzească. Uneori, simbolic, se iau la trântă prin zăpadă, arătându-și fiecare puterile.

Este interzisă trecerea dintr-o parte în alta a prăjinii prin "încălecarea" (operație necesare pentru legarea șervetelor). Mișcarea se face pe la capătul prăjinii. În credința oamenilor locului încălcarea acestei interdicții atrage după sine evenimente nedorite.

Întrebând-o pe bătrâna gazdă dacă este adevărat, aceasta mi-a relatat o întâmplare gravă survenită în vara aceluiași an (1992) în care unul dintre cetași a comis imprudenta menționată. Tânărul, care se întorcea cu mașina de la fabrica de frigidere unde lucra, și-a pierdut viața într-un stupid accident de mașină în orașul Găești. În sat s-a răspândit imediat vestea; la puțină vreme, „explicația” decesului circula printre săteni.

După încheierea confecționării steagului, tinerii se strâng într-o odaie și își aleg rolurile prin vot deschis pentru a umbla cu iordănitul: preotul, dascălul, casierul etc. A doua zi, se îmbracă în „uniformă”: pantaloni de culoare închisă, pulovere albe, de lână, ledungă și centură din bete, căciuli de blană neagră. Poartă steagul la biserică unde vor asista la slujba de Bobotează. La terminarea slujbei, se îndreaptă către centrul comunei prin strigăte puternice de „hăp-hăp”. Ajunși aici se întâlnesc cu celelalte cete de stegari (reprezentând fiecare catunele aparținând aceleiași comune), cete ce au trecut prin același proces de organizare și pregătire. În total, patru la număr. (Centru- Morteni, Băjenari, Braniște, Florica) Începe acum o întrecere plină de forță, virilitate între grupurile de tineri: care grup are steagul mai falnic, ridicat la verticală cu mare efort și îndemănare, clătănându-l amenințător în fața grupurilor concurente. Acum poate apărea o altă întâmplare cu consecințe negative: ruperea prăjinei (din neglijență la alegerea ei chiar din pădure: existența vreunui nod în corpul alunului ales, sau din lipsa unei coordonări a mișcărilor cetei de ridicare prin zmcuire a prăjinei devenită și foarte grea). Un asemenea accident poate fi urmat, în credința localnicilor, de o moarte (dacă sunt doi gemeni în steag, unul vamuri) sau îmbolnăvire etc. a vreunui stegar. Oricum, o astfel de întâmplare impune o interdicție de a mai pregăti geavrele în sat timp de 7 ani.

Preotul sfințește apele aflate în recipientele aduse de oameni. Sfințește apoi poporul strâns laolaltă și, în urmă, sfințește steagurile. Însoțiți de locuitori ai satelor cărora le aparțin, stegarii se îndreaptă către „acasă” la ei. La răspântii se întâlnesc cu vreo ceată „adversă”. Începe întrecerea între ei de înălțare a steagurilor cu zeci și zeci de strigăte de susținere din ambele părți. Este o chestiune de onoare ca „satul nostru” să fie cel ce câștigă întrecerea: forță, tehnică de ridicare, frumusețea steagului sunt cele mai apreciate de săteni. Fetele „prinse” pe drumul de întoarcere sunt săltate de brațele tinerilor cât mai sus, în aceleași impresionante strigăte de „hăp-hăp”. Ajunși în satele lor, cetașii sunt așteptați să intre cu geavrele în curțile oamenilor, să-i colinde pentru sănătatea lor, a animalelor din bățatură, a recoltelor anului care abia a început. Primii colindați sunt sfinții Ioni cunoscuți de cetași. A doua zi, continuă și cu

iordănitul. Este o curiozitate această, oarecum, inversare a destinației sacre a acestor zile, căreia nu i-am găsit o explicație.

La încheierea fiecăreia din aceste zile cetașii se reîntorc la gazde unde petrec cu mâncarea și băutura primite de la cei colindați. Apoi, geavrele sunt desfăcute, redade fetelor de la care au fost strânse. Prăjina este depozitată în gospodăria unui sătean recunoscut de ei ca gospodar destoinic și de încredere.

Câteva dintre elementele obiceiului au fost schimbate sub „presiunea” realităților prezentului. Astfel, subiecții chestionați

(fostii cetași) ne spuneau că știu de la cei de altădată că prăjina geavrelelor era legată la streășina bisericii imediat după încheierea sărbătorii, unde rămânea până la iarna următoare. De Crăciun era coborâtă în biserică, unde stătea „în sfințenie” timp de două săptămâni, după care începea pregătirea ei pentru sărbătoare.

Geavrelele erau toate cusute în casă de fetele care se pregăteau de măritiș. Cea care avea cele mai frumoase șervete cusute era pomenită de toți, remarcându-i-se talentul, hărnicia. Intra, astfel, în atenția comunității și mai ales a tinerilor.

Cetele erau formate din tineri care nu satisfăcuseră serviciul militar, dar care erau moștenitorii unor practici „paramilitare”, războinice (dovadă - „uniforma” cu însemnele ei: ledunga și centura, dar în primul rând steagul însuși, simbol excepțional al cetei), de disciplină de grup organizat, capabil să apere atunci când va fi necesar comunitatea de agresiuni exterioare. Totodată, formarea spiritului de generație ducea la maturizarea acesteia, impunerea și recunoașterea sa de către comunitate, dreptul de organizare a majorității manifestărilor anuale în satul arhaic. Dar și astăzi este vie mândria de a fi cetaș, comunitatea recunoscând calități deosebite ale tânărului acceptat în grup.

Steagul înseamnă puterea, viața, sănătatea, tinerețea, vitalitatea unui grup de tineri alcătuit pe temeiul acestor trăsături comune.

(foto 1: Împodobirea steagului în gospodăria gazdei; foto 2: Iordănitul fetelor; foto 3: batistă geavrea; foto 4: steag de geavrele).

Cercet. **Gabriela Țopa**

Depart. Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale al Centrului Județean de Cultură Dâmbovița

VETURIA GOGA, PATIMA POETULUI PĂTIMIRII NOASTRE (II)

România literară

34

„Suntem tributarii morții. Fiecare ceas, fiecare clipă, cere o fărâmitură de viață.
Așa ne topim pe nesimțite”.

OCTAVIAN GOGA

d
u
n
ă
r
e
a
d
e
j
o
s

În decembrie 1919, Octavian Goga este numit ministru al Cultelor și Instrucțiunii Publice, dar multe voci afirmau că, de fapt, Veturia era ministru. Neputința Veturiei de a avea copii și atitudinea ostilă a familiei *Poetului* au contribuit la înstrăinarea celor doi. Scandalurile erau la ordinea zilei, iar presa profita din plin de ele. În 1938, Tavi este numit prim-ministru de către Carol al II-lea, care intenționa să-și impună puterea astfel. Tentația socialismului va deveni din ce în ce mai mare, iar Veturia se va afla pe culmile gloriei în această perioadă, slujind la doi stăpâni deocamdată.¹ Privighetoarea îi va *ciripi* pe poet și pe Ion Antonescu, care intenționau să-l detroneze pe rege. În spatele acesteia se vor alinia toți adversarii lui Goga, ea devenind singura traducătoare de limbă germană acceptată în contactele Führerului cu Ion Antonescu. În 1938 Octavian Goga era doar o palidă amintire a *omului* care fusese odată. Scârbit de viață, poetul va decide să plece în Elveția la Berna, dar dușmanii săi nu l-au lăsat să-și găsească liniștea, orchestrând din umbră un *mișelesc asasinat*.² Odioasa Veturia nu-și putea permite să rămână în umbră, cercurile germane și evreiești erau deranjate de atitudinea poetului, iar Francmasoneria se putea răzbuna în sfârșit.³ După moartea acestuia, Veturia se putea ocupa în sfârșit de marea ei pasiune, spionajul.

După smulgerea Transilvaniei și a Bucovinei de Nord din trupul țării noastre, în urma dictatului de la Viena, din 30 august 1940, dictatura regelui Carol se va îndrepta către dezastru. Ambiția lui Antonescu va fi mai mare decât a regelui, Germania găsind în persoana sa un militar de încredere, capabil să instaureze ordinea în țară. La 5 septembrie Carol al II-lea a abdicat, iar la 14 septembrie generalul Antonescu și-a asumat conducerea statului legionar român și guvernarea în trio, alături de Maria Antonescu și Veturia Goga. Despre perioada Antonescu, istoricul Florin Constantiniu scria: *acesta nu a găsit decât doi oameni de încredere, a căror companie i-a devenit indispensabilă: văduva lui O. Goga, Veturia, o adevărată egerie a lui Antonescu și Mihai Antonescu, un fidel executant, de care Antonescu nu s-a despărțit nici când Hitler i-a cerut s-o facă.* Jucând rolul de *Cal troian*, eroina noastră a avut un rol considerabil la aderarea României la Axa Roma-Tokio-Berlin angajând țara în cea mai teribilă aventură, care ne-a costat 45 de ani de dominație sovietică.⁴ De la Berlin până la Moscova nu a fost decât un pas. Inițial, declarată criminală de război și vinovată de crime împotriva umanității, a scăpat basma curată servindu-și cu evlavie noii stăpâni. Pentru a-și demonstra recunoștința aceasta nu a ezitat să-și vândă vechii prieteni, pe mareșalul Antonescu și pe Maria Antonescu, căci, de, Lupuleasca-și schimbase stăpânii, nu și năravurile! La proces, numele Veturiei nici măcar nu a fost pronunțat. Oare KGB-iștii erau niște domni adevărați care doreau să-i menajeze sentimentele? Greu de crezut. Acest proces a declanșat reacții furibunde în rândul militarilor la adresa Veturiei. Binecunoscutul Paul Goma își amintea de acești manifestați care scandau ...*curva de Veturia Goga, ibovnica lui Groza, spioana*

englezilor și a rușilor, ea l-a împins, prin Maria Antonescu, ca să mai poată fura ceva plane și tablouri de maestri. Această Iuda își *ciripise* și soțul dar și pe Carol al II-lea. Până în 1946 Veturia va rămâne în umbră la moșia de la Ciucea, așteptând reabilitarea. Și iată că *izbăvirea* a venit după doi ani de exil. Într-o perioadă în care majoritatea chiaburilor luau drumul Canalului Dunăre-Marea Neagră, Veturia va rămâne în posesia castelului de la Ciucea, ba, mai mult, ca directoare a Muzeului Memorial O. Goga, va primi un salariu de 1700 lei.

Încă din 1945 întreaga societate românească trăia într-o continuă teroare, bazată pe exterminare și gulaguri. După moartea lui Stalin, România se va îndepărta treptat-treptat de Moscova, promovând noțiuni precum *patrie* și *naționalism*. După moartea lui Dej, în 1965, a urmat perioada Ceaușescu. Elena Ceaușescu, analfabetă de renume, a devenit peste noapte savant internațional, iar celebrul CO₂ (pronunțat *codoi*) a rămas în istorie. În paralel, România va cunoaște o mare dezvoltare: bisericile vor fi demolate, *dușmanii statului* vor fi azvârliți în gulaguri și închisori, iar Ceaușeștii vor deveni supremii conducători. Închisă într-un turn de fildeș, la Ciucea, Veturia își amintea cu nostalgie de vremurile de altădată. Zilele curgeau una după alta, într-un ritm monoton, iar timpul parcă se oprise la Ciucea. În loc de alte distracții, Veturia își tortura sistematic servitorii. *Probabil luase modelul de la Securități.* După 1965, domeniul Goga va fi trecut pe lista onorifică a PCR-ului, Veturia devenind o doamnă de încredere pentru comuniști, dar și pentru Moscova, așa cum fusese și pentru Berlin, Carol al II-lea, Ion Antonescu, O. Goga. În sfârșit, un adevărat model de încredere! Pentru a trece timpul, Veturia scria zilnic în *Jurnal*, dar sfârșitul era tot mai aproape. Stafiele trecutului o urmăreau și până și fiica sa, Geana, era o amenințare: *I se vârâse în cap că eu o voi otrăvi, ca să-i iau averea.... când ne așezam la masă, trebuia să încep eu să mâncăm înaintea ei.*⁵ La 15 iunie 1979, Veturia părăsea această lume după un lung exil la Ciucea. Ultimele sale cuvinte scrise în jurnal au fost: *resemnată, tristă.*

Note:

¹ Carol al II-lea și nemții au fost principalii beneficiari ai activității Veturiei.

² În 1938 are loc al treilea asasinat și ultimul.

³ O. Goga și-a permis să vorbească în Lojă despre creștinism și mai mult a propus ca Loja Națională să se numească Loja Național-Creștină. De altfel, se crede că Goga a fost asasinat de un mason, Sebastian Bornemisa.

⁴ Între 23 august 1944 și 9 mai 1945 peste 175 000 de români și-au vărsat sângele pe câmpul de luptă, dar cu toate acestea România a fost tratată ca un stat învins fiind nevoită să plătească peste 300 de milioane de dolari și să întrețină Armata Roșie de ocupație timp de 6 ani.

⁵ Geana era fiica adoptivă a cuplului O. Goga-Veturia.

Anamaria Cheșcu

O alegere importantă pentru dezvoltarea carierei: Proiectul „Creșterea competitivității economice prin orientarea profesională, calificarea și recalificarea persoanelor din sectorul editorial” (POSDRU/80/2.3/S/59533)

Data de 1 iulie 2010 a marcat startul proiectului COMPEDIT, prima inițiativă importantă de dezvoltare a resurselor umane din sectorul editorial românesc, cu finanțare din fonduri europene. Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane, 2007–2013 – „Investește în oameni” susține acest proiect realizat de către Asociația Difuzorilor și Editorilor – Patronat al Cărții (ADEPC) în colaborare cu Asociația Publicațiilor Literare și Editurilor din România (APLER) și CREA – Centro Ricerche e Attivita din Italia.

Proiectul își propune să vină atât direct în sprijinul personalului angajat în sectorul editorial, cât și indirect – prin faptul că editurile vor beneficia de personal mai bine calificat, și mai competitiv, conform standardelor europene. COMPEDIT vine în întâmpinarea nevoilor reale ale pieței muncii din domeniul editorial. În cadrul lui sunt organizate sesiuni de orientare și consiliere profesională pentru 1.000 de persoane și cursuri de calificare gratuite pentru 400 de persoane.

Primele întâlniri de prezentare și de orientare profesională au fost realizate deja în centre importante precum București, Arad, Iași și Câmpina, ele fiind primite cu interes de către beneficiari. Dintre aceștia 5 grupe a câte 15 cursanți au început deja cursurile de formare profesională în meseriile:

- Designer de pagini web;
- Tehnoredactor – prelucrare de text și imagini;
- Operator calculator, introducere, validare și prelucrare de date;
- Secretar, operator birotică;
- Inspector de resurse umane.

La finalul proiectului vor fi în total 1000 de beneficiari ai sesiunilor de orientare și consiliere profesională, dintre care un total de 400 de persoane vor participa gratuit de cursuri de calificare și recalificare. Cursurile Compedit se desfășoară în săli de curs moderne, dotate cu tehnologie performantă care ajută procesul de învățare, în cadrul Centrului de Afaceri Bucuresti-Sud, calea Olteniței nr 14.

Absolvenții cursurilor vor primi certificate de calificare eliberate de către Ministerul Muncii și Solidarității Sociale și de către Ministerul Educației și Cercetării, și evident vor deveni mai competitivi pe piața muncii, putând îndeplini mai multe sarcini în domeniul în care activează, într-un mod mai eficient.

Informații suplimentare la ADEPC,
tel.: 021.222.02.13,
e-mail: adepc@adepc.ro,
sau pe site-ul www.compedit.ro

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României.

Cuvânt despre primenirea istoriei și a cercetătorilor ei

Dacă n-aș avea oroare de banal și de platitudine, aș începe aceste rânduri prin sublinierea seriozității arătată de soții **Valentina și Doru Parascan**, râvnei în descifrarea istoriei locului de care sunt legați simbiotic. Multă vreme am avut impresia, dureroasă, că Tecuciul are o problemă în ceea ce privește întinerirea corpului de cercetători, care să-i studieze trecutul și devenirea în timp și în lume. Un cercetător adevărat se formează greu și se realizează numai acolo unde există o pasiune, o dăruire și un zel nereprimat pentru înfăptuirea lucrului bun, durabil și folositor.

De asta spuneam la începutul acestor rânduri că mă feresc de clișee și de afirmații stereotipe. Cine nu știe despre soții Parascan și nu s-au pronunțat în cuvinte calde, admirative și recunoscătoare la adresa efortului lor de a răscoli arhive și texte vechi pentru a reconstitui secvențe instituționale din evoluția spiritului tecucean?

Au început cu istoria serviciului sanitar tecucean și-au editat până acum două volume de documente tecucene consacrate acestui aspect, ceea ce înseamnă o excavare integrală a izvoarelor existente la Arhivele Statului din Galați și o rescriere avizată a istoriei sistemului sanitar tecucean până la începutul secolului XX. Documentele, în ansamblul lor, refac succesiunea medicilor însărcinați cu privegherea stării de sănătate publică în oraș, în fostul județ Tecuci și la unitatea spitalicească din localitate. Mulți dintre ei au dovedit o bună pregătire de specialitate și s-au remarcat printr-o dăruire exemplară menirii lor de a gestiona starea de sănătate a orașului și a județului Tecuci.

Sunt amintiți doctorii Moritz Kernbach, (adus ca medic în oraș de boierul-poet Costache Conachi), dr. Ioan Kopețki (medic al orașului și mai apoi al ținutului), dr. Constantin Petrașcu (cu studii la Paris și cu o practică medicală pe câmpul de luptă al războiului franco-prusac din 1870, într-o vreme deputat în Parlamentul României de la tribuna căruia a denunțat samavolniciile prefectului liberal de Tecuci, Take Anastasiu, pe care-l va urma de altfel la prefectura județului), apoi pe dr. Caragiani, pe dr. Grigore Hepites (din cunoscuta familie brăileană a Hepiților) și pe mulți alții care au asigurat populației, cu mijloacele puse la dispoziție de nivelul științific al epocii, o terapie izbăvitoare.

Am subliniat și cu alt prilej că identificarea, desprăfuirea și publicarea documentelor arhivistice constituie pasul prim și fundamental în rescrierea, chiar secvențială, a istoriei unor momente și instituții publice românești. După istoricul-arhivar, după trudnicia celui ce-a scotocit prin arhive, vine istoricul-cărturar care evaluează, grupeză, și coroborează hrisoavele izvodite cu alte mărturii complementare pentru a le optimiza sub aspect exegetic și teoretic, pentru a le așeza în partitură, așa cum zidarul așează cărămizile în temelie și înalță edificiul.

Doru Parascan nu trebuie să aștepte pe altcineva care să vină pe urmele sale, să-i valorifice trudnicia arhivistică, să-i așeze izvodirile în ansamblu și să restaureze întregul domeniului cercetat în toată complexitatea lui. Tânărul istoric tecucean chiar face cercetare istorică rezolubilă. Își prelungește strădania arhivistică în cercetarea documentelor identificate, caută să extragă din substanța lor toate înțeleșurile stocate și să aducă lămuriri noi despre istoria arealului cercetat. Lucrarea sa, **Tecuciul în secolul al XIX-lea** (Medicii orașului și evoluția primului spital local - Editura Grapho press, Tecuci, 2010) *reprezintă*, cum recunoaște și Constantin Ardeleanu în succinta sa prefață, *o valoroasă contribuție la cunoașterea evoluției sistemului medical românesc* și un aport lăudabil la dezvăluirea unor aspecte inedite din evoluția vieții medicale tecucene.

Ceea ce trebuie subliniat cu prioritate la volumul semnat de profesorul Doru Parascan este disponibilitatea autorului de a nu rămâne cantonat la documentele descoperite arhivistic și de a le corobora cu alte mărturii și dovezi colaterale pentru o reconstituire cât mai exactă și cât mai completă a domeniului cercetat. Autorul își lărgeste baza bibliografică explorând memorialistica unor personalități locale precum Ion Petrovici (**De-a lungul unei vieți**), Iorgu Iordan (**Memorii**, 3 volume), Dimitrie Balaban (**Cartea donatorilor orașului Tecuci**), Ion Dongorozi (**Într-un an la iarmaroc**) - a altor studii și lucrări consacrate evoluției fenomenului tecucean.

Un aspect important relevat de studiul d-lui Parascan, mai ales în volumul al doilea de documente, este activitatea Comitetului Damelor din orașul și județul Tecuci, constituit la 8 mai 1877 sub președinția Elenei Plitos - mama Ameliei Papadopol Calimah, soția cunoscutului istoric, acad. Al. Papadopol Calimah - prin contribuția căruia se întreținea un număr de paturi la spitalul din Turnu Măgurele, cu răniții războiului de independență, unde lenjeria avea totdeauna culoarea omătului.

Sunt convins că o viitoare istorie a Tecuciului nu va mai putea fi scrisă fără recursul la lucrările soților Parascan și la studiul menționat mai sus, care este un capitol de monografie locală. Îi felicităm pentru activitatea lor sportivă și le promit că voi sta cu ochii pe ei și le voi sublinia eforturile ori de câte ori ne va oferi prilejul.

Ionel Necula

ION GROSU, singur printre scriitorii...

Profesorului și scriitorului Apostol Gurău

Tot numele-i nu sună deloc rău
Are ceva din laic și divin,
De multe ori se simte că-i "gurău"
Apostol este însă ...prea puțin!

Profesorul și scriitorul Theodor Parapiru conduce Salonul Literar Axis Libri

Ca scriitori toți îl respectă
Căci are frază de bon-ton,
Prin definiție directă
Ar fi deci un bărbat...salon

Scriitorului și gazetarului Ion Manea

Apreciez cam tot ce el ne scrie
Că-l „roade” foarte rău talentul
Iar numele-i devine melodie
Când punem în alt loc...accentul.

Scriitorului Vasile Gogea fost preparator produse explozive pentru volumul Voci în Vacanță

Volumul ce l-ai publicat
L-ai folosit ca laitmotiv,
Ca dialogul cel purtat
Noi să-l primim drept...exploziv

Scriitorului și profesorului de matematică Ioan Toderiță

În proza lui găsesc mereu
Idei ce par a fi știute,
Însă am dat chiar ieri cu greu
De câteva...necunoscute!

Poetului și gazetarului Anton Stanciu specialist în sonete

Aseară m-a sunat Shakespeare
Din RAI...se pare și-n delir,
Mi-a zis că-ncepe să regrete
C-a scris la vremea lui...sonete!

Scriitorului Grigore Mărășanu

Ești scriitorul foarte remarcat
Ce spui întotdeauna adevărul,
Deși unii dintre prieteni te-au lăsat
Și primul dintre ei a fost chiar...PĂRUL!

Autoironie față de meseria și pasiunea mea

Secretul vervei mele sper
Că l-ați ghicit, dar mai insist,
În epigramă-s INGINER
Și-n tehnică...EPIGRAMIST!

Pentru conformitate, **Ion Grosu**

DORIN IVAN - DUHOVNICUL MAREȘALULUI ȘI ALTE POVESTIRI

37

După cum mărturisește și scriitorul într-o scurtă „Precuvântare”, cartea la care mă refer adună 20 de narațiuni bazate exclusiv pe ficțiune. În schimb, ține să ne atenționeze că majoritatea au ca punct de pornire fapte reale, întâmplări veridice, conduse mai apoi numai de imaginația autorului.

Și, totuși, a încerca să intri în atmosfera prozelor lui e ca și când te-ai afla pe un balansoar la capetele căruia se află prozatorul și reporterul, tu, cititor, încercând să găsești punctul de echilibru pentru a-l putea detașa, dezvoltând imaginile, pe autorul însuși supus ficțiunii, sau jurnalistul rob al realității în care respiră.

În „Carolina”, Elena Lupescu nu poate fi pentru cititor decât faimoasa amantă a Regelui Carol al II-lea, ca în „Mamă de erou”, Vasile, fratele tipografului Gioni, să fie detectat cu ușurință în jurul celor cărora s-a mișcat un timp autorul.

Ceea ce mi se pare interesant în gradarea tensiunii epice, artificii care până la urmă salvează textele, e simbolistica de care utilizează. Când rama prezentului depășește cadrul ficțiunii, Dorin Ivan vine abrupt cu o frază, un caz sau personaj care te captivează, determinându-te să reiei lectura. Așa se întâmplă în „Doctor în filozofie”, „A doua răstignire” sau în aceea intitulată sugestiv „Zeul Om”.

În „A doua răstignire”, un grup de măicuțe sunt puse la respect de noul duhovnic al mănăstirii, personaj care circulă cu o limuzină străină, de marcă, având un număr de înmatriculare ciudat. „Putea fi opera divinității, conchide autorul. 01 TOD, am citit, cuvânt care în limba germană înseamnă moartea. Dar și GOD 01, Dumnezeu, părea un mesaj la fel de înfricoșător”. Aceeași situație limită și în „Zeul Om”. Personaj inițiat „Om”, după ce o pierde pe Di-di, este protagonistul unei întâmplări uluitoare. În timp ce încerca să scoată dintr-o groapă-capcană o vietate, realizează că aceasta, după ce hlăpăie îndelungat, cu o fericire stranie, animalică, un hoit, își dă seama că aceasta îi este superioară. „La picioarele sale se gudura o arătare blândă și ascultătoare care-l urmă spre grota de munte. Marea aventură a umanității putea să înceapă”.

Pe Dorin Ivan îl cunosc ca pe un analist subtil și, deopotrivă, încrâncenat atunci când pune un diagnostic. În schimb, prozatorul operează cu alte mijloace decât reporterul, se supune unor convenții, lasă să-i scapere plurivalența verbului, tocmai pentru a nu incomoda travaliul personajului cu care până la urmă, datorită discursului ce ține de domeniul sociologiei, se confundă.

Dumitru Ion Dincă

SINELE ȘI DEȘERTUL, DE CONSTANTIN GHERGHINOIU

38

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

Poezia poetului Constantin Gherghinoiu este eterică, fluidă, în largi volute lirice, atipică și surprinzătoare, proiectată între două extreme spirituale, senzualitate controlată, refulată în oniric, și echilibru rece, olimpian, aproape de ideal în contrapunct sentimental până la sufocare, convingătoare mai degrabă prin nonmesaj decât prin emoție provocată. Lira ideatică se acordează în tonuri alternative și pe sonorități de gamă majoră, cu modulații grave estompate de o excesivă pudoare sentimentală, pe care poetul și-o adjudecă asemeni unui scut de apărare; o virtuală protecție pentru sufletul său în impas, în dilematică explozivă. Este impresia de primă lectură, de prim contact cu volumul de versuri "Sinele și deșertul", ediția a II-a, în variantă bilingvă, "Le soi et le désert", cu traducerea în limba franceză a profesoarei Florica Spiridon și cu consilierea doamnei Françoise Reignier, la Editura Centrului de Creație, Brăila 2007.

De altfel, Constantin Gherghinoiu a atras atenția cu "premiere" lirice în intenția declarată de a oferi un alt "puls", o altă formulă poetică, pe un registru sentimental propriu, în afara "parității" artistice a celei mai perene arte literare, "arta cuvântului", în prefacere semantică, cu acute metaforice și pusee de intimitate în derivă, incontroleabile... Constantin Gherghinoiu "se joacă" mereu *de-a altceva*, propune, riscând, instabilitatea și "pionieratul" într-o întrecere mai mult cu... *sinele și deșertul* emoțional decât de dragul de a se alinia la o *modă* poetică; propune așadar, propria sa poezie! Așa a procedat de la debutul literar din 1986, în revista Tomis, nr. 9, alternând eficient între o publicistică de o surprinzătoare diversitate tematică, de la didactică, istorie și critică literară, studii și eseistică, antologii literare colective, și opera sa literară, poezie, proză, dramaturgie. Constantin Gherghinoiu este o *semnătură* autoritară și incitantă în ziare - "Ancheta", "Libertatea", "Monitorul de Brăila" - și în reviste de cultură și literatură - "Convorbiri literare", "Literatorul", "Lucașfărul", "Tomis", "Porto-Franco", "Dunărea de Jos" - sau publicații coordonate în calitate de redactor-șef, "Cultură și Civilizație". Opera literară a scriitorului Constantin Gherghinoiu se constituie într-un veritabil palmares de creator original și inedit; în proză, cu romanul "Șantaj", în 1995; în dramaturgie, cu "Pușcărie pentru porumbei", în 1998; și, mai ales, cu totul definitoriu prin profilul său artistic, în poezie, cu volumul de debut editorial, "Toamna patimilor după Matei", în 1991, "Orașe în exil", în 1993 - ediție în manuscris cu doar câteva exemplare de autor și pentru prieteni -, "Mitologii negre", în 2001, "Sinele și deșertul", în 2004, "Poezia pierdută și poeme în proză", în 2008. Poezia din volumele "Sinele și deșertul", ediția din 2004 și ediția bilingvă din 2007, chiar este altceva decât a scris scriitorul Constantin Gherghinoiu până aici, cu accente pe motive "clasice", pe care le transcrie după o partitură proprie, păstrând doar o aură de noblețe cu o ostentație sfidătoare; manieră stilistică pe care și-o adjudecă și în volumul publicat un an mai târziu, în 2008, "Poezia pierdută și poeme în proză", Editura Ex Libris, cu un lirism extatic și insinuant desuet ca în poemul de pe coperta IV și de la pag. 45: "Fanny Fitz avea două picioare superbe / și, vă asigur, două fătoaie avea Fanny Fitz / Pentru ea se dăduseră lupte acerbe / pe coridoare, la Ritz" (*Meditație la Fanny Fitz*). Este o poezie ca de salon literar din perioada Restaurației, patronat de Madame Recamier și René de Chateaubriand, sau de cabaret parizian de secol XIX, în acorduri moderne, mult prea moderne, cu decolteuri îndrăznețe și ritmuri îndrăcitate de *can-can*, în atmosfera de *Music-Hall* a desenelor extravagante semnate de Toulouse-Lautrec. Am citat poemul din volumul "Poezia pierdută și poeme în proză", din 2008, pentru că versurile din "Sinele și deșertul" din 2004 și 2007, par să fi răsturnat ordinea cronologică a elaborării lor de către poet; sau poate că ori a încurcat fără voie această ordine, ori intenționat a deturnat gama lirică

Constantin Gherghinoiu

pentru a-și nuanța sursa provocatoare de emoții intelectuale?! Este posibilă oricare variantă, deoarece Constantin Gherghinoiu este capabil de subterfugii emoționale tocmai pentru a-și proteja propriile trăiri. Mimează, cu o ostentație abia voalată, trimiterea la surse de inspirație livrești tocmai ca să nu fie acuzat de pedanterie și (sau) de sclifoseală culturală. Ca o poezie de atmosferă de secol XIX, cu o ușoară tentă intelectual-desuetă, învăluită deliberat în acorduri de can-can, fără nuanța semantică compromisă de azi, la granița dintre frivol și nevoia acută de libertate cu orice preț. Constantin Gherghinoiu își asumă un risc liric pe un *sine* în exces de sensibilitate sau *deșert*, pustiu sufletesc, dar mizează pe efectul contrariu din partea cititorilor, care-i percep tocmai latura de echilibru în plan sentimental. Sau, poate că poetul se joacă "de-a șoarecele și pisica", și cu sentimentele sale, și cu reacția posibilă, imprevizibilă, a cititorului versurilor sale, pe care le expune unui *probatoriu* critic fără drept la *recurs* într-o *instanță* lirică, poetică...

Poezia din "Sinele și deșertul" - "Le soi et le désert" - are ecouri de lecturi sedate, după o *terapie* intensivă în plan intelectual și selectiv-cultural pe o fundamentală emotivă, pe care poetul mai mult o temperează decât îi adaugă *transfuzii* de revigorare și-și asumă derapaje prozodice de compromis: "Cu picioarele goale / prim iarba poemului, / prin pampasul cântecului..." ("Cântec", pag. 6), dar își asumă responsabilitatea actului artistic: "Ce n'est que moi qui encore là / tiens lieu, / mon Dieu, de chanson / et de feu" ("Chant", pag. 7). Poezia aceasta păstrează, spuneam mai sus, *izvoarele* culturale, cu o tentă ușor pedantă, subtil persiflantă și în tonuri vivace, din surse livrești, de preferință din cultura și civilizația franceză și nu numai; din literatura rusă și sovietică... De fapt, poetul se menține în același registru liric, european-liric, european-tematic și mizează pe *efectul placebo*, pentru că "Deportat în *Siberia de speranțe*, s-a agățat de *paiul* numit Poezie, ca să simtă aroma teiului eminescian, soarele umbrit de negrul melancoliei lui Gérard de Nerval, îndrăzneala simbolurilor avangardiste ale lui Charles Baudelaire și Paul Verlaine, blestemele bahice ale lui François Villon, îndemmurile militante ale lui Vladimir Maiakovski, eșuate în disperarea din *și nu mai trageți, tovarăși, ori gustul glonțului din tâmple* al lui Serghei Esenin" ("Portrete cu variațiuni pe contrapunct", pag. 16). Adică, variațiuni lirice, pe același lait-motiv de inspirație culturală, cu incantații de *Chanson* de pe malurile Senei, direct pe Cheiul Dâmboviței: "Viața noastră, Paul, / e un dedalic joc / pus la cale de nenorocire, / e un gheenic foc, / un piei-drace, / o pieire" ("Verlaine", I, pag. 22); pentru că "Cherchelit, / lovit de damblaua vieții / și a cântecului, / înaintam prin mocirla amiezii..." (Idem, pag. 24).

Joacă o carte riscantă pe simbolismul *baudelaire*-ian, pe care-l face părtaș protestelor sale în contrapartidă de comportament civilizată: "iar aripile noastre de albatros / umbrească lumea pe partea ei ascunsă / pentru ca Orgia și Moartea / să ne ia prototip pentru Frumos" ("Baudelaire", I, pag. 26), și-și motivează punctele de vedere poetice: "Je suis plaie / qui ne guérit / ni à l'aide d'eau de mort, / ni à l'aide d'eau de vie" (Idem, II, pag. 29). Un spațiu generos de cincisprezece poeme îi rezervă poetul Constantin Gherghinoiu poetului rebel și fascinant al secolului XV, european nonconformist, François Villon, cel cu blestemele bahice pentru "crășmarul care toarnă apă-n vin", din varianta tradusă de Romulus Vulpescu: "Eu sunt François, așa-i cusurul, / De la Paris, de prinprejurul, / Acum va ști, legat cu șnurul, / Grumazul meu, cât trage..."; un poem de largă respirație cu trimiteri la atmosfera cosmopolită, care a marcat o epocă, ca mod de viață, nouă și sfidătoare, ca și un *modus-vivendi* artistic: "Afumatul bistro / în care ne făceam veacul, François, / parcă și-a ieșit din minți, / etalează melancolii nesărate / intrigi amoroase cu mesaline și prinți, / dar noi dăm pe gât / pahar după pahar, / ... / încercând să scăpăm de urât, / de spleen, / de amar" ("Villon", I, pag. 42). Fără îndoială,

Constantin Gherghinoiu este un *francofon* liric, pentru că încearcă melancoliei la Gérard de Nerval: “și am rămas / doar cu noaptea, Gérard, doar cu noaptea, / cu soarele negru al melancoliei” (pag. 20); acceptă ideea de vocație poetică a lui Paul Verlaine: “am luat-o, Doamne, pe arătură / direct spre minune, / spre hruba ticsită cu *poètes maudits*”, într-o traducere, pe care mi-o permit: “poezii blestemați de harul poeziei” (pag. 24). Volumul de versuri “Sinele și deșertul” este însă și altceva decât atât, mereu altceva, deoarece lirica poetului Constantin Gherghinoiu are raportări la o istorie contemporană, cu impact de fapt divers, modificat “genetic” în metafore, pe care le înobilează prin autentic și real, fără efecte căutate de stil, dar asumându-și ipostaze de poet-militant: “Și de-atunci am deschis un front / în cecenia / metaforei / și-acolo am murit / blestemat / și binecuvântat / și hulit” (“Hulit ca toți poeții”, pag. 14). Sau, între incertitudini și îndoieli de tot felul, pe care încearcă să le ignore decât și le-ar asuma, cu o lirică abstractă, conceptual-filosofică, poetul recunoaște miza fatalmente riscantă a unor posibile certitudini: “Cât de bolnavi / Zăceam în nesimțire / atins de bacilul / îndoielii de sine, / posedat de virusul mortal / al neîncrederii / că viața are existență” (“Marele mut”, pag. 9). Încearcă și un “Autoportret”, în care se flagelează, smerit și puțin ipocrit ecumenic, ca o erezie a conștiinței și responsabilității actului artistic: “Îmi vine, uneori, să completez, / Doamne, / împotriva ta / să-ți iau locul” (pag. 12), ca să cedeze omeneste și neajutorat, spășit, ca într-o spovedanie resemnată: “Le Dégout, mon Dieu, / le Désert, / c’est Moi / de la tête aux pieds” (pag. 13), modelându-și chipul și conștiința în registru major. Un registru liric, imprevizibil, cu variațiuni și tonuri în contrapunct ideatic, de-o mare noblețe sufletească, de la inconștiența naivă până la asumarea patetică de *păcate*, pe care și le asumă nonșalant: “Țara despre care vă zic / este sufletul meu / de mare glorie / și de nimic” (“Sufletul”, pag. 30). Cochetează și cu un existențialism rebel, la granița prudentă dintre credință și tăgădă, cu nuanțe sfidătoare, pe care le anulează prin gesturi din ritualica mai mult populară, decât bigotism de efect, de paradă habotnică: “Nebun de durere că sunt, / că mi-am încropit / o coșmelie / pe proprietățile vieții, / în pustietățile vieții, / ... / am ajuns la înțelesul / că Dumnezeu nu există / sau dacă există / are, Doamne, iartă-mă, / numele meu” (“Eu”, pag. 32). Un poem amplu, de largă respirație, “Cronica vieții și operei mele scrisă de D-I Rien”, are direcții filosofice, într-o formă voit estetizată, pe care poetul le îndreptează, când serios și grav, când ironic și autopersiflant, spre recul și non-acceptare: “cum eram noi în tinerețe, / cum eram noi închiși în nacela suspiciunii / și cum ne parfumam acolo, pervers, / cu odicolonul idolatriei și al nesimțirii...”, pag. 36; cu trimiteri docte și insinuant contradictorii la o controversată personalitate a existențialismului european agresiv: “Chez vous l’ éloge c’est la même chose / que le grand Dieu / qui est mort / de puis le siècle de Nietzsche”, pag. 40 și 41, din finalul ambelor variante, română și franceză, într-o traducere pe care mi-o permit: “La voi, elogiul este același / cu marele Dumnezeu / care a murit / încă din secolul lui Nietzsche”.

Dar, *personajul* principal al acestui volum de versuri este *Poezia*: ei, acestei muze răsfățate a spiritului uman, îi acordă spații largi între o fantezie lucidă și grațioasă: “Calvarul meu, / prea dulce mea iubită” (“Iubitei”, pag. 10) și alta de tranzații cu efemerul, ca o magie a cuvântului, ca o presiune sentimentală: “Te-am crescut în puf, Poezie, / și tu m-ai adus / în sapă de lemn, / mi-ai otrăvit fântânile, / la drumul mare / mi-ai atacat oștile / alegoriei / care-mi țineau loc de viață” (“Nebunie”, pag. 64); cu “*acuzatii*” grave de atentat la libertatea de expresie lirică a poetului: “M-ai batjocorit până la sânge, / Poezie, / m-ai făcut din om neom” (Ibid.) și “tu m’as détruit en tant qu’homme, / tu vas peut-être m’allier à Dieu / Folie”, pag. 65. Există în poezia lui Constantin Gherghinoiu o obsesie a *Poeziei*, intuită ca mod de viață, ca o ritualică, asemeni unui “*cod*” al nevoii de a fi, ideatic și simbolic, în egală măsură contestatar, minimalizator, derizoriu prin neacceptare a ideii de înregimentare, de constrângere: “Tot mai sper, Poezie, / să

născocesc o cale / pe unde să fug, / să scap de durere, durerea că eu te slujesc, / te spăl pe picioare, / iar tu mă disprețuiești” (“Scriptură”, pag. 82); există o revoltă a dependenței de poezie, ca de un *drug* sentimental: “Te iubeam ca un nebul, nebuno, te uram, / Eram în întregime amestec de iubire și ură” (“Mit”, pag. 96), ca să-și motiveze apoi debusolarea sufletească în mitologie tradițională: “Finalement, ma parente proche, la Folie, / lui répondit que c’était normal, / vu que tous deux nous étions mythe” (“Mythe”, pag. 97).

Este atât de înrobite Poeziei, muzei Erato, există atâta disperare în gândul că n-ar mai comunica sau că ar putea să se despartă, încât “pentru tine m-aș face interlop sau teoretician de fascism, / iubirea mea, poezia mea, care-mi ești atât de epică” (“Poeziei”, pag. 108), deși are și răbufniri de “amant” încercat de gânduri negre și de trădări: “Ce durere să nu te mai știu lângă mine, / iubita mea de doi bani, / îmi vine să te trag în judecată...” (Idem), dar încearcă un compromis, ca o implorare de crez, de vocație și de mod de viață: “N-ai vrea să murim / în același ceas, / în același ev, Poezie?” (“N-ai vrea?”, pag. 84). Poezia rămâne, așadar, leit-motivul tematic al volumului de versuri “Sinele și deșertul” iar pentru autorul său se conturează ca un ideal artistic, o motivație ridicată la rang de obligație civică, pentru care: “O să ne războim, prevăd. Dușmani de moarte vom fi, / doi amanți pentru aceeași ființă fragilă...” (“Declarația de război”, pag. 98), dar și atât de dependent de Poezie se simte poetul, atât de încătușat i se pare că ar fi, încât de preferat ar fi: “Să ne ducem fiecare în drumul lui, frumoaso, / nu are rost să ne chinuim / unul pe altul / ... / și să nu te pot suferi, Poezie” (“Declarația de dragoste”, pag. 100). Sau, se ceartă... “ca la ușa cortului” cu Poezia, cu sufletul său bătuit de poezie, de frumos, de vocație artistică: “Ești tot ce poate fi mai prost în viața mea, ești o loază, / nu te mai pot suferi, du-te în lumea ta” (“Trofeu”, pag. 102), și chiar perorează amenințări de “divorț” liric: “N-ai avut ochi pentru mine, poezie, / ai tot crezut că, buimac cum sunt, / Te voi crede la nesfârșit” (Ibidem), dar tot el, poetul, acceptă spășit, umil și angajat condiția de coabitare spirituală, unică și nepieritoare: “Mai dă-mi, poezie, un eu, o ființă, fie și o umbră / și-ți jur că pentru dragostea noastră / voi inventa alt pământ” (“Alt pământ”, pag. 106), ca un jurământ de credință la “logodna” cu Poezia: “Je t’aime, ma haine” (“Poésie”, pag. 75).

“Sinele și deșertul” - “Le soi et le désert” - este o carte de poezie modernă scrisă cu har și inteligență de poetul Constantin Gherghinoiu, aliniat autoritar și convingător la noul val liric, dar păstrându-și propria partitură prozodică și tematică pe o fundamentală artistică solo, cu acute modulații și-ntr-un registru melodic, care-i asigură un loc aparte în *corul* poezilor de la mal de Dunăre și în *ansamblul* actual scriitoricesc. Toate acestea, pentru că scriitorul Constantin Gherghinoiu are curajul să propună formule artistice novatoare, îndrăznețe chiar, care să nu semene cu altele, la fel de noi și de îndrăznețe, dar are decența artistului, care-și cunoaște propriile limite și păstrează un echilibru în toate, chiar atunci când aleargă pe herghelii de metafore și pare că n-ar mai putea să-și țină în frâu Pegasus înaripat al *eului* liric, certamente inconfundabil, personal până la definitoriu.

Dumitru Anghel

Suflet
cătred suflet!

Domnule Alexandru Jula, să începem cu ... începutul. Care sunt principalele repere ale biografiei dumneavoastră? Unde v-ați născut, unde ați copilărit, unde v-ați școlit? Ce vă mai amintiți din acei ani?

Sunt ardelean din Șimleu-Silvaniei. M-am născut în acest oraș la 24 iulie 1934, din părinți țărani simpli, fapt de care sunt tare mândru. Am trăit doar o parte din anii copilăriei în orașul în care m-am născut, deoarece, la vârsta de șapte ani, datorită Dictatului de la Viena, am fost aruncat împreună cu întreaga mea familie din România ocupată în România încă liberă. Ce mi se pare de neînțeles este că astăzi nepoții aceluia care în timpul ocupației hortiste au chinuit mii de familii de români, printre care a fost și familia mea, sunt în guvernul și în parlamentul României și fac legi și pentru mine. Vedeți cât de naționalist - șovin sunt?!?

După cinci ani petrecuți la Turda m-am întors în Șimlăul meu natal. Dacă-mi mai amintesc ceva din acea perioadă? Da, îmi amintesc faptul că am avut o copilărie tristă, dură, plină de privațiuni, pe care n-o doresc nici unui copil. Spre norocul sau spre ghinionul meu am trăit războiul din plin sau, cum se spune astăzi, live!

Am absolvit Școala Medie Tehnică de Comerț (Liceul Comercial) la Cluj.

Cariera dumneavoastră profesională este legată, fără îndoială, de muzică. Ați intrat în conștiința publică, gălățeană și românească, drept un apreciat și iubit artist de muzică ușoară. Cum v-ați construit această spectaculoasă carieră muzicală?

La început nu m-am gândit să-mi clădesc o carieră. Mi-a fost întotdeauna frică de acest cuvânt, deoarece consider că are o mare încărcătură. Am plecat în această aventură cu entuziasmul tinereții și cu nestăvilita mea dragoste pentru muzică. Pot să mă bucur astăzi, când au trecut aproape 60 de ani de la începuturi, că entuziasmul și dragostea pentru muzică mi-au rămas intacte. Deci n-am avut nici un plan pentru tot ceea ce „s-a văzut” și „s-a auzit” în cariera mea.

„Am cântat doar ceea ce mi-a plăcut.”

- interviu cu maestrul Alexandru Jula -

Dacă ar fi, vorba cântecului, să întoarceți roata vieții v-aș ruga să vă referiți la „istoria” relației dumneavoastră cu Teatrul Muzical „Nae Leonard”- Galați?

Îmi place întrebarea și răspund cu deosebită plăcere, deși am mai făcut-o de multe ori. Vedeți dumneavoastră, întâmplarea joacă nu de puține ori un rol important în viața omului.

Eu, recunosc, am avut parte de o întâmplare fericită pe drumul muzicii. Era în anul 1954, la un an de la terminarea liceului. Toate eforturile mele de a-mi începe o carieră au fost zădărnice de „dosarul de cadre”, care nu-mi dădea nici o șansă de reușită în acele vremuri.

Venind la Galați, la surorile mele, și plimbându-mă într-una din zile pe străzile orașului, am văzut un afiș care anunța că Teatrul de Estradă prezintă spectacolul „Sugestii și reclamații”. Mi-am cumpărat bilet și am intrat seara la spectacol. La sfârșitul spectacolului mi-am zis: băieții ăștia nu cântă mai bine ca mine! A doua zi dimineață am revenit și l-am abordat pe regretatul Aurel Manolache - Dumnezeu să-l odihnească în pace! - pentru o audiție. Fără să mă audieze m-a refuzat spunându-mi: „de ăștia ca tine vin câte 15 pe zi, așa că ... valea!”. Am revenit și am insistat 10 zile la rând, „obligându-l”, în sfârșit, să mă audieze și să decidă, pe loc, „de mâine ești angajat... provizoriu”. Acel „mâine” era 1 octombrie 1954. Și a urmat de atunci un... provizorat de... 57 de ani, timp în care se cam știe ce mi s-a întâmplat.

A fost de referință în muzica ușoară românească existența cuplului Alexandru Jula – Ionel Miron. Vreți să evocați pentru generațiile care nu au avut șansa să audieze în direct acel duet colaborarea dumneavoastră cu Ionel Miron? (relații interumane, repertoriu, reacția publicului etc.).

Când vorbesc despre duetul Miron-Jula trăiesc un dublu sentiment: unul de mare bucurie, amintindu-mi de marile noastre succese, iar altul de adâncă tristețe că Ionel Miron nu mai există (Dumnezeu să-l ierte!). Nu mai există fizic, dar Ionel Miron trăiește în mintea și în sufletul multor ascultători. Duetul Miron - Jula s-a născut tot din entuziasm și dragoste pentru muzică, pentru că, altfel, atât Miron, cât și Jula, erau doi cântăreți care puteau merge fiecare pe un drum propriu, fapt care a și fost demonstrat în timp.

Succesele duetului au fost remarcabile, recunoscute în toată țara și chiar peste hotare. Ionel Miron a fost un artist de excepție: voce inconfundabilă, simț artistic, muzicalitate, o mare dragoste pentru muncă. Era un om de mare caracter.

Spuneți-ne ceva din „laboratorul” repertoriului cu care ați făcut un parteneriat de mare succes. Dacă ar fi să alegeți 4- 5 cântece emblematice din repertoriul dumneavoastră la care v-ați opri?

Repertoriul meu? Am cântat doar ceea ce mi-a plăcut. Nu m-a interesat „numele” compozitorului. A fost suficient ca piesa muzicală respectivă să-mi placă mie. Nici nu m-a obsedat gândul ca un anume cântec să devină șlagăr cu orice preț. Eram conștient că doar publicul, suveran și împrevizibil, poate da sentința.

Îmi este imposibil să aleg patru-cinci cântece pe care le iubesc mai mult. De-a lungul carierei mele muzicale - ah, am folosit cuvântul carieră! - am imprimat aproximativ 400 de

cântece, care toate îmi sunt la fel de dragi. Poate că publicul ar putea face o astfel de selecție!

Explicați-ne cele mai semnificative momente din cariera dumneavoastră privind relațiile cu publicul spectator, indiferent care a fost - gălățean, din alte localități, din străinătate.

Primul lucru pe care trebuie să-l știe orice artist este că fără public existența lui nu-și are rostul. În același timp, orice artist trebuie să știe că publicul nu poate fi niciodată păcălit. Acesta-i motivul pentru care ori de câte ori mi s-a cerut părerea, din partea unor părinți, care voiau cu orice preț să-și vadă copiii artiști, i-am îndemnat să știe cât mai bine ce calități au odraslele lor, deoarece în această meserie nu te poate ajuta nimeni când ieși pe scenă. Eventualul ajutor poate fi acordat până la apariția artistului pe scenă, în fața publicului. Aici ajutorul nu mai contează, ești sau nu ești pe placul publicului. Cel mai grav este ca unui tânăr să i se vândă... iluzii!

Galațiul v-a adoptat cu brațele deschise. Bănuiesc că au fost și tentații de a-l părăsi. Totuși, ce resorturi intime v-au determinat să rămâneți gălățean?

Mă caracterizează stabilitatea, deși nu prea este specifică unui artist. M-am angajat la Teatrul gălățean în 1954 și de aici am ieșit la pensie. M-am însurat o singură dată și am de atunci aceeași consoartă, deși la artiști nu prea se obișnuiește. Am ales să fiu gălățean și așa am rămas, deși, în timp, au fost și tentații de a pleca.

Domnule Jula, aveți o pilduitoare experiență de viață, profesională și culturală. Din această perspectivă, ce mesaj ați vrea să transmiteți tinerilor de astăzi, concitadinilor, autorităților locale?

Acelor tineri care doresc să îmbrățișeze viața de artist vreau să le spun că au nevoie de cel puțin 20% talent și 80% muncă, că succesul necesită multe renunțări, multe sacrificii, că trebuie să creadă sincer în dorința de a deveni artist și că trebuie să muncească necondiționat pentru aceasta. Este adevărat, fiecare generație vine cu talentele ei, dar acestea trebuie cultivate, îndrumate și încurajate de noi și de... autorități. Iar dacă ne referim la autorități le-aș spune: Domnilor, Dumneavoastră trebuie să știți că funcțiile pe care le ocupați sunt pasagere, dar vremelnic sunteți răspunzători de ajutorul pe care îl dați sau nu îl dați personalităților din zona pe care o păstoriți, fără a vă pune, instinctiv, întrebarea „dar EU”?!?

De ani de zile - și astăzi - sunteți o persoană deosebit de dinamică, susțineți concerte, promovați tineri, sunteți prezent în viața culturală a Galațiului, în emisiunile de radio și televiziune. Care-i răsplata?

Răsplata? Dragostea celor mulți, pe care o văd și o simt în orice împrejurare.

Cum raportați muzica ușoară românească de astăzi la șlagărele de altădată, de acum 40 - 50 de ani?

Am spus de multe ori că nu există muzică nouă și muzică veche. Există doar muzică bună sau muzică proastă. Sigur că este important aranjamentul muzical (haina în care este îmbrăcată piesa muzicală). Acesta devine interesant prin apariția unor noi mijloace de exprimare (ex. instrumente electronice), prin talentul orchestratorului și prin modernizarea aparaturii de sunet. Sunt piese compuse acum 50-60 de ani, dar ajutate de un aranjament muzical modern nu se deosebesc de cele compuse recent.

Recent, autoarea Elis Râpeanu v-a acordat 90 de pagini într-o lucrare semnificativ intitulată „Destine”. Considerați că sunt edificatoare pentru prestigioasa dumneavoastră carieră?

Elis Râpeanu a scris cartea „Destine” din proprie inițiativă, subiecții cărții, printre care mă număr și eu, fiind selectați de dumneaei. Evident, sunt onorat și îi mulțumesc. Cartea cuprinde multe dintre realizările mele, dar a mai rămas suficient material nevalorificat. Cu permisiunea Dumneavoastră, aduc la cunoștința tuturor celor care mă iubesc și mă apreciază că, de curând, am fost inclus în Fonoteca de Aur a Radiofuziunii Române. Este o mare onoare pentru mine și poate fi și pentru Galați.

La ce să ne așteptăm de la Alexandru Jula în perioada următoare?

La începutul discuției noastre vă spuneam că din tinerețe am fost călăuzit de entuziasm și dragoste pentru muzică. Așa că, și acum, trăiesc pentru muzică. Astfel, lucrez împreună cu compozitorul Dumitru Lupu și cu textierii Florin Pretorian, Cornel Udrea și Lidia

Moldoveanu la un nou album muzical „Alexandru Jula”, care, sper, să fie terminat în toamna acestui an. În acest album mă voi adresa, cu precădere, generației mele, adică vârstei la care, cândva, vor ajunge și tinerii de astăzi.

Și pentru că nu putem să trăim fără dragoste, una dintre melodiile albumului se va numi „De ce n-ar fi și-a treia tinerețe?”

Vă mulțumesc și sper să prind un bilet la lansarea noului Dumneavoastră album!

(foto 1: la 73 de ani; foto 2: la 2 ani; foto 3: la 35 de ani)

Interviu realizat de Gh.Nazare

GRECU, Liliana
- graficiană. S-a născut la 18 decembrie 1959, în orașul Tecuci, județul Galați. A absolvit Liceul de Muzică și Artă Plastică din Galați (1979) și Institutul de Arte Plastice „Ion Andreescu” din Cluj-Napoca, secția grafică, promoția 1982. A studiat cu profesorii Florin Maxa, Ion Horvath Bugnariu și Ladislau Feszt. Din 1990 este membru al U.A.P.R. Lucrează ca referent de specialitate, începând din 1995, la

Memorialul „Mihai Eminescu” Ipotești - Centrul Național de Studii „Mihai Eminescu”, Ipotești, Botoșani. A debutat în 1982 la Lugoj, într-o expoziție de grup. Expoziții personale: 1991, Galeriile de Artă „Ștefan Luchian”, Botoșani; 1995, Memorialul „Mihai Eminescu”, Ipotești. Participări la expoziții de grup: 1982, Timișoara, Salonul de toamnă; Lugoj - Treapta O; 1983, Lugoj, „Autoportret” (Atelier 35), Salonul de primăvară; Iași, Salonul anual; 1984-2002, Botoșani, Saloane anuale; 1986, Varșovia, Polonia, Bienala de afiș; Sibiu, participare la T.A.P.S. (Atelier 35); Suceava, „Voronețiana”; Botoșani, Atelier 35; 1988, Oradea, „Mobilul fotografia”; 1982, 1986, 1988, București, Saloane naționale de grafică; 1988, Cluj-Napoca, Salonul național de gravură mică; Baia Mare, Expoziția națională Atelier 35; 1989, București, Căminul Artei, Expoziția Cenaclului U.A.P. Botoșani; 1990, București, Salonul Național de pictură; 1995, București, Teatrul Național, Salonul anual al Filialei Iași a U.A.P.R.; 1997, Iași, Salonul anual ARTIS; 1998, Ipotești, Expoziția Taberei de Pictură și Grafică „Ștefan Luchian”; 200, Bacău-Chișinău, Saloanele Moldovei; 2002, Ipotești, Expoziția Taberei de Pictură și Grafică „Ștefan Luchian”; 2003, Slănic Moldova, Expoziția Simpozionului anual de arte vizuale; 2004, Ipotești, Expoziția Taberei de arte vizuale AlfAtelier; 2009, Ipotești, „Calendar poeticesc”. A realizat grafica la CD-ul cu traduceri din poeziile

lui Eminescu în limbi de circulație internațională. Este prezentă în albumul „Ipotești - Topos eminescian”, Editura Gee, Botoșani (2000), alcătuit de criticii de artă Constantin Prut și Valentin Ciucă. Începând din 1983 colaborează cu edituri și cu alte instituții pentru grafică publicitară și graphic-design. Premii: 1986, Suceava, „Voronețiana”; 1997, Iași, Salonul anual ARTIS.

Formată în spiritul exigențelor binecunoscute ale școlii clujene, Liliana Grecu s-a manifestat atât în grafică, pe care o cultivă în tehnici diferite, dar și în pictură. Elaborează meticulos, creația ei, fie că este inspirată din realitatea înconjurătoare, din universul poetic al lui Eminescu și al altor autori, fie că este rodul fanteziei sale debordante, se distinge prin claritate, prin sugestivitatea metaforelor și simbolurilor, prin nota personală a limbajului. Referindu-se la opera sa, criticul Valentin Ciucă scrie: „Amprenta rigorii însușirii variatelor tehnici grafice,

foto 1

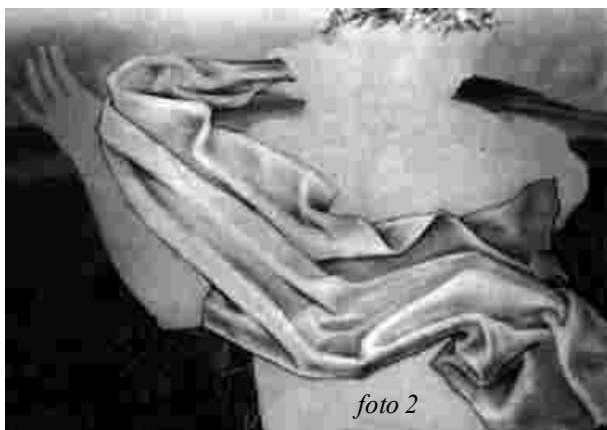

foto 2

specifică mediului academic de artă clujean, se resimte în creația acesteia cu exigență profesională și conduită artistică. Graficiană elaborează temeinic și, de aceea, impresia de spontan devine firească. Atunci când face pictură, păstrează aceeași vitalitate și energie a gestului, dar compune mai amplu în succesive registre diferențiate tonal. Se manifestă nonconformist în sensul că oferă răspunsuri adecvate provocărilor artistice ale momentului și onorează expoziții tematice incitante: **Treapta 0**, **Autoportretul**, **Mobilul**, **Fotografia** și numeroase selecții colective **Atelier 35**. În compoziții grafice, pictură, grafică de carte, Liliana Grecu are marca stilistică a unui artist perfect sincronizat cu cercetările domeniului din varii spații de culturalitate”.

Bibl.: Valentin Ciucă, *Un secol de arte frumoase la Iași*, Editura Art XXI, Iași, 2005. (Foto 1: Iarba verde de acasă; foto 2: Panglicarul).

Corneliu Stoica

Marius Bunescu, un poet al priveliștilor citadine

Marius Bunescu, de la moartea căruia se împlinesc în martie 40 de ani, iar în mai 130 de ani de la naștere, face parte din generația de artiști formați în perioada interbelică, prin creația cărora plastica noastră a atins cote înalte de evoluție, impunându-se în context european, afirmând dincolo de fruntariile țării virtuțile colorismului românesc. Numele lui este asociat întotdeauna celor ale lui Gheorghe Petrașcu, Theodor Pallady, Camil Ressu, N. N. Tonitza, Nicolae Dărăscu, Francisc Șirato, Ștefan Dimitrescu, Iosif Iser, Jean Al. Steriadi sau Ion Theodorescu-Sion, pictori care reprezintă tot atâtea piscuri ale școlii noastre naționale de artă.

Pictorul s-a născut la 15 mai 1881 la Caracal, în casa unui meseriaș care cu greu putea să asigure existența familiei. De la o vârstă fragedă se simte atras de pictură, dar nu are posibilitatea să o studieze. Pentru a se întreține, de la 12 ani lucrează ca practicant la contabilitatea Prefecturii județului, apoi ca desenator silvic la Constanța și desenator tehnic la Administrația Portului din același oraș. Aici îl cunoaște pe pictorul Dimitrie Hârlescu, care funcționa ca profesor de desen la Liceul Mircea cel Bătrân. La îndemnul lui, în 1906 reușește să plece la München, unde urmează cursurile Academiei Regale de Arte Frumoase. Studiază cu Gabriel von Hackel și Hermann Groeber. Acesta din urmă avea și un atelier personal, pe care Bunescu îl frecventează și chiar de la un timp îl conduce. O vreme va lucra în același atelier cu gălățeanul Nicolae Mantu, și el student atunci la Academia bavareză. În 1911 trimite cinci lucrări la Salonul Oficial din București, care îi sunt apreciate și chiar vândute. În 1912 ajunge la Paris. Aici studiază arta în marile muzee și frecventează Academia Liberă Humbert. Întors

în țară, în 1913 este mobilizat pe front. Abia după sfârșitul primului flagel mondial se poate consacra în întregime picturii. Prima expoziție personală, deschisă în sala Minerva din București în 1919, este o adevărată revelație. Peisajele sale din Constanța și Comănești, aflate sub influența picturii impresioniste, sunt amplu comentate de confracții de breaslă și de criticii de specialitate. Urmează alte expoziții și alte etape de creație, în care în peisagistica lui se simt ecouri ale constructivismului și expresionismului, pentru ca de prin 1925 pictorul să-și găsească propriul drum de evoluție, ajungând să-și formeze un stil care să-i definească individualitatea. Acum peisajele sale conțin o poezie sobră, discretă, cu accente melancolice, în stare să exprime dezolarea. Formele câștigă în soliditate. Culorile sunt reci, materializări ale unor stări sufletești, uneori apăsătoare, alteori transmițând liniște și calm, întotdeauna însă fiind parcă rodul exteriorizărilor combustivelor lăuntrice ale unui temperament înclinat spre meditație și spre pătrunderea adâncă a sensurilor existenței umane. În 1919, colecționarul Anastase Simu îi propusese funcția de director al muzeului al cărui nume îl purta, dar n-o va accepta decât în 1920, rămânând apoi la conducerea acestuia până în 1949, când este numit șeful Galeriei Naționale din cadrul Muzeului Național de Artă al României. Îndeplinește un timp funcțiile de secretar și președinte al Sindicatului Artelor frumoase, înființat în 1921, participă la expozițiile Societății Arta Română, la manifestări de artă românească organizate la Paris, Haga, Bruxelles, Amsterdam, New York, Veneția, Berna, Geneva, Stockholm etc. În 1938 primește Premiul național de pictură, în 1953 este decorat cu Ordinul Muncii clasa a II-a, în 1961 i se conferă titlul de Maestru Emerit al Artei, iar în 1966 pe cel de Artist al Poporului. A încetat din viață la 31 martie 1971 la București. Cu șase ani înainte, adică în 1965, publicase la Editura Meridiane cartea „Însemnările unui pictor”, în care întâlnim și această mărturisire: „Mergând pe drumul artei, n-am cerut vieții decât un singur lucru: să-mi ajute să ajung pictor. Nici un fel de alte preocupări nu-și găsisese loc în mintea și inima mea. Eram omul unei singure idei, unei singure dorințe; mă încălzea jocul culorilor și nu mă interesa altceva decât strălucirea lor, am avut greutăți, căci a trebuit să-mi câștig singur, prin muncă, cele necesare vieții și studiului”.

În ciuda tuturor vicisitudinilor, destinul i-a fost până la urmă favorabil și pictura sa, încă din perioada cea mai fertilă creației, 1920-1938, l-a impus în concertul artei românești mai ales ca un mare peisajist urban și marin. A immortalizat în pânzele sale imagini ale Bucureștiului și coastelor Mării Negre, ale Insulei Șerpilor și falezelor Constanței, a reținut priveliști din Sulina, Vâlcov, Tulcea, Balcic, dar și aspecte din Bucovina, Iași, Târgoviște, Sibiu etc. Poezia peisajului bucureștean, cu clădiri a căror înfățișare le dau un aer de monumentalitate, cu străzi acoperite de zăpezi, cu arbori în care se simte pulsul sevelor primăverii sau în frunzele cărora s-au revărsat aurul și purpura toamnelor, este surprinsă într-o reprezentare iconică demnă de penelul unui mare maestru. Culorile vibrează sau îmbracă haina melancoliei și nostalgiei, în funcție de anotimp și de stările și trăirile artistului. Elementele din peisajele lui Bunescu au contururi ferme, materia picturală este consistentă, lumina nu mai descompune formele ca în lucrările din expoziția de debut, ci dimpotrivă, le pune mai clar în evidență („Curtea

(urmarea la pagina 44)

Marius Bunescu...

(continuarea paginii 43)

44

Mitropoliei iarna”, „Biserica Radu Vodă”, „În curtea bisericii Antim”, „Turn la Plumbuita”, „Peisaj bucureștean”, „Strada Negru Vodă”, „Bucureștii iarna”, „Stradă din București - Casa Socec”, „Scara Teatrului” etc.). În materie de marine, așa cum arată Petru Comarnescu, excluzându-l pe ilustrul său predecesor Luchian, Bunescu „este printre primii, poate chiar primul, care a știut să redea specificitatea coastelor Mării Negre și coloritul transparent și totuși dens al mării, uneori cu tipicile-i reflexe de smarald, alteori cu albastrul acela închis” („Faleză la mare”, „Coastele Constanței”, „Insula Șerpilor”, „Peisaj din Balcic” ș.a.).

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

Multe alte peisaje surprind imagini din Italia, Franța, Germania, Belgia, Olanda, Grecia, Scandinavia etc. Pictorul nu se lasă copleșit de emoția impresiilor înregistrate pe retină, ci își elaborează expresia plastică, îi conferă atributele perenității.

Opera lui Marius Bunescu nu se reduce numai la peisaj. În repertoriul ei întâlnim și naturi statice, în care rigoarea pentru construcția formelor se conjugă cu consistența materiei cromatice, și portrete, în care respectul pentru fizionomia modelelor este asociat cu observația psihologică, și nuduri, și compoziții – genuri care, deși mai restrâns cultivate, vădesc solide calități de desen, armonie coloristică și știință compozițională.

Trăind o viață învăluită în discreție și modestie, necăutând niciodată să iasă în evidență cu obstinație, Marius Bunescu a lăsat în urma sa o operă durabilă, a desfășurat o exemplară muncă administrativă și de muzeograf, a vegheat la păstrarea și îmbogățirea patrimoniului artistic național, a format specialiști în domeniul muzeistic, iar spre sfârșitul vieții, în același ton al onestității, nu se sfia să spună: „Cred că natura va rămâne izvorul de frumusețe și bucurie al artei. Am înțeles compoziția numai în aer liber și am vrut s-o realizez potrivit acestui concept. Rătăcit pe aceste drumuri întortocheate, de-abia la bătrânețe am ajuns să dau vreo două probe cromatice din văpaia gândurilor care mă frământau. Și ar trebui să am acum înaintea destui ani pentru întregirea unei viziuni în artă”.

Corneliu Stoica

MMXI

CONSTANTIN CRISTIAN

ZÂMBETE POSTUME (Cronică rimată)

În jocul vieții nu e nici-un truc,
Degeaba ne jelim făcând pe triștii,
Nu numai rândunelele se duc,
Se duc, precum vedem, și umoriștii;

Vertiginos, cobor și eu pe pantă,
De trai nătâng nu-mi fac nici-un reproș,
Destinul nu admite variantă
Și hâtru-arunc tristețile la coș;

De-aceea, Doamne-n ceruri când mă duci,
Te-nșeli de crezi și niscai pricopseală,
Că sunt înscris de-o viață, la Tecuci
Și nu-mi pun neamu-ntreg la cheltuială;

Vor face semnul crucii, gratuit
Așa cum fac toate, azi, miniștrii,
Și-n răfuieli trecute vom fi chit,
De ce s-ar fândosi făcând pe triștii;

Abia atunci și eu voi hohoti
De-mi vor sări și plombele din gură,
Căci conjugam doar verbul a iubi,
Când eu, de fapt, tot sângeram de ură;

Iar pentru cei ce-or refuza să râdă
Vărsând potop de lacrimi fără rost,
În împietrirea umedă și hădă
Voi face-o grevă cât o zi de post.

EPIGRAME

LIMBA NOASTRĂ

Limba noastră românească,
Pe-unde-a emigrat popoare,
Poate fi și păsărească
Dacă-i... de privighetoare.

MĂRȚIȘORUL GELOSULUI

Animat de-un gest frumos,
Vrând iubita să-și surprindă,
A-mpletit un fir mai gros
Și... s-a atârnat de-o grindă!

MOLIMĂ

Azi, la noi, precum se vede,
Din sindromuri, mai modern,
Nu e SIDA, cum se crede,
Ci e boala... pe guvern.

MEDALION
VERVA

CIUDĂȚENII CIADINE

Mulți concitadini, sârmanii,
Nu-s nici proști și nici miopi,
Însă au reflexe stranii:
Merg pe străzi... și dau în gropi.

TRANZIȚII

Înhămată-n jug și mulsă,
Vita omului, săracă,
Astăzi din tradiții smulsă
Ziua-i bou și seara vacă.

martie - nr.109

MANASE

(fragment)

La Secția 1 de Poliție, comisarul Caraman, care se ocupă de cazul Manase Gradea, este într-o ședință. Prin ghișeu, ofițerul de serviciu îl invită într-o sală de așteptare alăturată și-i spune că-l va anunța pe comisar când se va termina ședința. Sala are

mai multe bănci și mese lungi de lemn aliniat unele după altele pe două șiruri, cu un culoar printre ele. Se așează pe o bancă, privindu-și ceasul. Încăperea are o fereastră cu gratii metalice prin care se vede curtea secției, strada și, undeva, dincolo de stradă, un fel de parc. Cu tei, ulmi și castani. Trec douăzeci, treizeci de minute. Așteptarea îl săcăie și-l obosește. Își reazemă brațele pe masa de lemn și capul pe brațe. Adoarme și se regăsește instantaneu în curtea părintească, seara, sub streășina casei, cu o rachetă de tenis de câmp în mână dreaptă. Mai încolo, prin grădină, pe sub nucul cel mare, sora mai mică - și ea, cu o rachetă în mână - lovește niște mingi galbene. Fiecare minge țâșnește din rachetă, drept în sus, printre frunzele nucului și cade prin grădină prefăcută în ceapă. Sub streășină sunt două rânduri de găuri tăiate rotund în scândură - pentru cuiburi de porumbei. Peste găuri, de la marginea streășinei, cade un parapet de tablă să protejeze găurile împotriva pisicilor. Privește cum sora mai mică lovește minge după minge și se miră cum acestea cad prin grădină prefăcute în ceapă. În cădere, foile se desfac și plutesc strălucind ca niște fluturi. Foșș, foșș! - se aud mingile prin nuc. Pare o seară veșnică. Este după apus și se miră cum strălucesc de la sine frunzele de ceapă plutind prin aerul verde al grădinii. Simte, vede până și găinațul uscat al porumbeilor de pe șipcile de sub găuri, până și un soi de neașteptare încremenită în ea însăși. Neașteptarea nici unei așteptări, parcă. Și - foșș, foșș! - fac mingile prin nuc. Deodată, vede vulturul cu aripi aurii. Cum coboară și se rotește, planând domestic în jurul capului său cu auriul aripilor spre el. *Frumos vultur!*, gândește, în timp ce vulturul se rotește din ce în ce mai strâns și mai razant, până când îl cuprinde panica și furia. Ridică racheta și lovește vulturul peste aripi. Aripile se zburlesc agitate. Apoi, îl lovește peste clonț. O dată, de două ori, de trei ori. Speriat, vulturul se refugiază sub streășină, în dosul parapetului. Bagă racheta sub tablă și-l lovește, și-l strivește, până când vulturul cade. Se apleacă să-l privească așa, doborât la picioarele sale, cu aripile frânte. Și-atunci, vede clonțul. Este albastru și supărat. Închis într-o tristețe împietrită. O părere de rău îi bântuie deodată încremenirea neașteptării. Aripile tremură zgribulite, scuturându-i pulbere aurie peste față, peste suflet. Tristețea clonțului îl năpădește:

- *Întristatule vulture, supăratule vulture, omorātu-te-am, doborātu-te-am!*

Cuvintele vin singure de-a-ndoaselea. Și nu se miră. Cu degetele poleite, îi mângâie aripile. Tot mai albastru, clonțul se lasă pe o parte și parcă adoarme, și parcă moare - așa, numai el, clonțul. Și se miră: *Ca și cum clonțul ar fi fost una și tot restul*

de Ion Avram

vulturelui - alta. Ca și cum clonțul, întristarea, supărarea lui, ar fi fost însăși vorbele nerostite ale vulturelui! Se miră. Se ridică, rotindu-se în jur agitat:

- *Doborātu-ți-ai vulturele, omule, ce-ai făcut? Omorātu-ți-ai vulturele!*

Disperarea îi descremenește deodată neașteptarea aceea, când vede cum clonțul se deschide larg și repetat.

- *Nu muri, vulture al meu, nu muri!* Aleargă să aducă apă, să-i dea să bea, să-l stropească.

Când se întoarce cu apa, nu mai găsește vulturul și gândește că, poate, și-a revenit, s-a ridicat și a zburat. Și se bucură.

Apoi, prin curte apare tatăl său - și el, cu o rachetă în mână. Îi spune ce s-a întâmplat și tatăl său îl întreabă:

- *Cum ziceai că avea clonțul?*

- *Albastru.*

- *O fi fost vulturiță, de asta. Daaa... Sigur, era vulturiță, dacă zici că avea și aripile aurite. Și, dacă era vulturiță, ce-ai făcut, nepricopsitul?! Ce-ai făcut?! Doborātu-ți-ai vulturița!, s-a răstit tatăl lui.*

Și el nu se miră că de ce și el, tatăl, vorbește de-a-ndoaselea. Și tot privește cerul serii aceleia veșnice, să-și vadă, să-și găsească vulturul.

- *N-o mai căuta, că doborātu-o-ai, omorātu-o-ai, cum ți-am spus!*

Nedumerit și furios, îl privește pe tatăl său și-i strigă:

- *Poate, nu omorātu-o-am! Poate, nu doborātu-o-am!*

Poate, ridicatu-s-a! Poate, zburat-a!

De-a-ndoaselea vin cuvintele. Singure. Și nu se miră. Știe că, *așadeandoaselea*, cuvintele sunt *însușiclonțulalbastru* al vulturului, tristețea, supărarea lui și că, atâta timp cât vor veni așa, de-a-ndoaselea, nu este mort, și se bucură și strigă cu înverșunare tatălui său:

- *Nu doborātu-l-am, nu omorātu-l-am!*

- *Ți-am spus, doar, că era vulturiță! Dacă avea clonțul albastru și aripi aurii, sigur era vulturiță... Vulturița ta, nepricopsitul! Și tu doborātu-o-ai, omorātu-o-ai!*

- *Nu doborātu-o-am, nu omorātu-o-am! Ridicatu-s-a! Zburatu-a!* Privește adânc cerul acelei serii. *Ridicatu-te-ai, întristatule, supăratule, al meu vulture! Zburatu-ai! Dusu-te-ai!*, repetă, dansând pe sub nuc.

Și tatăl său, parcă, ridică racheta și vrea să-l lovească și el se ferește, și racheta lovește în ulucul casei și-n zbârâitul de tablă lovită al ulucului se trezește auzindu-l pe ofițerul de serviciu deschizând ușa metalică a încăperii și anunțându-l că s-a terminat ședința și că este așteptat de comisarul Caraman, la camera 31. Ofițerul închide ușa cu zgomotul acela metalic, zbârâitor. Zâmbește privind printre gratii pe fereastră. Pe cerul înalt, undeva, pe deasupra plopilor, teilor și castanilor, un nor se îndepărtează singur.

- *Visatu-te-am, vulture al meu!*, șoptește spre depărtarea aceea. *Întâlnitu-ne-am!*

(Textul a fost lecturat în ședința din 24 ianuarie a Cubului Critic Oblio)

foto 1

foto 2

Vernisaje la Muzeul de Arte Vizuale Galați

Ultima oră

Joi, 10 februarie, 13 doamne ale picturii („nume având rezonanțe din alt veac”, aproape uitate în mod nemeritat) au fost *invitate* la un vernisaj fastuos de către muzeograful **Anca Tofan**, într-o expoziție intitulată chiar „Doamnele picturii”; vineri, 11 februarie, un singur domn, **Marcel Marcu** (foto 2), și-a prezentat prima expoziție personală de artă fotografică, un adevărat eveniment...domnesc. Toți aceștia și zeci de iubitori ai artelor, primiți cu brațele deschise de către directorul Muzeului, domnul **Dan Basarab Nanu** (foto 1, stânga) și încântați audio de improvizările tânărului pianist Leonard Croitoru! Vom reveni cu amănunte și imagini. (text și foto: a.g.s.)

Melanie – C.N.Vasile Alecsandri

Copleșitoarea natură

Un vis ce parcă zboară pe aripi de mătase,
O fluturare sură în vastul Univers...
Un zbor în amintire, calești de aur trase
De-un flutur de lumină în lumea ca de vers.

Lumina sură răzbătea văzduhul, strecurându-se pe porțile falnice ale lumii verzi de viață, peste bolta întinsă, încrustată cu globurile eterice de stele palide, fantomatice ce vegheau în depărtări. Coloane înalte de raze de un auriu gingaș, limpede, ridicau Cortina grea a eterului de deasupra pământului înfrigorat, colorând cerul de nuanțe de puf de piersică, cu revărsări de cuarț roz și dulce, și un liliachiu mistic, translucid, ca o mătase lichidă ce se prelungea pe întinsul boltei, acaparând negreala de cerneală. Dimineată.

Era acel moment de nemișcare. în care doar zorile au curajul să schimbe tabloul încremenit al naturii, ca un caleidoscop de culori gingașe, pastelate, ușoare ca un vis. Era acel moment în care lumea e învăluită într-o mantie de lumină difuză, argintată, ca o ceață clară, când lumina și umbrele joacă un joc fragil și îndemânic, cand se îmbină într-o semiobscuritate dulceagă și parfumată de aerul proaspăt al noii zile ce așteaptă să răsară. Apoi o singură rază străpuse bariera întunericului, ridicându-se deasupra coroanei de puf de piersică și cuarț, alunecând spre zona cuprinsă încă de un întuneric profund.

Lumina izbucni ca artificii îndepărtate de căldură, răspândindu-se pe întregul infinit pe care privirea îl poate cuprinde. Un vânt bland, jucăuș, începu să bată, scuturând timid frunzele încărcate de rouă sclipitoare. Un piuit ușor, alienator, alungă liniștea nopții trecute. Ca la un semn, natura învie. Codrii începeau să foșnească de viață, cu mici frământări de blană întunecată între acele de smarald mat. Spicele se

unduiră pe un dans numai de ele știut, strălucind aurite în mrejele călduroase, cu vântul răcoros mângâindu-le. Oglinda unui lac se sparse la brusca apariție a unui stol de păsări de un adânc albastru marin; oglinda lui se vâluri, prinzând sclipiri fugare de soare și aruncându-le în jur, ca un veșnic schimbător diamant.

Și tot timpul, soarele strălucea deasupra, o explozie permanentă de lumină și culoare. De lumină. Și viață...

CONCURS PENTRU ȘCOALA DE VARĂ

Fundația Academia Civică anunță tema concursului de admitere la Școala de Vară (*a XIV-a ediție*), care se va desfășura între 11 și 18 iulie la **Memorialul Sighet**, în colaborare cu **Fundația Konrad Adenauer** și **Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului**.

Ca și precedentele ediții, concursul se adresează atât elevilor, cu vârsta cuprinsă între 15 și 18 ani, cât și profesorilor de istorie din învățământul preuniversitar.

Tema concursului pentru elevi este:

Vă propunem o probă de imaginație. Gândiți-vă cum vă va fi viața peste 10 ani și descrieți la timpul trecut, în 3-5 pagini de jurnal intim, „ce ați făcut” ziua de 25 martie 2021. Dat fiind specificul școlii pentru care candidați, încercați să încadrați probleme dvs. personale în contextul social-politic al acelei zile de peste un deceniu.

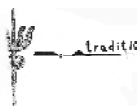
Tema concursului pentru profesori este:

Ce ar trebui să cuprindă un proiect didactic referitor la tema „Deportările în Bărăgan”?

Lucrările vor fi trimise prin poștă, pe adresa **Fundației Academia Civică, București, OP 22, CP 216** sau prin e-mail: acivica@memorialsighet.ro până la data de 1 mai a.c.

Orice informații suplimentare se pot obține de la **Fundația Academia Civică**, tel. 021.312.98.52, fax 021.312.58.54, e-mail acivica@memorialsighet.ro, site www.memorialsighet.ro.

GOSPODĂRIA ȚĂRĂNEASCĂ TRADIȚIONALĂ (II)

47

Tot un fel de arie, dar puțin diferită ca funcție și numită ocol - ocolul vitelor - a existat în trecutul mai îndepărtat în zona Covurlui Nord. În comuna Cavadinești, bunăoară. Era vorba de fapt, de un fel de arcaci, unde sătenii țineau vitele și iarna. „Văra sătenii nu aduceau nutrețul în sat, ci îl duceau la arcaș - arcaci - în pădure”.

Din păcate, nu am putut reconstitui întru totul această formă de păscut și de adăpostire a o parte din animalele satului. Paza o asigurau sătenii, „cu rândul”. În felul acesta, animalele erau ferite, în caz de invazii (Costache Arfire, inf. 1974, comuna Cavadinești).

2) În **grădina cu flori** din fața casei erau nelipsiți trandafirii românești - roșii, roz, galbeni sau albi - precum și florile de lămâiță, stânjenei, crini galbeni, lelele, cârciumărese, nartangele sau colțunași, liliacul, iasomia, crizanteme și tufe de nalbă. Pe lângă gard erau semănate zorele. Trandafirii se plantau chiar în fața casei și se cățarau până la streășină dacă erau ajutați de gospodină cu sfori și haraci. În funcție de mărimea și de felul în care era organizată grădina, se făcea și o cărare, mărginită de o parte și de cealaltă de două șanțulețe nu prea adânci. Primăvara, înainte de sărbătorile Paștilor, o bună parte din gospodine lipeau cărarea cu lut galben. Trăgeau, de asemenea, cu bidineaua, pe margini câte o dungă albă de var, iar pentru a da un aspect și mai sărbătoresc, dădeau cu alb, adică cu var și trunchiurile copacilor până la o anumită înălțime.

De o parte și de alta a cărării erau plantați stânjenei, apoi nartangele de culoare oranj. Oricât de sărac ar fi fost un sătean și oricât de redus ar fi fost spațiul gospodăriei sale, un loc pentru o mică grădină cu flori în fața casei tot găsea. Primăvara, fiecare săteancă mai aducea în propria grădină răsaduri și semințe de flori primite de la vecine sau prietene și oferea, la rândul ei, răsad din propria grădină celor care îi solicitau. Și astfel, începând din primăvară și până la venirea gerului, grădina îi îmbia pe săteni cu alte flori, cu alte culori și alte parfumuri. Era un spațiu de recreere pentru gospodari, în puținele clipe de răgaz pe care și le puteau permite în sezonul muncilor agricole. Pe de altă parte, deși sătencele nu copiau natura - în creațiile lor -, sugestiile cromatice care veneau din bogata paletă a grădinii, nu le lăsau chiar indiferente, atunci când își gândeau și își concepeau viitoarele covoare, levicere sau stergare. Și rezultatele se văd în minunatele exemplare pe care am reușit să le salvăm.

În plus, florile mai erau necesare atât în ritualul morții - sătenii nu puteau merge la un priveghi sau la înmormântarea propriu-zisă fără un bogat buchet de flori - precum și la Moși, ori la sărbătoarea Sfântului Ilie, când se dădeau de pomană fructe și diverse produse alimentare în vase de lut împodobite cu flori. În special, de Moși, vasele cu care se făcea împărțeala erau împodobite cu flori de trandafiri și rămăneau cu totul la cel căruia i se ducea pomană.

3) **Livada propriu-zisă și grădina de zarzavat.** Acest compartiment nu se găsea chiar la toate gospodăriile, lipsind uneori, mai ales acolo unde spațiul grădinii cu flori era mai mare. Uneori și mai ales în partea de sud a zonei Galați livada putea fi mult diminuată în favoarea grădinii de zarzavat. Alteori, și mai ales în partea colinară, livada era mult mai dezvoltată. Totuși și aici, în funcție de anumite surse de apă, bunăoară de izvoare, grădina de zarzavat putea ocupa un spațiu semnificativ. Atunci când evaluăm suprafețele posibile cultivate cu zarzavaturi în grădina de lângă casă, trebuie să ne gândim și la acele mari suprafețe pe care unii săteni le cultivau în extravilan, pe lângă cursul unei ape. Bunăoară, pe Valea Prutului. În acest caz, grădina din sat putea fi mult diminuată, sau putea lipsi.

Oricum, marea majoritate a sătenilor își asigura consumul propriu de legume din propria grădină.

Pomii fructiferi care umbreau cândva spațiile gospodăriilor erau în bună parte semi-sălbatici și chiar sălbatici. Bineînțeles că cele mai bogate livezi se găseau în zona colinară. Iată ce spunea G. I. Lahovari în Marele Dicționar Geografic, apărut la 1900: „Casele Găneștilor sunt înconjurată de grădini cu pomi roditori” (Lahovari, George Ioan, *Marele Dicționar geografic al României*, vol. III, 1900, p. 484).

Cam același lucru se putea spune despre majoritatea satelor situate pe coline chiar și în perioada interbelică și, despre unele se poate spune, chiar în momentul de față.

Nici satele din partea de sud a zonei etnoculturale Galați nu erau prea sărace în pomi fructiferi. Un citat dintr-o monografie este edificator în acest sens: „Când satul era la vale, părea a fi mai curând un mic colț de pădure seculară. Fiind un vechi sat de răzeși, creșterea pomilor este o mândrie a tuturor”. Fiind mutat ceva mai sus față de nivelul apei, în urma unor mari inundații, satul începe să-și refacă potențialul pomicol și în noul spațiu: „Livezile școlii, a bisericii, a soților Moaisă, a gospodarului Ion Popa sunt simultante puternice ce fac pe toți să se folosească de aceste exemple”. În perioada interbelică învățătorii au dus o intensă muncă de educare a elevilor pentru a mări respectul față de cultivarea pomilor fructiferi. Cităm mai departe din aceeași monografie: „(...) Pomii care se cultivă în comună sunt: vișinii, cireșii, prunii, gutuii și foarte rar cornii .....” (A.N.B., *Monografia comunei Liești, județul Tecuci*, Dosar 760/1942, f. 11). (va urma)

Eugen Holban

Agenda Centrului Cultural Dunărea de Jos Galați

Luna martie cuprinde Programele:

MEMORIA- Proiecte: Revista *Dunărea de Jos*, Cubul critic OBLIO - cenaclu literar, Clubul umoriștilor VERVA, Editare cărți, CD-uri, DVD-uri, pliante etc.

ROGVAIV- Proiect: Seri culturale ale etniilor (concerte, spectacole).

VISIO- Proiecte: Arte Vizuale, Arta Fotografică, Artele Spectacolului.

CLEPSIDRA- Proiect: FILANTROPIA (concerte).

POMUL VIEȚII- Proiecte: Tezaur etnofolcloric, Casa Satului.

SATUL DIN NOI - proiect: Tânărul și tradiția strămoșilor.

RO-ETHNOS - proiecte: La români de sărbători, Șezătoarea.

MEGALOPOLIS - Proiect: Ziua Internațională a Poeziei.

1 Revista „Dunărea de Jos” - Nr.109

2 „Mărțișoare Muzicale” – spectacol

1-10 Festivalul Internațional „Mărțișor”, R.Moldova

1 Valori autentice ale culturii populare tradiționale

2 „Clubul Umoriștilor Verva”

4 CLEPSIDRA - concert filantropic

8 „Ziua Femeii” - spectacol folcloric

8 Expoziție fotografică „De ziua ta”

14 Cubul critic „OBLIO”

18 CLEPSIDRA - concert filantropic

21 Ziua Internațională a Poeziei

21 martie - 15 apr. Artă și meșteșug – expoziție

23 Concert comemorativ maestrul

ȘTEFAN GHEORGHIU

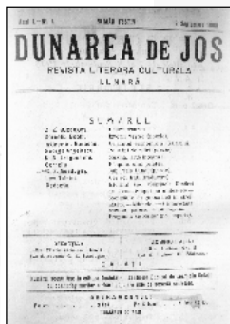
25 BUNAVESTIRE; Ziua Poliției Române

28 Cubul critic „OBLIO”

28 Expoziție de grup - arte vizuale

Responsabilitatea pentru conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor. Materialele primite, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate.

CONSILIUL JUDEȚULUI GALAȚI CENTRUL CULTURAL “DUNĂREA DE JOS”

Suflet
catre suflet!

DIRECTOR:
SERGIU DUMITRESCU

REVISTA

Redactor-șef: Florina ZAHARIA
florinazaarina@yahoo.com

Documentare, layout, page makeup, editor:
SECARĂADI - secaradi@yahoo.com

Rubrici: Valentin BODEA, Dan BISTRICEAN, Eugen HOLBAN, Ion HORUJENCO, Petru IAMANDI, Clara MĂRGINEANU, Radu MOȚOC, Ionel NECULA, Nicoleta ONOFREI, Vasile PLĂCINTĂ, Mitruț POPOIU, a.g.secară, Corneliu STOICA, Andrei VELEA

Culegere și corectură: Laura DUMITRACHE

Realizarea copertei: Eugen UNGUREANU - mixaj de reproduceri după Katsushika Hokusai; pe coperta IV, sus, Yumiko Matsumoto, cântând la shamisen, un instrument tradițional japonez, în timpul vernisajului de la Casa Colecțiilor (p.13).

ISSN: 1583 - 0225

Adresa: Strada Domnească nr. 61, Galați
cod 800008; tel/fax: 0236/418400; 415590
e-mail: office@ccdj.ro www.ccdj.ro

Adresa on-line a revistei: <http://cubulcritic.blogspot.com/>

Dunărea de Jos

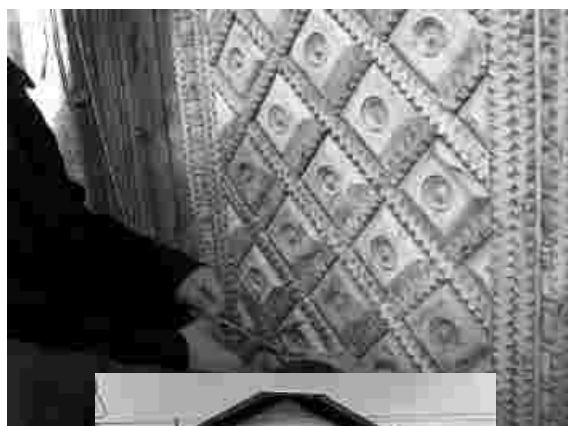
Teme viitoare:

Nr.110 - Emil Cioran - 100

Nr.111 - Condeieri și povestași

Nr.112 - Shakespeareana

Inaugurarea Casei de Creație de la Năeni

Gheorghe Petcu, autorul unor importante monografii ale județului Buzău, proaspăt membru al Uniunii Scriitorilor din România, împreună cu un suflet nobil în persoana părintelui Vasile Milea (pe numele său literar Sava Bogasiu) au făcut pentru scriitorii membri ai Filialei Galați-Brăila o faptă culturală greu de uitat și de imaginat: au donat artiștilor (pentru 49 de ani) o casă de creație literară la Năeni în județul Buzău. A fost inaugurată pe 25 ianuarie 2011 în prezența primarului Marian Apostol (tăind panglica inaugurală), a preotului și a președinteluiUSR, Filiala Galați - Brăila, scriitorul Corneliu Antoniu. (text și foto: f.z.).

CONCURSUL NAȚIONAL DE POEZIE „CONSTANTIN GHINIȚĂ” - EDIȚIA I

REGULAMENT: Scopul concursului: se organizează în memoria poetului **CONSTANTIN GHINIȚĂ**, cu scopul de a încuraja creația literară a tineretului. Concursul este parte integrantă a **FESTIVALULUI NAȚIONAL DE POEZIE „EMIL BOTTA”** care se va desfășura în perioada 20 – 21 Mai.

Organizatori: - Casa de Cultură Municipală „Tudor Vornicu” – Adjud.

Condiții de participare: Concursul se va desfășura pe două secțiuni:

I. VOLUM DE DEBUT: scriitorii cu vârsta de până în 40 de ani care au debutat în volum, la orice editură (condiție unică-ISBN), pot trimite, într-un plic A4, volumul de debut, în 4 exemplare, căruia îi vor atașa un CV. Va exista un singur premiu. Volumele nepremiate vor fi donate Bibliotecii Municipale Adjud.

II. GRUPAJ DE POEZIE ÎN MANUSCRIS: tinerii poeți, cu vârsta maximă de 30 de ani, nedebutanți în volum și (implicit) nemembri ai USR, pot trimite, într-un plic A4, **până la data de 1 Mai 2011** minim 6 și maxim 10 texte poetice, tehnoredactate în 5 exemplare, la un rând, font Times New Roman, dimensiune 12, obligatoriu cu diacritice. Într-un plic format A4 se introduce grupajul de poeme; pe prima pagină a grupajului este înscris un **motto**; în același plic A4 se introduce un plic mic, închis, cu același **motto** scris pe verso; înăuntrul plicului concurentul va pune un CV care va cuprinde: a) motto-ul pus pe plicul mic și pe grupajul de poezii; b) Nume, prenume; c) data și locul nașterii; d) studii; e) o fotografie tip buletin.

Lucrările vor fi trimise până la data de 1 Mai, 2011, data presei, pe adresa : Casa de Cultură Municipală „TUDOR VORNICU” – ADJUD, Str. Libertății, Nr. 7. Organizatorii suportă cheltuielile cu cazarea și masa, participanții la concurs suportând cheltuielile de transport până la Adjud și retur.

109

Galati, cod. 800008,
Str. Domneasca nr. 61
Tel/fax: 00-40-236-418400/415590,
e-mail: office@ccdj.ro, www.ccdj.ro

EMPAȚIE
ÎN TRECUTULĂ

富嶽三十六景 神奈川沖
浪裏

舟江流つる